

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

Dette værk er downloadet fra

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

www.genealogi.dk

Bemærk, at hjemmesiden indeholder værker, som er omfattet af ophavsret. For ældre værker, hvor ophavsretten er udløbet, kan PDF-filen frit downloades og anvendes.

For værker, som er omfattet af ophavsret, er det vigtigt at være opmærksom på, at PDF-filen kun må benyttes til rent personligt brug. Distribution og publicering af PDF-filen er ulovlig.

For tredje Fjerdingsaar 1887.

PERSONALHISTORISK TIDSSKRIFT.

ANDEN RÆKKE.

UDGIVET AF

SAMFUNDET FOR DANSK-NORSK GENEALOGI
OG PERSONALHISTORIE

VED

G. L. WAD.

2. BINDS 3de HEFTE.

KJØBENHAVN.

I COMMISSION HOS RUDOLPH KLEIN.

1887.

Fire Hefter udgjøre et Bind.

Da Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie ikke længere ser sig i Stand til at understøtte Udgivelsen af Provst J. Vahls *Slægtebog over Afkommet af Chr. Nielsen*, vil Fortsættelsen af dette Arbejde ikke blive leveret gratis til Samfundets Medlemmer. Forfatteren agter aarlig at udgive et Hefte paa 8 Ark, der leveres Subscriberne for 2 Kr., hvis mindst 300 tegne sig; skulde Antallet af Subscribere blive større, vil der blive leveret mere for samme Pris. Subscription modtages i Wilhelm Priors Boghandel, Kjøbmagergade Nr. 52, Kjøbenhavn K.

Tvende Testamenter.

Meddelte af Archivfuldmægtig E. A. Thomle.

Begge de her trykte Aktstykker findes i det norske Rigsarchiv, det første i 2de ligelydende Afskrifter fra det 17 Aarhundrede, og det sidste indført i et Bind, der indeholder forskjellige Optegnelser samlede af Biskop Gunerus.

I

Hr. Christopher Jensens Testamente.

Anbelangende den nu udj Herren hensoffuet salige Guds Mand, hiidindtil dette Stedtz hæderlige og vellærde Sognepræst: S: Hr: Christopher Jenßøn, hans ærlige Fødsell och Heerkombst, christelige Liff, med detz Legender som bør ihukkommes, och den S: Mandtz sarte och salige Død och Affskæed. Da er den S: Mand barnefød, da mand schreff, efter Guds Byrd 1610 den 2 Decembr: paa Follow udj Aaß Præstegield, paa en Gaard kaldes Biercke, udj Frøens Annexe aff erlige, æcte och velacte Forældre. Hans S: Fader ved Naffn Jens Hanßøn och Moderen Helge Suendsdaatter, diße ærekjæriste Forældre, efter deris kiere Søns dyrebar och høy fornøden Igienfødsell, ved den hellige Daab, baade vell opfostrede, och fioteligen fremmede dette vnge Bloed, vnder Skolemester, nogen Stund hiemme udj Hußet, till hans 9 Aar, da mand schreff 1619. Sendte siden samme Aar, denne deris kiere Søn till Opsloe Skolle, och bestillede hannem herlig Opvart, udj sin S: Farbroders den Thiids veluise, Raadmand udj. Opsloe: høy fornemme Mandß Rasmuß Hanßøns Huus udj Opsloe, och siden efter Jldbranden udj Christianiæ Skoele continuerede denne S: Mand — 11 Aarstiid, vnder den Tids Skollemester, hæderlig och høylærd Mand, nu S. Mr: Trugels Nielßøn, med huis berømmelige Testimonio, denne nu S. Mand reyste fra Christianiæ Skoele, till det Kongelig Academie og høye Skoele udj Kiøbenhaffn, huor hand bleff vell approberet, och deponerede om Høsten, Anno 1630.

Anno 1635 den 20 Juny beuiste den S. Mand med Berømmelse for de høylærde Dnis professorib: sin herlige Profect udj Guds Ordß, och voris christelige Religions Articklers Forstand, och

bleff dyctig ærkiendt, at hand med Fruct kunde opbygge Guds Meenighed. Reyste strax derefter, den 28 Juny, fra Kiobenhavn med rictige Lærdoms och Leffnetz Testimoniis, och lyckeligen ankom til Christianiam, huor den S: Mand for sin Schickelighed, bleff kaldet till en Hører udj Skoelen, for den anden Lexe, vnder den Thid Skolens Directore: hæderlig och høylærde Mand, nu S: M: Niels Thomeßøn. Den S: Mand Her Christopher Jenßøn bleff der paa Stedet saa behagelig, for sin gode Comportement, och sin store Omhu, for de Vngis Vnderuiisning, at hand strax bleff begært och kaldet fra Skoelienisten med Øffrigheds Gunst och Gratie, och bleff Skolemester hos den erlige veluise och meget actbar, nu S. Mand, Niels Hansøn den thid Laugmand udj Christiania, och med Fliid och Fruct informerede hans goede Børn paa det 8 Aar.

Anno 1643 den 22 Janv: paa den 3 Søndag effter Hellig tre Kongers Dag, bleff S: Her Christopher Jensøn effter Øffrigheds Velbehaug, och Meenighedens Sambtykke, kaldet till en Sognepræst her udj Gudsall effter den S. Guds Mand: Hr. Bertell Lauritzøn, huilcket Kald bleff befordret ved Herridzproubsten udj Guldbrandßdalen, den Thid hæderlig och vellærde, nu S: Her Østen Nielsøn Sognepræst till Ringeboe.

Samme Aar den 24 Febru: bleff S. Her Christopher Jenßøn, effter Apostoliske Viiß, och Maade, hæderligen ordineret udj Hellige Trefoldigheds Domkirche udj Christiania, aff hæderlig och høylærde Mand, nu S: Ma: Oluff Bøeßøn, den Thied Biscop offuer disse Stifter, och sang den S: Mand Her Christopher sin første Mißse udj Gudsalls Hoffuit Kirche den 19 Martij anno ut supra.

Anno 1644 den 6 Febru: bleff denne S. Mand effter herlige fornøyelse paa Stedet, til Æcteschab troloffuet med sin S. Formands gudfryctig och dydædele effterlatte Hustru, nu S. Bergitte Madtsdaatter, og stoed med all Ære deris Brølupshøythid nest effter, d. 31 Martij.

Ao 1657, in Janvario Saligen bortsoffuede den S. Mands ære kærteste Hustru effter 13 Aars christelig och kierlige Æcteschab. Den S. Mand bleff saa udj eenlig och reenlig Enckemandz stand besidende paa det andet Aar.

Anno 1658 kunde den S. Mand æracte huad Skade Eenlighed, och udj Eenlighed den begynte Suaghed kunde foraarsage, och der for udj Guddfryct, med bøn och Paakaldelse, bad och beyledede til den Thid vorris veluise oplandsche Hr. Laugmands, nu S. Otthe Mogenßøns dydigste kiere Daatter Sophia Otthes Daatter¹⁾, och stod deris kierlige Troloffuelse samme Aar 26 Octobr: item Brølluppet med Ære och Glæde Aar nest efter 1659 den 28 Augustj paa Hoell udj Næß Præstegjeld paa Hedemarcken, deris paa tiende Aar værende christvenligste Æcteschab, haffuer Gud velsignet med tuende deilige Døttre: Birgitte och Karen Christophers Daatter²⁾, dennem med deris høibedrøffuede Moder vilde Gud, efter allis voris Ynsche, hierteligen trøste, rigeligen velsigne, och glædeligen forsiune.

Angaaende den S. Mands Liff och v-straffelig Omgengelse for verden at tale, da vide alle der om at vidtne, som vidtne bør, och den S. Mand kiendt haffuer: vdj sit Embede vaar den S. Mand, naar Styrcken det vilde beuilge, tro fictig och omhyggelig, udj sin Forretninger alffuorlig och andectig: var mectig til at lære och trøste, och nidkier med Forstand att straffe, vdj sine Ra[a]dføringer oprictig, udj Verdens Doffntt varlig och forsictig, i sin

¹⁾ Moderen var Karen Christophersdatter, hvis Fader Hr. Christopher Jenssøn var en Søn af Jens Nilssøn, Biskop over Oslo og Hamars Stifter. Ifølge Gjessings Jubellærere, III. S. 321, havde Lagmand Otto Mogenssøn (Gyldenaaar) i sit Ægteskab med Karen Christophersdatter 4 Døtre, af hvilke Gjessing blot kjender Navnet paa den yngste Pernille. Af Skiftet efter en af Lagmandens Døtre Magnild Ottesdatter, der holdtes paa Stav i Øiers Præstegjeld i Gudbrandsdalen den 7 Sept. 1717 (Nordre Gudbrandsdalens Skifteprotokol (Retspr. Nr. 768) 1690—1719 f. 196), sees det imidlertid, at Otto Mogensen i sit Ægteskab i det Mindste har havt følgende 7 Børn: 1) Magnild, begr. i Øier 9. Novbr. 1715, 67 A. gl.; gift 9. Juni 1695 (trol. 8. Mai s. A.) i Øier med Hans Cold, en Søn af Hr. Anders Madssøn Cold til Øier. De havde ikke Børn. 2) Sophie, der var gift med Hr. Christopher Jenssøn; se ovenfor. 3) Pernille Ottesdatter, gift med Sognepræst til Gran Anders Larsen Hammer. 4) Margrethe Ottesdatter, gift med en Jens, med hvem hun havde en Datter Marthe Jensdatter. 5) Lisbeth Ottesdatter, der var gift 1) med Foged paa Thoten Nils Bentssøn og 2) med Oberst Reichwein. 6) Anna Ottesdatter, gift med Hans Larssen Hammer, Kjøbmand paa Bragerenæs og 7) Gunhild Ottesdatter.

²⁾ Birgitte blev gift med Faderens Eftermand i Gusdal Hr. Knud Ring, som hun overlevede. Søsteren Karen døde ugift paa Lekvam i Gusdal c. 1725.

Huðholdning for sig och sine, icke ødsell, mens omhygelig och forsiunlig: Kirckernis gaffn søgte hand med Fliid, mod den fattig var hand medlidig, i mod sin Øffrighed underdanig, i mod sin Jeffnlige kierlig, med sin Fiende forligelig, med sin Lycke fornøyelig, udj sit languarende Korð tolmodig, och udj Psalmer, Suck och Bønner indtill Enden andectig, hand haffde for en gemeine Tale: Jeg glæder och roßer mig udj Gud: Jeg tør icke sige, at Glæde skal icke væcke meere Sorrig op, huor hiertelig och inderlig hand elschede sin kieriste Hustru, sine deiligste Døttre, Jeg vill och ej roe, at hans goede Stibørn¹⁾ skal billigen mißtacke deris S. Fader,

Efter mange Aars Suaghed, som haffuer foraarsaget stor Pine udj Hænder och Føder med meere articular Besuerlighed, kunde den Sl. Mand vel slutte, at der vilde paafølge en dødelig Skilsmiße, beschickede derfor sit Huus schreff sit Testamenta, gaff sine Venner sin sidste Villie tilkiende, bad hiertelig for Hustru och Børns Bæste, mens det seniste hand med Gud bleff forliigt, och om Naade forsickrit, var sidst nyt Aars Dag:

Tykte nu snart igien at berede sig, talede meget dene Vaar, om sin Død, dog ey for sin Kieriste at hun ey schulde bedrøffuis, gjorde sig sterckere end hand var, och nu sidst den 5 May om Morgenen Klocken halffgangen femb, kom den S. Mand udj Amæctighed en Besuimmelse paa, der udj hand hen soff, uden Fristelse, eller nogen besuærlig Beuægelse, saa sactelig, som nogen Thid skee kunde, saadan et Gudz Barns hastige Død, er et hastig Spring til Gud, Jesus schall igien kraffteligen opvæcke det døde Legeme, det med Sielen foræne, O Jesu døm Siel och Legeme med Barmhiertighed. Den S. Mand, var Sognepræst — 26 Aar 6 Vgger och 6 Dage, hans gandsche Alder — 58 Aar 7 Moneder 1 Dag.

[Bagpaa staar] S: Her Christopher Jenßøns Testamenta:

Anno 1669 d. 25 Majj: —

¹⁾ Da Sophia Ottesdatter ikke kan have havt Børn af noget andet Ægteskab, maa formodentlig Hr. Christopher Jenssens 1ste Hustru havt Børn med sin 1ste Mand Hr. Bertel Larssøn, Sognepræst til Gusdal 1625—1639.

II.

Hr. Henning Junghans.

Hvad sig den afdøde, nu sal. Mand Hr. Henning Junghans, fordem Provst over Tromsø og Pøstør for denne Guds Menighed, hans Fødsel til Verden, Livets Fremdragelse i Verden og salige Afsked fra denne møisommelige Verden anbelanger: Da er han født til Verden paa Svorchmo Kobberværk ved Throndhjem A° 1680 den 30 August af hæderlige og velfornemme Ægteforældre; Faderen var Sr Friderich Junghans, Officiant og Betjent ved bemte Kobberværk, Moderen den dydige Matrone Elisabeth Thomasdatter, begge i sin Tid bekjendte for det Gode, men for rum Tid siden i Herren hensovede. Efter at de kjære og gudfrygtige Forældre af christelig Omhu ved den hellige Daab havde ladet ham indpode i Vinstokken, Frelseren Jesu Christo, har de heller ikke ladet mangle at indprente ham i Hjertet den saliggjørende Guds Kundskab og vor Frelsers Jesu Christi salige Lærdomme, dem han og i alt sit Liv har stræbet at efterfølge og altid trøstet sig ved til sin Dødsstund. Siden havde de velbemte sal. Forældre al christelig Omsorg for denne deres kjære Søns saavel som sine andre Børns Opdragelse og derfor altid holdt for dem en privat Skolemester i Huset, indtil det behagede Herren ved en sal: Død at henkalde dem af Tiden ind i Evigheden.

Derpaa blev han i sit Alders 13 Aar hendsendt til Throndhjems Cathedralskole, udi hvilken han fik Sted nederst i 3^{die} Lectie, hvilken Skole han frekventerede til A° 1699, da han blev dimitteret af Rector, Magister Anders Borch med et berømmeligt Testimonium til Academiet, hvor han som tilforn forblev ved Flittighed og Vindskibelighed udi sine Studeringer, indtil han havde absolveret sit Biennium og erholdt sin Attestats, hvortil han fik en honorabel Character¹⁾.

Begav sig saa derfra til Fyen, hvor han præceptorerede hos den meget berømte Mand, velærværdige og høilærde Hr. Mathias

¹⁾ Han tog Attestats 8 Mai 1701 med Characteren non cont. og fik til den homiletiske Prøve 26 Juli 1707 haud. cont. Den 30 Juli 1708 lod han sig paany i Henhold til Forordningen af 1 Aug. 1707 indføre i Universitetets Distinctionsprotokol. (F. Barfod. Danmarks Geistlighed, 2den Aargang, S. 106).

Testrup, Provst over Bierre Herred og Pastor til Dalsbye, i hvis honette Hus han som en fremmed nød megen Ynde og Kjærlighed. Han og hans Hustru samt hele Slægt være velsignet i Evighed.

Efter 2 Aars Forløb begav han sig atter til Academiet og opholdt sig der 1 Aars Tid, hvor[efter] han igjen reiste til sit Fædreneland og antog Skolemesters Condition hos Hr. Melchior Augustinussøn, Provst over Dalens (o: Dalernes) Provsti og Pastor til Meldals Menighed, i hvilken Leilighed han conditionerede 3 Aars Tid, da han efter Guds Direction ved den sal. Mands Død blev kaldet til Capellan pro officio af den succederende Pastor velærværdige Hr. Ole Tønder, i hvilken Capellantjeneste han med Flid opagtede i 3de Aar, da Guds Forsyn og Naade for ham bevægede ham imidlertid til Ære og Kjærlighed for den dydædle og fromme Sjæl Jomfru Anna Meldal, med hvilken han og efter sine Venners Raadføring holdt sin Bryllupsfest 1710 ved St Hans-tider, efter at de tilforn vare høitideligt trolovede¹⁾ af Hans Hoi-ærværdighed Biskoppen Doctor Peder Krog.

Derfra blev han niensynlig af Gud, som fører sine underligt, kaldet og beskikket til Kvædfjords residerende Capellani udi Senjen²⁾, hvor han tjente som Residens i 9 Aar, da han efter Guds Direction

¹⁾ Han blev trolovet i Meldalen 12 Febr. 1710 og copuleret sammesteds 10 Juni s. A. med Anna Meldal, uden Tvivl en Datter af Melchior Augustinussøn og Elen Stensdatter Meldal. Hun døde 1732 paa Tromsø, hvor Skiftet efter hende holdtes 3 Juni 1737. Boets beholdne Formue udgjorde 1458 Rdl. 2 Sk.

²⁾ Den 25 Novbr. 1707 ordineredes han som Capellan til Meldalen hos Hr. Ole Tønder og forblev her, indtil han den 21 Sept. 1710 tog Afsked med Menigheden; han maa derfor i dette Aar være forflyttet til Kvædfjord. Sandsynligvis fik han dette Kald efter Laurits (Lars) Hanssøn Søbblad, der 10. Decbr. 1709 fik kgl. Bestalling som residerende Capellan til Kvædfjord, efter Peder Jenssøn Hind, der 10. Aug. 1708 af Biskop Krog var kaldet til Vicepastor til Trondenes, hvilket confirmeredes af Kongen 30. Novbr s. A. Da nemlig Laurits Søbblad hverken findes nævnt blandt Præsterne i Kvædfjord (Erlandsen, Biografiske Efterret. om Geistligheden i Tromsø Stift, S. 152) og heller ikke paa det efter ham holdte Skifte (Personalh. Tidsskrift, IV. S. 1.) kaldes Pastor til Kvædfjord, men til Torsken, hvilket Kald han tidligere havde, saa er han sandsynligvis afgaaet ved Døden kort efter sin Ud-nævnelse endnu inden sin Tiltrædelse af Kvædfjord. I ethvert Fald maa imidlertid hans Død være indtruffet et Par Aar senere end tidligere antaget. Han maa saaledes formentlig ogsaa være identisk med den Lars Hanssøn Halpig, der af Erlandsen l. c. anføres som Præst i Torsken.

blev beskikket af Kongen til Provst udi Provstiet og Pastor for Tromsø Gjeld, hvorfor han forføiede sig hid 1719 i December Maaned¹⁾. Efter 21 Aars kjærlige og lyksalige Ægteskab behagede det Herren at forflytte hans kjære Hustru ved en salig Død til sit himmelske Rige. Med hvilken han i sit Ægteskab af Gud blev velsignet med 8 Børn, 2 Sønner og 6 Døtre, af hvilke den ene Søn døde i sine spæde Aar og 3 Døtre, som ogsaa ere henvandrede til det forjættede Canaan; de andre 3 Døtre og 1 Søn leve igjen udi denne sørgelige Verden saalænge Gud behager²⁾. —

Sad saa i den sørgelige Enkemandsstand paa 4de Aar, da Herren, som altid har vist sin faderlige Omhu for ham, tilsendte ham som en himmelgiven Gave den for sin Kjærlighed, Fromhed og Omsorg for ham og alle hans fast ubeskrivelige Dorothea Catharina Bugge, hvis Huldhed og Yndighed mod ham og alle hans Gud selv nu igjen belønner; og stod deres Bryllupsfest her paa Præstegaarden i Juli Maaned A^o 1736. Med denne sin kjære Hustru har han og havt et glædeligt og fornøieligt Ægteskab indtil sin sidste Stund henved 15 og $\frac{1}{2}$ Aar 1 Uge og 6 Dage, da den sal. Mand imidlertid har nydt den Glæde at se sine fra det første Ægteskab efterladte Pigebørn under en saa fornuftig og kjær Moders Hænder opvoxte i Herrens Frygt og under Anførsel til alle christelige Dyder. Hvad den sal. Mands Livs Fremdragelse angaar, da har han stedse med største Nidkjærhed opvartet sit Kald og Embede og saaledes skinneth som et Lys for sine Tilhørere saavel i Lærdom som i Levnet. Hans Sjæl være saa vist velsignet. Imod sine Hustruer og Børn var han en from Mand og en kjær Fader, meget medlidende mod Fattige, dem han gjerne hjalp efter Evne.

Og endelig for sin Gud har han fra sin Barndom og i alt sit

¹⁾ Han fik Bestalling som Sognepræst til Tromsø 9. Juni 1719.

²⁾ Hans Børn vare: 1) Elen J.; gift med Sognepræst til Frosten Eiler Rosenvinge. 2) Elisabeth Maria J.; gift med Broder Boyesen paa Værdalsøren. 3) Anna J.; gift med Sognepræst til Dverberg Hans Kaurin. 4) Birgitte (Berthe) Lucia J.; født c. 1718; gift (ofte 1737) med Sorenskriver Samuel Bugge. 5) Frederikke J., født c. 1720; gift med Foged Johan Wedege. 6) Malene Christine J., født c. 1722; gift med Sognepræst til Kjølvig Ole Hierild. 7) Melchior Fredrik J., født c. 1725; Catechet til Thronhjems Domkirke, og 8) en Søn, der døde ung.

Levnet vist en inderlig Devotion og Kjærlighed baade mod Guds Ord og udi det høiværdige Sacramenter, dem han i rette Tid har brugt til sin Sjæls Salighed og nu har allerede nydt Kraften deraf i Himlens Glæde og Salighed.

For saadan sin Opførsel har han og altid baade af Høie og Lave været høit agtet, elsket og æret.

Hvad sig den sal. Mands Sygdom og Svaghed, hans sal. Ord og Endeligt af Verden anbelanger, da blev han af Gud hjem søgt med Svaghed d. 9 Januar sidstleden [c: 1753], hvorefter han da som tilforn stedse gjorde sig ferdig til at gaa sin Brudgom imøde, eftersom han forstod, at det nu snart vilde lakke til Aften og at hans Legems Tabernakel ved Døden vilde nedbrydes, men fik endelig Dødens visse Sendebud d. 9 Februar og strax overgav sig i sin Frelzers Jesu Vold, sukkede om en naadig Forløsning og befalede sin og alle sine Efterlevendes Sag udi Guds Haand, og efter at Herren havde Lyst til sin Tjener, lod han ham hente hjem ved en sød og rolig Død den 13 ejusdem til den Sabatsro og Hvile, som er tilbage for Guds Folk, da han havde levet i denne syndige Verden i 73 og $\frac{1}{2}$ Aar 4 Uger og 3 Dage, som var den sal. Mands vel overvundne Alder. Sjælen er allerede i Guds Haand, hvor ingen Pine rører den. Legemet er overantvordet Jorden til Forraadnelse, men skal opstaa i Ære og Herlighed.

Hans i Sorgen gjenlevende Enke lader de Godtfolk betakke, som har gjort Legemet den sidste Ære ved at geleide det til sit Sovekammer og Hvilested; lover at tjene enhver igjen helst at det kunde ske udi en glædeligere Tilfælde.

Forskjellige Slægtbogs-Optegnelser.

Meddelte af Archivfuldmægtig E. A. Thomle.

I.

Familien Schnitler.

Nedenstaaende Optegnelser ere aftrykte efter et lidet Hefte i Kvart, der findes blandt Bernt Moes efterladte Samlinger i det norske Rigsarchiv. Ifølge Indholdet og efter Haandskriften at dømme maa det antages, at Optegnelserne, der forøvrigt maa have været kjendte og benyttede af Capt. Lengnick ved Affattelsen af den lille Stamtavle, han har udgivet over Familien, ere nedskrevne i den sidste Halvdel af forrige Aarhundrede, antageligt i Aarene 1770—1780.

Peter Schnitlers Slegt i den opstigende Linie:

Hands Fader været Lorentz Schnitler, Jißen Kræmmer paa Christianshavn i Kiøbenhavn (see følgende)

Hands Bæste Fader været Lorents Schnitler, Doctor og Practicus Medicine i den Stad Nye-Brandenburg i det Strelitske i Mecklenborg, hvor hand er død og begravet;

Hands Olde Fader været Johanes Schnitler, Kiøbmand og Brygger samt Kiercke Værger for St. Mariæ Kiercke i Rostok, hvori hand og ligger begravet;

Hands Olde Faders Fader været NB. Schnitler Borgmester og Kiøbmand i den Stad Mynster i det Westphaliske hvorfra de Mecklenborgske Schnitlere ere oprundne.

Genealogie eller Slægt-Register
af Peter Schnitler og hands Familie:

— — — — —

Peter Schnitler har haft til Fader, Lorentz Schnitler, barnefødt i Stralsund i Pommern A^o 1660 den 1te Septemb: oplært i Rostock i Kiøbmandskab, og boesadt i Kiøbenhavn paa Christianshavn, med Brug af Jißen Handel. A^o 1686 d: 9de Novembr: giftede hand sig der sammesteds med afdøde Præst Peder Hofgaards Encke (see om ham senere pag. [170]¹) Dorothea Hans Dotter Nobell, hvis Forældre har været Hans Mortensen Nobell, fordum Kiøbmand i

¹) Aabent Rum i Manuscriptet.

Christianopel i Bleckingen (af hvilken Bye han maa have taget sit Navn at forstaae af Byens sidste Stavelser) men efter dette Lands Afstaaelse til Sverrig, fløttet til Kiøbenhavn paa Christianshavn, og Moderen Sophia Eggers.

Forbemeldte Dorothea Hans Dotter Nobel var af disse sine Forældre født i Christian Nopel A^o 1658 d. 18 Februarij og var først gift med en Præst Peder Hofgaard, med hvilcken hun fick A^o 1676 d. 18 Februarij (1) en Søn Iens, som døde i Pæsten i Kiøbenhavn A^o 1711 ugift: (2) Den Søn Hans Hofgaard A^o 1678 d. 21 Febru: som etablerede sig i Kiøbenhavn blev Jslands Fahrer, og forgick med Skibet paa sin Jslands Reise. (3) A^o 1681 d. 14de Octobr en Dotter Sophia, som med en Stads Barberer i Kiøbenhavn Lørgen Bohlert blev gift og med Mand og Børn døde i Pæsten samme stæds A^o 1711. — (hvilke 3 Sødskende i Christian Nopel ere fødte) (4) A^o 1684 d. 17 Maj Cicilia født i Kjøbenhavn, gift med Sø Capitain Mons Rabe, som A^o 1717 faldt for Elfsborg, de havde 1 Søn og 2de Døttre. Sønnen skal være bleven med sin Morbroder Hans Hofgaard paa Reisen til Jsland: Cecilia blev anden gang gift med en Høyeste Rettets Procurator — — — og døde i Kiøbenhavn A^o 1725. Forbemeldte Hr. Peder Hofgaard forlod Bleckingen med sin Familie, og gick A^o 1684 fra Kiøbenhavn til St. Thomas, som Præst, hvor hand samme Aar d. 1te Novembr døde og blev begravet. Saa Dorothea Nobel med denne første Mand Hr. Peder Hofgaard levede i Ægteskab 9 Aar og 10 Maaneder:

Anden Gang giftede hun sig A^o 1686 d. 9 Novembr, som meldt, med Lorentz Schnitler af dette Ægte blev

A^o 1687 d. 5 Octobr Klokken 4 om Eftermiddagen født i Kiøbenhavn.

(1) Lorentz, som den 8 nest efter blev dobt — Han har sadt sig ner i Bergen i Norge og været 2de Gange gift, avlet en Hoben Børn, og er død A^o 1744. Hand var Kiøbmand sammesteds¹⁾.

¹⁾ Skiftet efter Lorents Schnitler blev holdt i Bergen 22 Mai 1743. Han var 2 Gange gift, 2den Gang med Maria Dischington og efterlod sig følgende Børn 3 af første og 8 af 2det Egteskab: 1. Bernt S., f. c. 1725, † c. 1762. Sømand. Han var gift med Karen Larsdatter, men efterlod ei Børn. 2. Dorothea S., † 1740; gift med Christen Mogenssøn Beyer, med hvem hun havde

(2) Peter, født 1690 d. 17 Januari Klokken 7 om Aftenen paa St. Antoni Dag, en Freedag (opkaldet efter hans Moders første Mand, Præsten) døbt d. 20 nestefter af Magister Ole Alter i Christianshavns Kircke, herom see meere herefter:

(3) Euphrosina, født sammesteds paa Christianshavn, A^o 1695 d. 4 Febr: Klokken 10 om Aftenen paa en Fastelavens Mandag, opkaldet efter sin Faders Moder, døbt d. 7de dito, og døde der Anno 1711 i Pæsten ugift:

A^o 1703 d. 25 April døde Mødern Dorothea Nobel i Kiøbenhavn, og blev i Christianshavns Kirke begravet;

A^o 1705, giftede Faderen Lorentz Schnitler sig anden Gang med Agnetha Frobos, fordum førstelig Holsteenske Capitain og Commedant paa Helgeland, hans Dotter, og avlede med hende

A^o 1706 en Søn Christian Lorentz, opkaldet efter sin Morfader og Fader, som efter sin Faders Død blev i sin Barndom

2 Børn. 3. Kirstine Sophie S., gift 1) Jan Jacob Eichorn, der † 1744 efterladende sig 2 Børn, og 2) med Fredrik Jordan, der vel er den Gustav Friderick Jordan, der 23 Marts 1747 tog Borgerskab i Bergen. 4. Elisabeth Cathrine S., gift med Fredrik Wesenberg. 5. Anne Margrethe S., gift med Bedemand Jens Kierulff. 6. Marie S.; se nedenfor. 7. Else Kirstine S., der var ugift. 8. Christian S., født 5 Juni 1735, † 43 Aar gl. som Skibsfører. Gift 2 Gange: 1) 28 Juni 1764 med Cecilia Boos, født 26 Juli 1726, D. af Rasmus B., og 2) 26 April 1773 i Bergens Domkirke med Anna Beate Smith, D. af Kjøbmand Bernt S. og Maria Elisabeth Geelmuyden, hvis Datter Cecilia Maria S. døde 16 Juni 1805, 30 A. gl. Hun blev 5 Febr. 1795 gift med Kjøbmand Christian Fredrik Dreyer Geelmuyden, med hvem hun havde 6 Børn. 9) Hans S., f. c. 1736. 10. Karen S., f. c. 1738. og 11. Dorothea S., f. c. 1741, † ung. Lorents Schnitler af Bergen der havde været i Tjeneste hos Esaias From, blev i dennes Forfald 19 Febr. 1721 const. til at forsyne Bergens By og Stifts Kirker med Voxlys. Under 8 April 1721 afstod From ham Bestillingen, hvorefter Schnitler under 8 Oct. s. A. fik kgl. Privilegium herpaa. Efter hans Død fik Enken Maria Schnitler den 12 Juli 1743 Bevilling til fremdeles at forsyne Kirkerne i Bergens By og Stift med Voxlys og 21 Febr. 1755 overførtes dette Privilegium paa Datteren Maria Lorentsdatter Schnitler, naar Moderen, der var meget svag, maatte afgaa ved Døden. Den sidste blev senere gift med Johan Christian Becher i Bergen, men efterlod af dette Egteskab ikke Børn. Egtefolkene oprettede derfor 19 Febr. 1781, kgl. conf. 30 Marts s. A., reciproct Testamente, ifølge hvilket Konen, der overlevede sin Mand, beholdt det hele Bo uskiftet mod at udbetale Mandens Arvinger 300 Rdl. Ved Testamente af 7 Novbr. 1799, kgl. conf. 24 Decbr. s. A., indsatte Enken derefter en Del af sine Hel- og Halv-sødskende og deres Børn til sine Arvinger.

ført til sin Morfader Capitain Christian Frobøs paa Wandelinggaard ved Hadersleben, efter hvis Død hand har begivet sig i fremmede Lande, og omsider fra Kiøbenhafn gaaet til Ostindien.

A^o 1711, effter at Dottern Evphrosina, som meldt, i Kiøbenhavn var død i Pæsten, blev ligellede d. 4 Octobr af samme smitsomme Syge Moderen, som var Lorentz Schnitlers anden Hußtrøe Agnetha, og d. 11te octobr nest efter Faderen selv Lorentz af denne Værden henrykkede:

Føromtalte Dorothea Hans Dotter Nobel, som var Lorentz Schnitlers første Hustrøe, havde til Sødskende (1) Morten Nobel, som er død i Kiøbenhavn tilligemed sin Søn Volf Nobel, der var bleven Lieutenant i Floden: (2) Hans Nobel, Etats Raad, og Proprietair til Sandholt i Fyhn, hvor hand er død og har efterladt sig en Søn Hans Nobel, iustice Raad og Proprietair paa samme adelige Gods, og 2de Døtre, den ene Amtmand Mostes Enke Frøe Martha Margretha, og den anden Obriste Goddes Enke Frøe, Margrethe Maria Nobel: Denne sidste hun er død d. 3^{die} Iuledag A^o 1755. —

Peter Schnitler, som meldt, født i Kiøbenhafn, den 17 Januarj 1690 blev af sin Fader fra Ungdommen op til Studering holden først under tyske Præceptorer, siden de 2 sidste Aarer 1705 og 1706 under Magister Iørgen Hulbek, da Capellan til vor Frøeseres Kirke paa Christianshavn, siden Provst paa Møen, af hvilken h.d. A^o 1707 til Academiet i Kiøbenhavn blev dimiteret.

A^o 1708 tog han der sammesteds sin Examen philosophicum, og derefter blev af hans Fader samme Aar skikked til Academiet i Rostok, hvor hand applicerede sig til Studium, og hørte først insti[tu]tionēs Iustitiani under Candidat Zelle, siden holdte Collegium privatum over heele cursu juridico hos Doctor Hildebrand med Forklaring over det tyske Ius feudale et publicum; midlertid og hørte Doctor Epinus og Sibrand læse over jus naturæ; Doctor Weedner over Puffendorffii Introductiones Historiarum; Doctor Schopfer over Materia Matrimoniali, og Doctor Stein over Praxin, øvede og mellemstunder Exercicerne og Sprogene.

Efter saaledes absolverede Studia i 1711 reiste hand om Sommeren samme Aar til den Danske Armee i Pommeren for Stralsund, og A^o 1711 d. 11te Decembr engagerede sig, som

Auditeur og Regiment Qvarter Mester ved den der liggende Iudske Viborgske Battallion: Hvormed Hand strax fra Rostok opbrød til Wismar, som sidst i samme Aar (efter det giordte ullykkelige Udfald) af de faae danske Troupper blev belejred og bombardered, men af Mangel for Attelleriet og Amunition, blev Beleiringen i Ianuario 1712 ophæved, og Battallionen med de andre marcherede til Holsteen i Qvarteret. —

A^o 1712 i Ianuari paa deune March blev Regimentqvartermester Peter Schnitler syg ved Møllen i det Sax Lauenburgske, og saasom Marchen desuagtet blev fortsat tog Svagheden (som var af Forkioelse) overhaand, saa hand i Altona blev nogle Maa-neder sængeliggende, derfra der hand vovede for tilig ud paa Reisen til Oldesloe, hvor den Viborgiske Battallion laae paa Postering, og i Qvarteer, faldt hand ved sin Ankomst til Oldesloe i en Recidiv, som gik til Raserie, og varede ud til Vaaren derefter, da man skulde marchere til felds: om Sommeren samme Aar gik hand med Battallion over Elven ved Wewelsfleth i det Brehmiske, og efter at Stade var tvungen til at over give sig til Kongen, vendte hand tilbage over Elven, da stragz den Wiborgiske Battallion ved flere blev lagt paa Postering omkring Hamborg, og nødte Hamborgerne til at betale en Summa Pænge til Kongen; neppe var Battallionen derfra rykket i Vinterqvarteer i Altona førend de fik Ordre at bryde op igien, af at marcheere igiennem det Sax-Hauborgisk (paa hvis Territorio man maatte campere) i det Mechlenborgiske til for Gadebusch, en liden Stad, hvor A^o 1712 d. 20 Decembr Slaget imellem de Danske og Svenske under General Grev Steenbuchs Commando blev holden, og af de Danske tabt: den Viborgiske Bataillon blev i dette Slag ganske ruineret, idet kun en 20 à 30 Mand deraf undkom med 1 Capitain og 1 Lieutenant, Resten blev fangen og nedslagen; de undkomne blev lagt i Gluckstad i Gvarnision, og der blev de i Aarer 1713 og 1714, hvor den fra Nørre Iylland af dens Lægder blev recruteret;

A^o 1714 marcherede den Viborgske Battallion, og med den Regimentqvarteermester Peter Schnitler til Viborg, og blev dertil i 1715. —

A^o 1715 fulte Regimentqvarteermesteren med Battaillon en ud

til Holsteen og blev nogle Compagnier med Stabet lagt paa Gottorps Slott, og nogle i Frederichsort i Gvarnation, og Resten i Altona; imidlertid Armeen med Kongen var i Pommern, og tog Stralsund igien med de nordiske Allierede: A^o 1716 først i Aaret forføyede Bataillon en sig tilbage i Viborgs Stift men i Mai maatte igien marchere til Fladstrand, og blev derfra med 3de andre tyske Batailloner transporteret til Norge, hvor Kong Carl XII^{te} var indfalden: D. 4 Junij fulgte Regimentsqvartermester Peter Schnitler i Lagerkulen i Norge med Bataillon en, som blev Posteret først ved Glommen, siden ved Svinsund, og omsider om Vinteren blev lagt Fredrichstad i Gvarnation ved hvilke Campagne Bataillon en mest bortsmeltede: —

A^o 1717 den 6 April blev derfor den Viborgiske Bataillon reduceret, og hvad som deraf var til overs, blev fordeelt, under stukken, 2de Compagnier med Ober og Underofficerer under det Ripperhusiske Obriste Lottigs, og 2 øvrige Campagnier under det Aarhusiske Regiment. — Regtsqvmester Peter Schnitler blev sadt til førstbemeldt Riperhusiske Regiment, og derved gagered fra 7 April til 11 Julj 1717, dog reiste strax efter Reformationen fra Norge neer Jylland, og med Maior Løske gjorde Regtighed for den Viborske Baillons (sic) Cassa og Afregning. — Jmidlertid d. 8de May af Obriste Meitzner blev antagen til Regimentqvartermester og Auditur ved det 1te Tronhiemske Regiment, dog ankom først d. 4 Augusti i Tronhiem. —

A^o 1718 d. 12 Septembr^r faldt General Lieutenant Arnfeldt med den Svenske Finniske Armee ved 12000 Mand stærk ind ved Steene Skandtze i Werdalen i Tronhiems Amt, marcerendes over Tromsdals Aaae.

For Steene-Skantze, og med hans overlægne Magt gjorde store Progresser Vejret føjede Fienden, og særdeles i det Solens Hede og den langvarige Tyrke hafde formindsket Aaer og Bekke, samt udtyrket Myrene, samt ellers vare upaßables, at hand gik derover, hvor hand vilde:

Den 22 Novembr^r døde Ohriste Baltazar Meitzner af den da grasserende hidsige Syge i Tronhiem, og blev sadt i vor Frue Kirke sammesteds i Iustitz Raad Abraham Dreiers Gravsted: Dog

havde i sit levende Live tilforn givet sit Samtykke til et christelig Ægte imellem sin Jomfrue Dotter og Regimentsquartiermester Peter Schnitler.

D. 30 Decembr blev samme Peter Schnitler bestilt til Capitain over det Størenske Compagnie og i Obriste Myhlenphortes 3die Tronhiemske Regiment:

A^o 1719 d. 26 Ianu:, som var Dagen førend Tronhiemske Domkirke af Torden om Natten blev sadt i Brand, faldt Capitain Peter Schnitler i den da Svang gaaende hidsige Sygdom, og holdtes der ved i nogle Maaneder ved Sængen. Jmidlertid spurtes, at Kongen af Sverig d. 11 Decembr 1718 for Fridrichshald var falden og at den Svenske Generallieutnant Arnfelt d. 10de Ianu: 1719 var med sin Armee største Deel gaaet fra Holtohlen over Bughammer Field igiennem Tydahlen siden over Tydahls Fieldet ud af Landet tilbage til Handöhl i Iømteland, ved hvilken haarde March den største Deel af Fiendens Folk af Kuld og Fogg forgik. —

D. 23de Maj havde Capitain Peter Schnitler Brøllup med Jomfrue Sophia Christina Meitzner, salig Obriste Meitzners Dotter i Tronhiem.

Hvad Børn de med hinanden avlet have, findes herefter.

A^o 1720 d. 20de Augusti fløttede Capitain Peter Schnitler med sin Familie fra Tronhiems Bye ud paa Landet i Compagniets District paa gaarden Høysædt i Horigs Sogn Størens Præstegield i Guldals Fogderie:

1729 d. 14 Martij fløtted igien til Tronhiem i sit der opbygte Huus paa Kalfskindet for at have der bæder Leilighed til at reducere og lade oplære sine Børn.

1734 d. 23 Iuni blev Capitain Peter Schnitler af Deres Kongel: Majt til Major i det 3de Tronhiemske Regiment allernaadigst beskikket.

1742 d. 16 Martii blev Major Peter Schnitler af Deres Kongel. Majt allernaadigst beordret til at undersøge Grændsegangen imellem Rigene Norge (Nordenfields fra at regne) og Sverig, og give de derover holdende Examina til den kongel. Grændsecommisarie Obriste Rommeling, og siden hands Successor Obriste Magnelsen

til at lade maale Grenserne, hvilken Commesion fra Røraas af indtil de russiske Grendser i Ost Findmarchen varede til¹⁾)

1745 d. 29 Novembr da hand sidste Gang fra den anbefallede Commissions Reise til Tronhiems Bye hiemkom —

1747 d. 12 Octobr Klocken 7^{1/2} om Aftenen hensov i Herren Majorens Kiæreste Sophia Christina Mietzners i Tronhiem, hun var barnfødt i Nørre Jylland i Ballebye ved Bresten Kirke A° 1700 d. 13 Augusti. —

Hendes Fader var Baltazar Meitzner Obrist over 1te Tronhiemske Regiment, hendes Moder Magdalena Peine fra Krempe i Holsteen.

Hendes (nemlig Sophiæ Christinæ) Farfader har først boet paa Wigbiden i Bahuus Lehn, men efter dets Aftrædelse flatted derfra, og blev Tolder i Fridrichshald.

Hendes Olde Fader har været den berømte Evangelliske Lærer i Wittenberg, Doctor Baltazar Mitzner, som har udgivet de mange Bøger, som Philosophia sobria Augustana Confesio, de Adiaphoris etc, forbemelte Sophia Christina havde kun beholdet i Live en Broder Christian Mitzner, født i Balle ved Bresten Kirke i Nørre Jylland A° 1705 d. 7 Decembr:

Denne Christian Meitzner døde Premier Lieutenant ved General Majorer Dombroks Regiment i Rendtborg — og har efterlat sig Børn 2 Sønner og 1 Daatter

A° 1749 d. 28 Octobr blev Major Schnitler af Der: Kongel: Majt ophøyet til Obristlieutnant af Jnfanteriet, udentvivl i allernaadigt Henseende til hafde Besverlige Fieldreiser og aflagde Forretning ved grendse Commision.

1750 d. 10 Aug. har Derres Kongel: Majt i Naade beskikket Obristl: Schnitler til Amtmand over Finmarkenes Amt, efter de

¹⁾ At han herunder har udvist megen Duellighed synes at bestyrkes ved Sønnesønnen Didrik Hegermann Schnitlers Anførsel i sin Ansøgning, dat. 29. Aug. 1794, om Skonevig Kald i Bergens Stift, hvori han paaberaaber sig, at Deres Majestæts hæie Forfædre har lovet min Farfader, afdøde Obristlieutenant Peter Schnitler, at hans Efterkommere skulde blandt lige duelige nyde Fortrinnet til Befordring for den Fluid og Duellighed, som han udviste i Henseende til de ham allernaadigst anbefalede Forretninger paa Grændse-Commissionen mellem Norge og Sverrig.

Deputerede Herrer og Tilforordnede i Rente Cammeret deres givne Communication af 15de ejusdem, men som Obristl: i en Memorial til Deres Kongel. Majt allerunderdanigst forestilliede, at det var imod hans Huuses Convenance i Henseende til h.ds mange Børn, og her havende Ejendeele at fløtte saa lang Vei bort fra sit og sine, har Hans Majestet dispenseret ham af Naade for denne Station —

1750 d. 19 Septembr Derres Excellence General og Oberkrigs Secretaire Lerche givet Obristlieutenant tilkiende, at deres Kongel. Majt efter hans allerunderdanigste Forestilling allernaadigst har dispenseret hannem for den confererte Amtmands Charge.

A^o 1751 d. 23 Ian: behagede det den allerhøieste Gud, de efterlevende Børn i sær til stor Sorrig, at bortkalde den oft bemelte Obristlieutenant Peter Schnitler, efter at hand ikkun havde holdet ved Sængen i omtrent 6 Dager, dog i Forvejen befundet sig svaglig af en Forkiølelse, som slog sig til en Cathar Feber, foraarsaged derudaf, at hand primo Ianu: paa sin Reise udi Compagniets District blev vældet formedelst Skydsdrængens Skiødesløshed udi en Elv, hvor hand blev vaad i stærk Frost. Det er ellers mærkverdigt, at der paa samme Tid i samme Gaard laae 4re Liig, nemlig han selv, Mormoderen, Frue Obristinde Mietzners, og 2de af hans Sønner, Iohaues og Caspar Fridrich Schnitler, af hvilke den sidste Søn først døde, saa Mormoderen, saa Faderen, og derpaa den først næf[n]te Søn.

D: 13 Februa[r]j er han i Tronhiems Dom-Kirke begravet og hensadt i samme Begravelse, som hans sal: Frue var lagt udi. Hand efterlod sig 8te Børn, som sørgel: igien levede: 5 Sønner og 3 Døttre: see om dem meere i det Efterfølgende.

Peter Schnitlers og hands Huustrues Sophia Christina Meitzners sammenavlede Børn:

1te Barn:

A^o 1720 Natten efter den 10 April Klokken i mellem 11 og 12 blev derres 1te Datter Magdallena Dorothea født i Tronhiem og d. 13 nestefter i vor Frue Kirke døbt — A^o 1725 d: 20 Octobr om Eftermiddagen Klokken 5 døde denne ældste Datter paa Høysædt og blev begravet d: 27 i Horrigs Kirke,

2det

Sophia Evphrosina blev A^o 1721 d: 6 Austi om Eftermiddagen Klokken 2 paa Høysædt i Horrig Sogn født, og den 15 nesteften i Horrigs Kirke døbt — og døde i Thiem, d. 10 Octobr 1739 Klokken 7 Formiddag og blev d: 16 i Thiems Domkirke nedsadt —

3die

Baltazar Schnitler¹⁾: A^o 1722 d: 17 Augusti om Morgen Kl: 4: født paa Høysædt i Horrig Sogn er d: 23 nesteften i Horrigs Kirke døbt

4de

A^o 1723 d: 23 Septembr blev Elisabet Schnitler Klokken 8 om Aftenen født paa Høysædt, og den 3^{die} Octo: nesteften i Horrigs Kirke døbt — A^o 1724 den 24 Novembr om Morgen Klokken 5 er dette Barn paa Høysædt dødfunden hos Ammen, som havde lagt hende i Sæng hos sig, var falden i Søvn og havde trykket ihjel: d: 29de nesteften i Horrigs Kirke nedsadt

5te

Lorents Schnitler A^o 1724 d: 9de octobr blev om Eftermiddagen Klokken 5 paa Høysædt født, og d: 18 nesteften i Horrigs Kirke døbt.

6te Doroth[e]ja Schnitler

A^o 1726 d: 6te Februari om Aftenen Klokken 6 paa Høysædt født, og d: 15 nesteften i Horrigs Kirke døbt.

7de Iohan Schnitler,

A^o 1727 d: 11te Febr: Klokken 1 Eftermiddagen født paa Høysædt, og d: 18 nesteften i Horrigs Kirke døbt. 1751 in Janu: er hand henkaldet fra dette Liv, og nedsadt i Domkirkens Gravsted hos sine sal: Forældre og Sødskende —

8de Christiana Schnitler:

A^o 1728 d. 12 Maj Klokken 2 Eftermiddag paa Høysædt født, og d. 22 nesteften i Horrigs Kirke døbt. A^o 1748 d. 12 Iuli er hun død og nedsadt i Thiems Domkirke.

¹⁾ Han er den »Student« Baltazar Schnitler, der i 1747 nævnes som Prædikant paa Munkholmen. Han døde som Provst og Sognepræst til Norderhov.

9de Magdalena Elisabeth Schnitler,

Ao 1730 d. 11 Martj Klokken 4 Eftermiddagen i Thiem født, og d. 17de nestefter af Provsten Hr. Eilert Hagerup i Domkirken døbt, opkaldet efter hendes Mormoder: Fadderne vare Frue General Majorinde Hvitfeldts, Frue Krigs Raad Hagens, Frøken Adelgunda Emahusen, Hr. Stiftsbefallingsmand Benzons, Hr. Obriste Schaurodt, og Hr. Lieutenant Mühlenphort,

1746 efter Mikkelsmiß blev hun af Stifts Provsten Hr Thode i Thiems Domkirke confirmeret: --

1751 efter Faderens Død kom hun hen til Storens Præstegaard hos Hr. Christopher Bernhoff, for at være der i Huuøet hvor hun og var lige til 1755, men imidlertid var bleven forlovet med Msr Marstrand, som var Bergskriver og Incasserer ved Qvækne Værk, og reiste til Byen d. 15 Juli 1755 for at lave sig til Bryllups, som og gik for sig d. 12te Febru: 1756. og der paa med sin Kæreste flottede fra Byen i samme Maaned til Jndsædt.

10de Christian Schnitler.

Ao 1732 d: 9de Augu: om Eftermiddagen Klokken 1 blev hand født i Thiems Bye, og den 15 nestetter af Hr. Olle Kiempe i Tromhiems D: Kirke døbt:

11te Caspar Fredrich Schnitler.

Ao 1733 d. 10de Octobr om Aftenen Klokken 9 i Tronhiem født, og den 17de nestefter af Hr. Plade i Tronhiems Domkirke døbt 1751, den 18 Ianu: er han død i Thiem og blev i Tronhiems Domkirke d: 23 Ianu: nedsadt;

12te Anna Margrethe Schnitler:

Ao 1735 d. 9 Marti om Aftenen Klokken 6 $\frac{1}{2}$ i Thiem født, og d. 15 nestefter af Hr. Plade i Tronhiems Domkirke døbt,

13de Hans Petter Schnitler.

Ao 1736: d. 25de April Klokken 9 i Thiem født. og d. 2 Maj nestefter i Thiems D: Kirke af Stifts Provst Thode døbt,

14de Albrecht Schnitler:

Ao 1738 d: 3de Iunj Kloken 9 om Aftenen i Thiem født, og d. 9de nestefter af Provsten Thode i Domkirken døbt: og døde 1763 paa Eidsøren i Tingvolds Præstegield.

15de Iens Hendrich Schnitler

Ao 1741, d: 19 April om Eftermiddagen Klokken 4¹/₂ i Thiem født, og som det var svagt hiemdøbt af Faderen, d. 20 April nestefter døde dette Barn klokken 1¹/₂ Eftermiddag, og blev den 22 ejusdem i Domkirkegaarden begravet i Tronhiem,

16de Sophia Evphrosina Schnitler.

Ao 1743 d: 23 Septembr Klokken 9 om Aftenen i Thiem født, og d. 30de nestefter i Thiems Domkierke af Hr. Bang døbt:

d. 2 Novembr nestefter døde hun om Morgenen Kl. 9 og blev d. 6 ejusdem derefter i Domkirkens Gaard hos hendes før afdøde Broder Jens Hendrich begravet: — [fortsættes]

Af Justitsraad Jacob Gudes Optegnelser.

Ved **Gustav Ludvig Wad.**

(Slutning).

Til Oplysning for Eftertiden og da bemeldte Assessor Bosen¹⁾ virkelig var en af Vajsenhusets betydelige Velgjørere, vil jeg her anføre, at efter hans Codicil tilfaldt Stiftelsen i Aaret 1787 en Capital af 17,478 Rdlr. Bosen, som var fra Nyborg og en rig Mands Søn, havde fra 1727 været virkelig Cancelliraad og Assessor i Hofretten og blev 1731 Assessor i Højesteret. 1736 fik han 600 Rdlr. Løn og 1743 Decharge fra bemeldte Rét med 400 Rdlr. Pension af Justitscassen, hvilket skete efter Forestilling fra Biskop Hersleb, som var af hans Slægt og angav, at han var bedst tjent med at fremdrage sin Tid i Rolighed, helst da han i Henseende til Gudsdyrkelse havde sine egne Meninger og heldede noget til Mennoniternes Forsamling; men den rette Aarsag var — efter Gehejmeraad Luxdorps Forsikring, som nøje havde kjendt ham — uden Tvivl denne: Bosen var vel særdeles flittig og skarp-

¹⁾ Poul Rasmussen Bosen; jvfr. Exner, Meddelelser om det kongelige Vajsenhus S. 88; Luxdorphiana S. 271 ff.; Personalhist. Tidsskrift IV, 273.

seende, saa at han paa det nøjeste udpillede endog de mindste Omstændigheder af en Sag, og var tillige i Grunden en ærlig Mand; men langtfra ikke fri for jævnlig Oprør i Sindet og forudfattede Meninger. Man troede om ham, at det var nok at læse paa Højesterets Kort Parternes Navne i visse Sager, for at vide forud, hvilket Parti han vilde give Medhold, og det samme tænkte han endelig og om andre. Foruden hans Paastaaenhed var han tillige saa ømskindet, at det mindste Udtryk, der uskyldigvis blev brugt for at bestride hans Mening, tog han sig nær og hævnede sig med aabenbar Mundklammer og Ordvexling, især imod Justitiarius Etatsraad Bartholin.

For dette tilligemed hans Vidtløftighed og sære Sind, da han sjelden var af Tanker med andre, stod han saa slet anskreven, at yngre bleve ham jævnlig foretrukne, og han næsten altid offentlig blev set at gaa den sidste ind i Retten. Han lagde sig ellers med al Styrke efter Guldmageriet, og man saa' ham sjelden ved Bordet uden at have en af de gyldne Bøger for sig; men næppe vilde han tillade Luxdorph, som da var Secretair i Højesteret og et nysgjerrigt ungt Menneske, men ellers virkelig yndet af ham, at kige i nogen af dem, undtagen i Palingerii Zodiacus vitæ, hvilket dog skete med Advarsel ej at læse det, der angik den store Kunst, som noget han ikke maatte vente nogen Tid at faa Forstand paa, hvilken Spaadom og rigtig indtraf. Disse hans Studeringer gave ellers Anledning til en sørgelig Tildragelse. Engang i hans Fraværelse stod hans Frue op under en hidsig Sygdom og ved en Irring tog giftige Draaber ind, som strax gjorde Ende paa hendes Liv.

Man har et Skrift af ham under Titel: Specimen Homiletices Politicæ¹⁾.

Bosen henlevede siden som Enkemand uden Børn i et ham tilhørende lidet Hus i Badstuestræde, som var af en underlig hollandsk Bygningsmaade og et besynderligt Udseende, da det udenpaa var malet som rødt og hvidt Marmor. Her havde han Laboratorium chemicum o. s. v. og i endel Aar før hans Død havde han ikke Foden uden for Huset. Denne indtraf den 10. Sept.

¹⁾ Hafn. 1721, 4.

1786 i hans 86 og $\frac{1}{2}$ Aar. Med det, som han testamenterede Vajsenhuset, beløb det, som han gav til flere Stiftelser, sig til det meste af 26000 Rdlr.

1798 den 14. Marts døde min Ven Justitsraad Albert Peter Bartholin, om hvem jeg forhen omstændelig har meldet, efter omtrent 3 Ugers Sygdom. Da han udtrykkeligen havde forlangt at ville begraves tarvelig paa Assistents Kirkegaarden uden Porten, uden at noget Monument skulde sættes over ham, saa indførte jeg i de offentlige Tidender dette Minde om ham:

Alberto Petro Bartholino,
Christiano et Civi,
Consilio et re amico,
Doctori suo conversatione et exemplo,
Priscæ fidei raræ humanitatis exemplari,
Nato Hauniæ anno MDCCXXIII.
Denato pridie iduum Martii anni
MDCCLXXXVIII,
posuit Jacobus Gude.

— — — — — veniet felicius ævum,
Quando iterum Tecum, sim modo dignus, ero.

Indtil Aftenen før hans Dødsdag havde jeg fortsat min fortrolige Omgang med denne mig i mange Henseender dyrebare Mand, hvis Bekjendtskab jeg regner til en af Guds naadige visdomsfulde Beskikkelser i mit Liv.

Ved et Testamente af 1793 havde han indsat mig til Executor af samme og derfor tillagt mig 500 Rdlr.; men i hans sidste Sygdom oprettede han et andet, ved hvilket han indsatte hans gifte Tjener, som i 16 Aar havde tjent ham til hans fuldkomne Fornøjelse, og havde Børn, til hans universelle Arving, paa et Legat nær til de Fattige, hvormed hans Hensigt var at sørge for denne Familie efter hans Død, saa vidt det stod til ham. Før sin Død havde han desuden skaffet Tjeneren en Drejers Plads ved Porcellainsfabrikken, og at han ikke naaede sin Hensigt med disse Folk skete

derved, at Manden efter faa Aars Forløb forfaldt til Drik og at Konen ikke var Husholder. Af dette sidste Testamente gjorde han mig og til Executor, og bad mig undskylde, at han var nødt til at nedsætte mit Salarium til 300 Rdlr., fordi han efter Ildebranden havde tilsat endel, for hvilket jeg forsikrede ham, at ingen Undskyldning behøvedes, da jeg var villig til at udføre hans sidste Villie for slet intet; men dette vilde han paa ingen Maade tillade, og jeg modtog det derpaa med den venskabeligste Taksigelse, for ikke at opvække hos ham, som altid havde været meget sensibel, nogen Tanke om, at jeg ansaa det for at være for lidet. At mig i Naadsensaaret i mit forrige Embede som Secretair ved General-Kirke-Inspectionsscollegiet virkeligen var sket for nær, har han desuden nok selv indset, og fra denne Side betragtet kunde jeg og saa meget mere modtage det Salarium, han nu tillagde mig. — Under Branden 1795 boede Bartholin i Badstuestræde, hvilket og ganske afbrændte, men ved sin Vens Justitsraad Müllers Hjælp, som strax ilede til ham med nogle af Porcellainsfabrikkens Folk og bragte hans Gods dels op paa Fabrikken paa Store Kjøbmagergade, dels til hans egen Gaard, fik han næsten alt reddet; thi hvad mig angik, da havde jeg saa meget paa Vajsenhuset at bestille, at hverken Bartholin eller nogen kunde fortænke mig i, at jeg ikke kom dem til Hjælp fra det Øjeblik af, da jeg maatte frygte for, at Stiftelsen og stod i Fare.

Müller havde og den 5. Juni 1795 om Eftermiddagen allerede vist Bartholin dette sande Vens Stykke, om Aftenen laae allerede hele Badstuestræde i Aske; Natten derpaa og de følgende Dage tilbragte Bartholin i Müllers egen Gaard. Bartholin flyttede derpaa til et Par Steder, hvor han vedblev som før sin egen Husholdning, og tilsidst til Møntergaden, hvor han døde. Sin Bogsamling, som bestod af mange gode Bøger og alle næsten paa Skrivpapir, meget smukt indbundne, havde han siden bestandigen den Frygt for, at den ved den hurtige Bortskaffelse formedelst Branden var bleven spoleret, og en stor Del af Bøgerne defecte. Da han i hans sidste Leveaar formedelst Trangbrystighed kom kun lidt ud, endog hjemme sad for det meste stille, ikke kunde taale at bukke sig o. s. v., tilbød jeg ham derfor tidt at ville igjennem-

gaa alle hans Bøger, som bestandigen efter Branden stode paa Gulvet i et stort Værelse, naar kun Tjeneren dertil maatte gaa mig til Haande, da han selv kunde sidde og være Tilskuere, fordi jeg vilde betage denne værdige Mand denne Frygt, som jeg for en stor Del ansaa for ugrundet. Han sagde mig og Tak for Tilbuddet, men formedelst idelige Udsættelser fra hans Side blev det ikke bragt videre, end at Tjeneren Efteraaret før hans Død efter nogen Anvisning fra mig satte dem op imellem hinanden paa Boghylder, som en Ven laante ham, da Bartholins vare brændte. Da jeg efter Bartholins Død for at spare Arvingen Omkostninger, selv forfattede Cataloget til Bogauktionen, fik jeg og Vished om, at faa eller ingen vare defecte, og at ingen Bog af Betydenhed, saavidt jeg kunde skjønne, savnedes.

Bartholin var altid sysselsat enten med Læsning, Excerptering af gode Skrifter til hans egen Fornøjelse eller Oversættelser af enkelte Dele af dem, men mig er det ikke bekjendt, at han har givet nogen i Trykken uden Marmontels bekjendte Belisaire, oversat paa Dansk, det første denne Fortælling udkom og strax gjorde megen Opsigt; dog staar ikke Bartholins Navn paa Titelbladet som Oversætter¹⁾.

Sidst i October 1799 nedlagde Gehejmerraad Brandt alle sine Embeder, gik altsaa og ud af Missionscollegiet og Vajsenhusdirectionen. Kongen gav ham Rang med Riddere af Elephanten, og undrer jeg mig over, at han ikke fik Ordenen selv; dog den ældre Bernstorff var allerede død henimod to Aar tilforn. Brandts Fratrædelse gik mig meget nær; fra den første Tid jeg kom ind paa Vajsenhuset, og han derved lærte at kjende mig, havde han altid vist sig som min særdeles Velynder, og næsten paa enhver Tid af Dagen, naar han ikke var ude eller i Forretninger, havde jeg fri Adgang til ham, saavel her i Staden som paa hans Landsted Bakkegaarden ved Frederiksberg. Aldrig modtog han mig med

¹⁾ Titelen paa denne Bog, der udkom 1768, er: Belisarius, skreven i det Franske Sprog af Herr Marmontel, Medlem af Academie Française i Paris, og nu i Dansk oversat.

nogen Minister Air — hvilket han desuden ikke havde — men paa den venskabeligste Maade. Han gjorde ingen egentligen saakaldte Tractementer, mindst for de andre Store; men han levede paa en vis Maade dog endnu paa den gamle Ministerfod. Han gav jevnlig Maaltider, til hvilke han bad 10 à 12, sjelden flere Personer. Disse vare gjerne Medlemmerne af Cancellicollegiet, især Conferentsraad Schow, geistlige og Lærde. Var noget Fruentimmer ved Bordet foruden Gehejmeraadinden, som var meget sjeldent, saa var det af Familien. Ved Bordet gik det godt, men just ikke overflødig til, og dertil bad han mig jevnlig baade i Kjøbenhavn og paa fornævnte Landsted. For den gode Tones Skyld, som herskede ved disse Maaltider, vare de meget behagelige, helst naar et Par unge Officerer ikke havde været der, som vare Gehejmeraadindens Søstersønner og næsten daglige Gjæster der; de vare fattige og nød meget godt af Brandt, da deres Fader, en Kammerherre Osten, paa den skammeligste Maade havde forødt sine egne og Konens betydelige Midler og efterladt hende sygelig og i Armod¹). Den ene af disse, som havde Capitains Character og døde siden som et Slags Resident i Ostindien, var det, man kalder un fat. Maaltiderne, som begyndte Kl. 3, vare forbi mellem 5 og 6, og aldrig saa' jeg en Ridder ved samme.

Efter sin Entledigelse rejste Brandt til Slagelse, hvor han havde kjøbt sig en Gaard, og efter at have solgt denne, lejede han sig ind paa Herlufsholm. En Gang om Sommeren kom han ind til Staden, og gav da et Maaltid paa Skydebanen uden Vesterport eller hos en Tracteur i Kjøbenhavn, og da han ved hans Nær-værelse her altid viste mig den Yndest at gjøre mig et Besog, saa bad han mig selv til disse; men der kom heller ingen af de saakaldte Store²).

¹) Kammerherre, Major Christian Albrecht Massau von der Osten, født 1750, død 1793, var gift med Gehejmeraadinde Brandts Søster Friderica Louise Charlotte Scheel, født 1747, død 1823; de havde 3 Sønner: Wilhelm August Massau v. d. O., født 1772, Captain, Resident i Patna 1804; Holger Massau v. d. O., født 1776, Captain, og Sophus Carl Massau v. d. O., f. 1778, død 1818 som Captain.

²) Gehejmeraad Christian von Brandt var født 1735 og havde 1768 ægtet Hofdame Regitze Christiane Charlotte Scheel, født 1746, død 1806.

1802. Biskoppen i Trondhjem havde deroppe administreret det saakaldte Seminarii Lapponici Capitaler og aarligen aflagt Regnskab derfor til Collegiet. Denne Mand, som ved mine Embeders Tiltrædelse var Dr. Schönheyder¹⁾, besad ikke nogen Erudition, men des mere Selvtillid. Som Præst ved Trinitatis og siden Provst ved Frue Kirke i Kjøbenhavn havde han faa Tilhørere, fordi han havde dannet sig et eget Sprog, som var uforstaaeligt for dem; og hans Catechisationer, hvilke han selv gjorde meget Væsen af, vare intet mindre end opbyggelige, men faldt meget ofte i det Latterlige. Selv har jeg en Gang hørt ham begynde Catechisationen med dette Spørgsmaal til en Dreng: Kan Du sige mig, min Søn, hvor gammel Jesus er? Barnet, som naturligvis ikke vidste, hvad han skulde svare derpaa, sagde, for dog at svare noget: »Syttent Hundrede og nogle og halvfjerdsindstyve Aar«, hvilket da var Aars-tallet. Over dette uventede Svar blev Provsten, som slet intet havde ventet af Drengen, men ved dette besynderlige Spørgsmaal venteligen vilde have taget Anledning til at tale om, at han havde været til fra Evighed o. s. v., selv saa forvirret, at han tav stille og vendte sig derpaa til et andet Barn med et ganske nyt Spørgsmaal.

1805 den 16. Martii døde min Velynder og Velgjører Gehejme-raad Christian Brandt efter langvarig Svaghed paa Herlufsholm, hvor han havde lejet sig ind hos Rectoren, efter at have solgt sin Gaard i Slagelse. Hans Minde skal som den sande Christens, ædle Menneskevens, og min Velgjørers, blive uudsletteligt hos mig. Hans Alder var nogle og 70 Aar, af Status var han liden, undersøetsig, bredskuldret og korthalset, hans Øjne vare levende, muntre, samt udtrykkede tillige noget godt; hans Næse var smuk, men hans Underlæbe tyk og noget fremstaaende, hvilket gav Underansigtet ikke det fordelagtigste Udseende og maaske og var Aarsag i, at hans Udtale faldt lidt tyk. Han talte iøvrigt meget godt for

¹⁾ Dr. theol. Johan Christian Schönheyder, født 1742, 1769 Præst ved Slotskirken, 1771 ved Trinitatis Kirke, 1782 Provst ved Vor Frue Kirke, 1788 Biskop over Trondhjems Stift, død 1803; Wiberg, Præstehistorie II, 125.

sig, skal ogsaa efter den ældre Bernstorffs Udtalelse selv have været den af de daværende første Medlemmer i Collegierne, som refererede bedst i Statsraadet, indtil han fik Skade paa Hørelsen, som mere og mere tiltog og foranledigede, at han søgte sin Afsked. Hans Skrivemaade nærmede sig meget til den i Holsten brugelige curialske, hvormed han var kommen i Vane i de mange Aar han havde været Administrator for Grevskabet Rantzau, og efter den gamle Maade var han desuden opdraget i det tyske Sprog. Ligesom han skrev en besynderlig stor, stiv og ikke tydelig Haand, saa brugte han bestandigen i det Danske den samme ældgamle Orthographi som den forhen afdøde Greve Thott og de fleste ældre Embedsmænd i Fortiden, hvilket stak besynderligen af.

Han var en grundærlig og uegennyttig Mand, hvorfor og Conferentsraad Schow var hans intime Ven; hans Tænkemaade var saa god, at hvor han ikke kunde gjøre noget godt, vilde han aldrig gjøre ondt. Uden at være lærd eller at ville anses derfor, besad han virkelig Kundskaber, ligesom han og var Ejer af en stor og god Bogsamling, som han gav til Herlufsholms Skole, hvis Patron han havde været. Han havde en sund og god Dømmekraft; havde han, som de, der ere fødte i Middelstanden, fra Ungdommen af maattet tjene sig op, og ikke som de saakaldte Store, hvilke sædvanligen begynde deres Forretninger, hvor hine ender dem, og bestandig forflyttes fra det ene til det andet, hvorover de heller ikke kunne forskaffe sig uden overfladiske Kundskaber, og dog tilsidst skulle bruges næsten paa en Tid i alt, — saa var Brandt uden Tvivl bleven en fuldkomnere og mere udmærket Mand, end man nu efter det foranførte kunde fordrø af ham. — I Omgang var han høflig, artig og blid, samt havde slet intet af det, man kalder Minister-Air; Godmodighed var et Grundtræk i hans Character; med sin Frue omgikkes han kjærligere, end man er vant til at se det i de Fornemmes Huse, og ligesom han i det hele var en godgjørende og raisonnabel Mand, saa havde Tjenestefolkene det og meget godt i hans Hus. Alle vare de og — saavidt jeg kunde have Lejlighed til at kjende dem — skikkelige og meget høflige Karle, hvilket sædvanligst strax giver et godt Begreb om

en Herre. Gjærna bleve de og hos ham, naar de først vare komne i hans Tjeneste.

Den egentlige Stammefader for Brandts Familie var en Kammerraad Peder Brandt til Pederstrup, som blev adlet d. 15. Dec. 1679¹⁾; han hørte altsaa til den nyere Adel, og Familien uddøde, saavidt jeg ved, med ham; heller ikke er det mig bekjendt, at han og Frue havde havt noget Barn sammen. Med Vished ved jeg ikke, hvad Brandts Fader havde været, dog tror jeg, at han havde været Rentemester i den sidste Tid af Frederik IV's Regjering²⁾. Faderen døde i hans første Ungdom, maaske Barndom, og hans Enke blev gift med en tysk Baron Süenthal, der var Hofmester hos Kong Frederik V som Kronprinds, og ventelig var forskrevet herind af Dronningen Sophie Magdalene, som skulde hente alt fra Tydskland, naar det efter hendes Tanker skulde due til noget.

Valget af Süenthal til fornævnte Post skal ellers, saavidt jeg har hort af min afdøde Fader, have været ganske godt, da han skal have været en fornuftig og meget god Mand. Brandts Moder blev atter Enke og døde i en høj Alder. I Enkestanden og maaske endog før var hun af den herrenhutiske Sect, som under Christian VI's Regjering havde faaet saa meget Indpas ved Hoffet og i Landet. De faa, som efter fornævnte Konges Død endnu holdt ved denne Sect, eller de saakaldte Pietister, og vare i Kjøbenhavn, havde og bestandig Adgang og Tilhold i hendes Hus, saalænge hun levede. I sit første Ægteskab havde hun, foruden Christian Brandt, om hvem jeg her saa omstændeligen har meldet, endnu været Moder til den ulykkelige Enevold Brandt, der som Grand Maitre de Garderobe under 30. Sept. 1771 blev ophøjet i Grevestanden og Aaret derpaa tilligemed Struensee henrettet. Denne var yngre end Broderen; jeg har set ham nogle Gange endog kort før hans Fald, sidst paa Retterstedet, og ved derfor, at han var Gehejmerraaden lige saa ulig i det udvortes som i Tænkemaade, Forhold og Sæder. Han var højere, mager og sortsmuttet. Han

¹⁾ Gehejmerraad Brandts Bedstefader, den bekjendte Ober-Rentemester.

²⁾ Brandts Fader var Conferentsraad og Cabinetssecretair Carl von Brandt, død 1738.

havde ikke været gift, men efterlod sig et, maaske flere uægte Børn.

At jeg i Samtale med Gehejmerraad Brandt og overalt i hans Nærværelse vel tog mig i Agt for at nævne den Struenseeske Tid eller hvad dertil kunde høre, kan man let begribe; heller ikke erindrer jeg nogensinde at have hørt et Ord af ham om denne Periode, der altid maatte fornye den ubehageligste Erindring hos ham; men jeg husker endnu ret godt, at jeg engang efter et Middagsmaaltid hos ham paa hans Landsted Bakkehuset, da Kaffen blev baaren om, stod og talte med Gehejmerraadinden ved et Vindue og kom i stor Forlegenhed ved det, at hun først bragte paa Bane, at hun havde kjendt min Fader, da hun var Hofdame hos Caroline Mathilde, og siden begyndte at tale om denne Dronnings Tid, hvilken Samtale jeg saa meget mindre fandt passende for mig at fortsætte, som Gehejmerraaden stod tæt ved og taledede med en anden, og han ikke kunde vide, om det var mig, der havde begyndt denne Discours, og jeg blot maatte stole paa, at hans Tunghørighed, som da allerede var begyndt, maaske hindrede ham i at høre, hvorom vor Samtale var.

Af det, som jeg ovenfor har fortalt om Brandts Moder Baronesse Sölenhals Hang til Pietisteri og hans egen Religieusitet, hvilken han ved alle Lejligheder viste, kom vel den Tanke, hvori mange stode, at han selv hørte til denne Sect; men jeg maa rent ud tilstaa, at jeg aldrig har kunnet spore dette hos ham, men tidt har erfaret, at han bar Kjærlighed og Agtelse for sand Religion og Christendom, ligesom jeg heller aldrig har hørt, at han har talt om den saakaldte Brodermenighed i Stormgade, mindre endnu, at han har været i dens Forsamlinger.

Hans Frue var en Scheel, en meget høflig og artig Kone, som i Ungdommen uden Tvivl havde været smuk, men med Alderen havde faaet det, de Franske kalde trop de couleur. Hun levede meget indgetogen og amuserede sig vixelvis med Bøger og sin Rok; paa Bakkehuset og med at spadserere i den dertil liggende Have. Efter Gehejmerraadens Afrejse fra Kjøbenhavn saa' jeg hende ikke mere; efter hans Død havde jeg dog et Brev fra hende, og

hun døde paa Herlufsholm eller hos sin Broder i Slagelse Aaret efter hendes Mand.

Den 29. Mai 1808 døde min Ven Laurits Thodal, forhen Stiftamtmand over Island, i sit 89de Aar. Han var født i Nordlandene paa en Gaard, hans Fader som Proprietair ejede, havde været Secretair ved Grændsecommissionen imellem Norge og Sverrig i Aarene 17.. fra dens Begyndelse til dens Ende, var derpaa bleven Stiftsamtsskriver i Bergen og efter kort Tids Forløb Stiftamtmand i Island, hvilket Embede han endel Aar forestod med største Duelighed og Retskaffenhed. Han havde hun et halvt Aar været gift med en Kjøbmandsenke fra Bergen og var altsaa uden Børn. Da han efter Ansøgning kom tilbage fra Island, blev han Deputeret i Rentekammeret for de islandske Sager og første Medlem af den islandske og finmarkske Handels Realisations-Commission, hvori han blev til sin Dødsdag. Ved min salige Ven Bartholin havde jeg først gjort denne værdige Mands Bekjendtskab, som efter den førstes Død blev endnu nøjere. Jeg kom derfor ofte til ham og spiste efter Indbydelse jevnlig hos ham til Aften, hvor Maaltiderne krydredes ved videnskabelige Samtaler, som denne kundskabsfulde og i de nordiske Historier, Sprog og Oldsager især oplyste Mand gjorde saa meget mere lærerige, som han paa sine mange Rejser i næsten hele Norge og største Delen af Sverrig dertil havde havt den bedste Anledning — hvilke Samtaler afvexledes med theologiske og philologiske, eftersom Thodal baade var en oplyst Christen og en god Philolog.

Den 22. August 1807 spiste jeg endnu hos ham i et lidet Selskab, og besøgte ham faa Dage før Bombardementet sidste Gang i hans Værelser paa Lille Kjøbmagergade, eftersom Gaarden brændte Dagen efter sidste Bombardementsnat, og han derfor, — skjønt han formedelst tykke Ben og stærk Hovedsvindel paa fjerde Aar ikke havde været udenfor sine Værelser — flyttede ud paa Amager og siden paa Christianshavn, hvor jeg vel flittig besøgte ham; men dels mistede han ved Branden sit hele Indbo, dels blev han og svagere og maatte for det meste ligge ovenpaa Sengen. Tre Dage før hans Død var jeg sidste Gang hos ham, da han sad lidt oppe og endnu

havde sine Sanders fulde Brug; og den 3. Juni fulgte jeg ham med et talrigt Ligfølge til hans Hvilested paa Assistents Kirkegaarden udenfor Porten.

Fra det første, jeg kjendte ham, var han tunghørig, hvilket gjorde Omgangen med ham ikke behagelig, helst dette Tilfælde mere og mere tiltog; men da jeg talte langsomt, og han kjendte min Stemme, forstod han mig næsten bedre end de fleste andre, som kom til ham. — Dyrebart skal denne værdige Mands Minde altid være for mig.

Den 25. Sept. 1809 om Aftenen over 8, da jeg sad hos min gamle Ven Justitsraad Schmidt, fik jeg Bud, at Etatsraad og kgl. Livmedicus Guldbrand, min afgangne Faders Paarørende paa hans forlængst afdøde Moders Side, var pludseligen død. Jeg gik strax ud i hans Værelser i Bredgaden, da jeg kunde forestille mig, at dette hastige Dødsfald havde gjort det dybeste Indtryk paa hans Søn og Datter, især den sidste, som var en svagelig Pige paa 24 Aar, og at begge kunde behøve mine Raad. Saasnart jeg kom ind i Stuen, saa' jeg den Afdøde liggende paa en Sopha, og at der ingen Tvivl var om, hvad fire Læger foruden Sønnen, som var Reservemedicus ved Frederiks Hospital, allerede havde erklæret, at han nemlig var død¹⁾.

Han var vel i det 66de Aar, og havde i nogen Tid haft en krampeagtig Asthma, men som jeg siden hørte, havde han den hele Dag ikke klaget over det mindste og havde endnu om Middagen spist med Appetit, men hans hastige Død skulde være fremskyndet ved følgende Omstændighed:

Han havde i endel Aar været Læge ved det kongelige Theater, hvor han maatte være tilstede ved de fleste Forestillinger. Om Aftenen henimod Klokken 7 kjørte han derfor med Datteren og hans aldrende Halvsøster — hans Kone var død for faa Aar siden — til Comediehuset paa Kongens Nytorv i hans egen Karet. Kudsken, som var en Klods, lod mod Indkjørselen ved Comediehusets Colonnader sig kjøre ud af Rækken ved de andre Vogne. Manden,

¹⁾ Dr. med. Johan Vilhelm Guldbrand, f. 1744.

som var af en meget heftig Character, raabte ud af Vognen til ham: »Hvorledes er det, du Dosmer kører o. s. v.?« Kudsken vilde gjøre det godt igjen og trænge sig ind i Rækken; men der- ved kjørte en anden Vogn med Forhjulene ind paa Guldbrands, hvorved de begge kom til at hænge sammen. Han, som herved blev endnu mere opbragt, gav sig til igjennem Karetvinduet at til- tale den fremmede Kudsk, vilde vide, hvis han var o. s. v. Vognene kom lykkeligen fra hinanden, og Guldbrand gik, efter at have fulgt sine Fruentimmer ind af Comediehusets Dør, ind i Parquettet; men da han havde været der meget kort, sagde han til en hosstaaende Bekjendt, som tilfældigvis og var Læge, at han fik meget ondt, og at det klemte ham stærkt, hvorpaa denne raadede ham, at han skulde gaa op med ham paa Theaterinspecteurs Contoir, som var i Nærheden af Kongens Loge, hvor han og fulgte ham op; men næppe havde han der sat sig paa en Stol, førend han sank død om i Armene paa nogle Tilstedeværende, hvorpaa han blev baaren ned i en Vogn og kjørt hjem.

Dette anfører jeg saa omstændeligen for at give et nyt Bevis paa den erkjendte Sandhed, at intet undergraver mere det menneske- lige Løgeme end heftige Lidenskaber, og at disse endog kunne paaføre eller i det mindste blive en medvirkende Aarsag til en hastig Død. Maatte en eneste ved at læse dette tage Anledning til at vaage over sig selv, sky Ilsindighed og Vrede, og derimod beflitte sig paa Koldsindighed og Sagtmodighed, saa skal jeg glæde mig over at have skrevet dette.

Johan Vilhelm Guldbrand var født den 26. Juli 1744 i Ny- kjøbing paa Falster, hvor hans Fader var Forvalter ved det der- værende, siden nedbrudte kongelige Slot. Denne mistede han, da han var to Aar gammel, men blev siden af Moderen, som var bleven gift igjen med en Organist, jeg tror tillige Byskriver der paa Stedet, sat i latinsk Skole i Frederiksborg i Sjælland, hvorfra han deponerede. Han valgte siden Medicinen til Hovedvidenskab og lagde sig tillige meget efter Musikken, hvortil han havde det bedste Anlæg.

Efter nogle Aars Forløb blev han Candidat ved Frederiks Hospitalet, og her dannede han sig under dets berømte Læge

Fabricius den ældre¹⁾ til en af Hovedstadens bedste i sin Tid, uden nogensinde at have været udenfor Fædrenelandet. Efter fornævnte hans Lærers Død, var han og bleven hans Eftermand ved Hospitalet, naar ikke en anden — Bang²⁾ nemlig — ved Faveur var bleven det, som paa den Tid ikke havde saa megen Praxis. skjønt han siden og arbejdede sig frem til saa megen Kundskab og Duelighed, at han blev en af vore bedste Læger.

Guldbrand blev kort efter ved Hof-Livmedicus Pipers³⁾ Død befordret til denne Post, hvortil min Fader ved en hans Velynder ikke var uvirksom, hvilket banede ham Vej til nogle Aar derefter at blive Livmedicus.

Af alle de mange Selskaber og Klubber, som i min Tid have været og ere blevene oprettede i Kjøbenhavn, har jeg kun været Medlem af følgende:

1. Af et *dramatisk*, som bestod, hvad Mandfolkene angik, mest af Studenterne, hvor der spillede Comedie en Gang i hver af Vintermaanederne og derpaa spistes til Aften, men hvor der kun var en Gang Bal i min Tid. Jeg var ikke heller længere i Selskabet end de to Vintere — om jeg ikke fejler — 1776 og 1777, uagtet jeg i den sidste var Theaterdirecteur, paa hvilken Post jeg afløste den bekjendte Prof. med. og Digter Tode. Selv spillede jeg kun en Gang en kort og ubetydelig Rolle, fordi jeg ingen Lyst havde dertil og desuden fandt, at det vilde spille mig formegen Tid at lære Roller, gjøre Prøver paa samme o. s. v.; men en Gang i det mindste skulde efter Lovene ethvert Medlem af Selskabet dog have spillet.

Jeg blev kjed af Selskabet og forlod det formedelst de mange Cabaler, som deri bestandigen fandt Sted, og iøvrigt erfarede jeg, medens jeg var deri, at dramatiske Selskaber ere de mest tids-spildende, og jeg tør sige, i mange Henseender næsten de farligste for unge Mennesker af begge Kjøen. Derimod er faldet mig ind, at et dramatisk Selskab vel kunde gjøre Nytte, naar det indrettedes

¹⁾ Dr. med. Johan Christian Fabricius, død 1775.

²⁾ Dr. med. Frederik Ludvig Bang, født 1747, død 1820.

³⁾ Dr. med. Hans Piper, født 1703, død 1776.

efter en ganske modsat Plan end den sædvanlige, saaledes nemlig, at der ikke valgtes til Rollerne de af Selskabets Medlemmer, som vare mest skikkede til at udføre samme, men tvertimod saaledes, at den alvorlige altid brugtes til lystige, den meget muntre kun til de alvorligste, Springeren til den gamles, den frygtsomme og stive til Cavalerens og Elskerens Rolle, den alvorlige Pige til de muntre og den coquette til aldrende Koners Roller o. s. v. — og endda burde ingen Person spille i et saadant Selskab uden en kort Tid, da dets Formaal og Hensigt alene skulde være, at unge Mennesker skulde vænnes til at aflægge de Fejl, hvortil de enten af Naturen eller ved Vanen og Opdragelsen have Tilbøjelighed, eller at forskaffe sig de Færdigheder i et anstændigen frit, muntert og godt Væsen, som anbefaler saa meget det udvortes og ofte har den største Indflydelse paa et Menneskes hele Lykke. Men, om man og vilde sætte, at et Selskab forenede sig til disse Hensigters Opnaaelse, hvor længe vilde det vare, førend det igjen skilte sig ad eller gik over til det ganske modsatte og blev det, som det ikke skulde være, et dramatisk Selskab som alle de andre?

2. Har jeg været Medlem af *Kjæde-Selskabet* eller *Kjæde-Ordnen*, hvori jeg — om jeg ikke fejler — blev optagen kort efter, at jeg var gaaet ud af det dramatiske.

Dette samledes og kun en Gang hver Maaned om Vinteren i dets lejede Værelser, tilsidst i Store Kongensgade. I dette var Conversation for begge Kjøen, næsten hver Gang Concert og Sang og tilsidst et Aftensmaaltid, som varede til Midnat. I Selskabet holdt jeg adskillige Taler, gjorde et Par Sange til det, og var nogle Aar dets Secretair, indtil et Par Aar efter at jeg var bleven gift, da jeg sagde mig ud af det. Efter mit Bryllup havde jeg og kun faa Gange været der, men aldrig til Maaltid. I dette Selskab havde jeg og indført mine to Brødre, den ældste, som endnu er deri, og Hofcassereren, som forlod samme, da han nedlagde sit Embede ved Hoffet.

3. Har jeg været Medlem af det saakaldte *Sneedorffske Selskab*, stiftet for endel Aar siden af Professor Sneedorff den ældre, Forfatteren til den patriotiske Tilskuer. Dette samledes hver Mandag Aften fra Kl. 7, var i endel Aar holdt hos Justitsraad og Notarius

publicus Christian Schmidt i hans Hus i Klareboderne, og bestod, da jeg kom derind, af henved 40 dels Lærde, dels Gøjstlige og dels kongelige Betjente af næsten alle Collegierne. I dette blev jeg indført — thi nogle Aar efter blev det for Følgernes Skyld først vedtaget at indvotere — i Foraaret 1781 af min Ven Justitsraad Thulstrup.

Da jeg kom ind i Selskabet, var jeg den yngste af Alder; i endel Aar kom heller ikke nogen ind, som jo var ældre end jeg. Her var det jeg først lærte at kjende Justitsraad Schmidt, og her gjorde jeg og nøjere Bekjendtskab og havde ugentlig Omgang med endel oplyste og erfarne Mænd. Selskabet var mig derfor og saa behageligt, at jeg næsten ikke var borte nogen Mandag Aften, før end i det sidste Aar, da Medlemmernes Antal var formindsket til under 30, hvoraf kun 8 à 10 kom der, ligesom og Schmidt selv i det sidste halvandet Aar lidet eller intet kunde deltage deri.

Selskabet havde ingen Love, men 3de Vedtægter: 1) at der aldrig spillede Kort; 2) at ingen Officier maatte foreslaas til Medlem, og 3) at alt hvad der blev sagt i Selskabet skulde anses, som det var talt under fire Øjne. Klokkeren 9 gik man til Bords, fik en varm Steg efter Aarets Tid, en Fricassé eller deslige, der oven paa et Smørrebrød, og en halv Flaske Rødvin pro persona. Schmidt, som var langt fra at ville have nogen Fordel af Selskabet, tog endel Aar kun 26 Skilling af ethvert Medlem om Aftenen, hvoraf de 16 Sk. vare for Vinen, og havde blot det Agreement af Selskabet, at den 2den Etage i hans Hus, som var lejet til samme, ikke brugtes uden Mandag Aften, og til denne Leje svarede ethvert Medlem først 2 Rdlr., siden 3 og tilsidst 4 Rdlr. om Aaret; men formedelst alle Tings tiltagende Dyrhed indsaa Selskabet selv Billigheden i, at der for Mad og Vin betaltes mere og mere, saa at den første tilsidst kostede 2 R og $\frac{1}{2}$ Fl. Rødvin hver Aften 4 R . Af Patriotisme og Økonomi begyndte og nogle i det Aar at lade Vinen fare og drikke stærkt Øl, og jeg maa tilstaa, at jeg af begge Aarsager var en af de første. Hvad der betaltes i Selskabet har jeg iøvrigt derfor anført, paa det at deraf kan ses, hvormeget Priserne vare efterhaanden stegne paa Spise- og Drikkevarer. især siden Englændernes Anfald paa Sjælland i Aaret 1807 og formedelst vort slette Pengevæsen.

Schmidts høje Alder og tiltagende Svaghed, da han mod Enden af Vinteren endog fik i høj Grad Vattersot, formedelst hvilke hans Død hver Dag kunde ventes og med den Selskabets Ophørelse, som var det eneste, hvori jeg var, bestemte mig til at se mig om et andet, hvori jeg kunde forslaa et Par Timer om Aftenen, naar jeg intet andet Selskab havde, i Omgang med fornuftige Mænd, læse en Avis eller erfare, hvad Nyt der tildrog sig m. m. Vel havde en og anden af det Sneedorffske Selskabs Medlemmer nu og da udladt sig med, at samme formedelst Schmidts Død ikke burde gaa overstyr, og at det enten burde vedblive hos et af Medlemmerne, om et saadant dertil var villigt, eller holdes paa et af de bedste offentlige Tractersteder; men jeg for min Del havde dertil intet svaret, da jeg meget vel forudsaa, at det dels vilde blive et kostbart Selskab og dels snart vilde udarte. Hvad kan det desuden hjælpe dig, tænkte jeg, at du deri kunde forslaa en Aften om Ugen, naar du de andre intet Sted har at gaa hen. Hvorfor skal du desuden binde dig til Omgang med nogle faa, og altid de samme Personer; er det ikke bedre, at du udvider den til flere?

Blandt de mange Klubber, som Kjøbenhavn havde, blev *Harmonien* vel anset for den fornemste formedelst dens ugentlige Onsdagsconcert, som var en af de bedste i Staden, dens jevnligge Baller om Vinteren, hvilke vare blandt de mest søgte, og formedelst endel fornemme Personers Skyld, som deri vare gaaet ind, fordi der vankede de højeste à l'hombre- og Bostonspil med de rigeste Proprietairer, Kjøbmænd og Mæglere; men dels vidste jeg, at Omgangen og Conversationen, som man kunde vente, iøvrigt her var den sletteste, dels var jeg ikke musikalsk, langt mindre Elsker af Spil, og hvad Dandsen angik, da maatte den efter min Alder falde bort af sig selv. Dands havde jeg endog i mine yngre Aar anset som en for Fruentimmer mest passende Bevægelse; uden just at have været nogen streng overdreven Moralist havde jeg endog da troet, at det maaske var det retteste at indskrænke den til det andet Kjøen alene, som forhen ved Jødernes Bryllupper endnu i min Ungdom, og naar jeg saa' Mandfolk dandse, faldt gjerne Romernes bekjendte mig ind: *Nemo saltat sobrius.*

Formedelst de ovenanferte Forlystelser var Harmonien des-

uden den kostbareste Klub, og vilde have blevet det, naar jeg var kommen derind, saa meget mere for mig, som mine Døtre naturligvis da skulde have bivaanet Concerterne og Ballerne deri (paa hvilke sidste de ved andre Medlemmer, vore Bekjendte, ellers kom, skjønt paa min Bekostning, kun et Par Gange om Vinteren) i saa Fald ugentligen og maanedligen, hvilket vilde have medført betydelige Udgifter, endog til de idelige Forandringer i Klædedragten, som Moden og Tankemaaden skulde have gjort fornøden.

Hvad Selskabet *det musikalske Academi*, den saakaldte Kongens Klub — som i Gehejme-Statssecretair Guldbergs Tid fik dette upassende Navn, da den vilde have heddet »Kongelig Klub« — og *det venskabelige Selskab* angik, som vel ansaas noget ringere end Harmonien, men i Grunden kunde være lige saa gode, havde det samme Beskaffenhed som med denne, og alle havde de deres Værelser desuden om Sommeren i Kjøbenhavns Forstæder, hvis Besøg medførte betydelige Udgifter, og som tillige havde den Følge, at om Sommeren ikke var nogen Conversation i dem her i Staden.

Paa Hjørnet af Kjøbmager- og Silkegaden var derimod en Klub, som vel var den ældste i Kjøbenhavn, men dog mest havde vogtet sig for at udarte. Den havde ikke bekymret sig om, som de andre, at bramme med noget Navn og havde derfor heller intet andet end: *Klubben paa Kjøbmagergade* eller Fabritius's Klub, fordi den endel Aar havde været og endnu var i en Gaard, som paa formeldte Sted tilhørte Hofjuveler Fabritius. Denne havde hverken Concerter, Baller eller Landsted, udmærkede sig ikke heller, som de andre, ved Maaltider til Kongens Fødselsdag og ved andre Lejligheder; af bemeldte Aarsager havde Fruentimmer ikke Adgang til den, og blandt Medlemmerne vare ikke heller unge Lapsere af Mandfolk, hvilke for Dandsens og Musikkens Skyld endog ofte maatte søges til de andre Selskaber; men de vare alle satte Folk, mest Mænd af alle Collegierne, endog Præsidenter og Deputerede af samme, Professorer, Gejstlige o. s. v., men kun faa Officerer og blandt disse kun af de ældre, som Admiraler, Oberster o. s. v.

I denne Klub lod jeg mig foreslaa til Indtagelse, og uagtet det var temmelig vanskeligt at komme derind, fordi deri aldrig

vare saa mange ledige Pladser som Søgende, lykkedes det mig dog efter første Proposition at blive antagen deri med 52 Stemmer den 4. April, og var jeg første Gang i Klubben Dagen derpaa en Times Tid mod Aften. — I Indtrædelsespenge betalte jeg 4 Rdlr., hvilke i de andre Klubber beløbe til mere; om jeg ikke fejler, i Harmonien endog til 50 Rdlr., ligesom og Contingentet, som i de andre Klubber var højere, her kun var 12 Rdlr. aarlig, hvoraf det Halve altid betaltes forud.

Foruden det, at Selskabet holdt de fleste Ugeblade og periodiske Skrifter, havde det og en smuk Bogsamling, hvorpaa det i mange Aar havde samlet, især af danske statistiske og historiske Skrifter, meget gode Rejsebeskrivelser, endelig nogle tydske og franske til Morskabslæsning o. s. v.

Det Sneedorffske Selskab var sidste Gang samlet i Schmidts Hus, og jeg der til Aften, den 2. April [1810], fordi han laa meget slet, og hans Død hver Time ventedes; dog indtraf denne ikke førend den 10de s. M. i hans 89de Aar.

Justitsraad Christian Schmidt var født den 15. Sept. 1721 i Kelleklinte, en lille Bondeby strax ved Kallundborg, hvor Faderen var Bondesmed, hvoraf han fra sin Skolegang i Kallundborg fik Tilnavnet Schmidt. Ærlighed og Uegennyttighed, Godgjørenhed og Menneskekjærlighed vare Grundtræk i hans Character. Hans gode Studeringer, udbredte Læsning, lykkelige Hukommelse og særdeles behagelige Gave at fremføre paa, hvad han havde læst og lært, gjorde Samtaler og Omgang med ham lige saa lærerige som underholdende. Ved Vittighed og et sjældent Lune meddelte han sin Munterhed til enhver Kreds, hvori han var, og Yngre saavelsom Gamle sadde gjerne endnu hos Oldingen, og de lærte mere af ham, end de selv troede at skyldte ham. Den specielle Adgang, jeg har haft til hans Hus siden Foraaret 1781, da jeg først lærte at kjende ham, den fortrolige Omgang, jeg til hans Dødsdag har haft med ham, og det uskrømtede Venskab, han bestandigen har vist mig, vil gjøre mig hans Minde uforglemmeligt; og det meget, jeg har lært ved Samtaler med ham og ved hans sjeldne Bogsamling, førend han afhændede samme, har haft en Indflydelse paa mit Liv, som jeg altid med Taknemmelighed bør erindre.

Gud! du har forundt mig den sjeldne Gave at have haft to saa oprigtige Venner som Bartholin og Schmidt. Jeg har mistet dem begge, det var Naturens Orden, da de begge vare langt ældre end jeg. Tør jeg vente den ufortjente Lykke nogensinde at erholde en tredie som de.

Consistorialraad og Provst Garboe, om hvem foran er talt, havde en Broder Peter Severin Garboe, som havde været Borgmester i Bergen, havde forladt denne Post, var rejst til Tydskland, havde der lagt sig efter Medicin og Chemi, var tilsidst bleven fyrstelig Anhalt-Bernburgsk Hofraad, og var efter nogle Aars Ophold i bemeldte Fyrstes Land vendt tilbage til Danmark, hvor han først i Helsingør og siden i Kjøbenhavn practiserede som Læge, eftersom han udenlands var bleven Doctor, og døde i Kjøbenhavn 1771.

Hans Enke, en Borgmester Mathiesens Datter af Bergen, levede efter hans Død meget kummerligen og ernærede sig mest af at sælge nogle Lægemedler, som hendes afdøde Mand havde komponeret, Piller, Vund-Vand o. desl., paa hvilke var kun en maadelig Afsætning til Folk af ringe Stand, især Søfarende. Men endelig blev hun ved en gammel ugift Fasters Død Ejer af en liden Formue, ved hvilken hun, som havde været vant til at leve paa det knappest, vel kom i en meget bedre Forfatning; men hun vedblev dog sin husholderiske Levemaade.

Ligesom Manden havde været mine Forældres gamle Bekjendt, skjønt de for hans Særheds Skyld ikke havde haft megen Omgang med ham, saa kom hans Enke efter min Faders Død og undertiden i Besøg til min Moder, og endnu tiere havde jeg truffet hende i Justitsraad Thulstrups og Livtjener Hansens Huse.

I hendes høje Alderdom anmodede hun mig om, at — da hun i Aaret 1801 havde gjort et Testamente, i hvilket Højesteretsassessor Falsen var indsat som Executor, der siden var bleven Justitiarius i Stifts-Overretten i Aggershus Stift — jeg da vilde paatage mig dette i hans Sted, ligesom jeg og i nogen Tid havde været hendes Lavværge og besørget alle hendes Affairer. Falsen havde og til den Ende efter hans Ide udstedt sin Fuldmagt til mig at være Executor i hans Sted; men da jeg ikke ansaa' ham ganske com-

petent til saaledes at udnævne mig til Skifteforvalter, og mindre skjøttede om at være hans Mandatarius, saa forlangte jeg af Fru Garboe, at hun skulde i Cancelliet forlange mig beskikket til Executor af hendes Testamente, og da Falsen døde hastig i Christiania i Aaret 1808, saa anholdt hun derpaa og derom, og blev jeg da under 23 Decbr. s. A. ved en Cancelliordrø til mig befalet at indtræde som Executor af fornævnte hendes under 22. Decbr. 1802 confirmerede Testamente i den Afdødes Sted.

I Aarene 1809 og 1810 blev hun, som var over 80 Aar, mere og mere skrøbelig, tilsidst sengeliggende, og hendes Død indtraf Eftermiddagen den 10de April, ligesom Justitsraad Schmidt var død om Formiddagen. Jeg lod strax Skifteretten hente og forsegle Boet, eftersom Fuldmagt fra Falsens Enke og hendes Broder til en Mand her i Staden først maatte nedsendes fra Christiania, førend jeg vilde befatte mig dermed, paa det at en paa deres Vegne kunde være tilstede.

Det Sneedorffske Selskab kom ubuden i Sørgehuset til Justitsraad Schmidts Begravelse den 14de April og fulgte hans Lig i 14 Vogne ud til Assistents Kirkegaarden.

Hans meget lignende Portrait, stukket af Kobberstikker Flindt kort førend han nedlagde sit Notarialembede, hvilket han selv har givet mig, er hervéd heftet tilligemed en Oversættelse, skreven med hans egen Haand, af Voltaires bekjendte Stropher: O! Dieu, qu'on meconnoit, o! Dieu, que tout annonce etc.

Det som bevægede Schmidt til i Aaret 1803, efterat han havde frasagt sig Notariatstjenesten, at sælge sin Bogsamling til Justitsraad Scavenius, var, at han da ikke kunde læse i en Bog, eftersom han, der i endel Aar havde været kortsynet, nu ikke kunde se igjennem nogen Brille eller Glas og derfor efter hans eget Udtryk var i sit Bibliothek ligesom Gildingen i Seraillet.

Boghandler Soldin, Udgiver af et af Kjøbenhavns Ugeblade, Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn kaldet, hvori fra Tid til anden var indrykket bekjendte Afdødes Biographier, henvendte sig til mig om at ville meddele ham Schmidts, og jeg tilstillede ham derfor til Indførelse i bemeldte Blad det, som læses i dets 58de No af den 7de Aargang for Løvedagen den 28. April 1810.

Efter Schmidts Død havde det Sneedorffske Selskab et Par Aftensamlinger om Mandagen hos to af dets Medlemmer, og i den sidste af disse, den 30. April, besluttedes at modtage det Tilbud, som et Medlem af samme, Kammerraad Clasen, Medlem af Skatkammeradministrationen, gjorde: at modtage Selskabet Mandag Aften til samme Beværtning, som hidtil hos Schmidt, i hans Værelser i Pilestrædet, men mod det aarlige Contingents Forhøjelse for hver Person fra 4 til 6 Rdlr. og Forhøjelse for Maden pro persona fra 2 til 3 $\frac{1}{2}$ om Aftenen for en ret varm Mad og Smørrebrød ovenpaa, da Drikkevare desuden som hidindtil skulde betales aparte. Selskabets første Sammenkomst hos ham berammedes til Mandag Aften den 17. Mai, paa hvilken Tid og alle dets Medlemmer mødte paa 2 a 4 nær.

Afgangne Frue Garboes Bo blev mig ikke extraderet af Skiftecommissionen førend den 16. Mai, fordi den Mand ved Navn Møller, som Fru Falsen og Broder havde udstedt deres Fuldmagt til, havde været bortrejst og først Ugen forhen var kommen tilbage til Staden; og fandtes da Boet, som jeg havde ventet det, meget lidet.

Ved hendes Mands Død i November 1771 havde hun og kaldet Skifteretten og ladet deres Fællesbo gaa til Conkurs.

Optegnelser om Slægten Harbou eller Hardebou,

navnlig i det 17. og 18. Aarhundrede.

Ved Kapitain H. W. Harbou.

Nærværende Optegnelser ere for Størstedelen samlede i det kgl. Geheimearkiv, af hvis Embedsmænd jeg navnlig skylder Hr. Registrator Fr. Krarup Tak for den mig ydede elskværdige Veiledning; dog har jeg ogsaa i Krigsministeriets og i Kongerigets Arkiv samt paa det store kgl. Bibliothek søgt Oplysninger, og modtagen mangen værdifuld Haandsrækning. Angivelser af Fødsler, Dødsfald og Vielser hidrøre i Reglen, ved velvillig Imødekommen fra d'Hrr. Sognepræster, fra selve Kirkebøgerne, undertiden dog fra Lengnicks Uddrag af disse eller fra den almindelige Enkekasses Arkiv; fra den Del heraf, som er afgaaet til Norge, ere de med stor Tjenstvillighed tilstillede mig fra den norske alm. Enkekasse. En væsentlig Del af de norske Data skyldes dog Hr. Arkivfuldmægtig Huitfeldt-Kaas, der ikke blot selv har gjennemgaaet og suppleret mine Samlinger, men ogsaa har formaaet d'Hrr. Bureauchef Lassen og Arkivfuldmægtig Thomle til samme Velvillie, hvorhos han har tilladt mig at disponere over de to ndf. aftrykte »Testamenter« (d. e. Personalialia fra Ligprædikener), som i nyere Tid ere komne tilveie i Norge. At jeg, naar det drejede sig om Adelshistorien for Suveræniteten har søgt og fundet min Støtte hos Hr. Arkivassistent Thiset behøver neppe at tilføies. Idet jeg bringer de nævnte Herrer saavel som Andre, der have staaet mig bi under Arbeidet, min forbindtligste Tak, maa jeg tillige bede om Undskyldning for, at jeg ikke de utallige Steder, hvor de gjengivne Oplysninger ikke umiddelbart hidrøre fra mig selv, har kunnet nævne min velvillige Hjemmelsmand. Saavidt muligt har jeg dog selv efterslaaet de mig anviste Citater.

Naar jeg hermed forelægger mine — dillettantmæssige og som sagt kun ved megen godhedsfuld Bistand fra flere Sider tilveiebragte — Optegnelser for Tidsskriftets Læsere, maa det være mig tilladt at udtale det Haab, at en eller anden af disse kunde og vilde være mig behjælpelig med at udfylde Hullerne; thi, som det vil ses, har jeg paa flere Punkter ei formaaet at bringe Sagen til en tilfredsstillende Afslutning. Enhver, der har givet sig af med lignende Arbeider, ved imidlertid, hvor ofte en tilsyneladende uvæsentlig Oplysning kan vise

Vei der, hvor man ellers maatte give fortabt. Jeg beder derfor paa Forhaand ærede Vedkommende være overbeviste om, at selv de mindste Bidrag ville blive modtagne med den største Paaskjønnelse.

I Norge saavel som i Danmark har *Harbo* i lang Tid været og er endnu et ikke ualmindeligt Navn, om hvis Betydning og Oprindelse der er opstillet forskjellige mere eller mindre sindrige Hypotheser; rimeligt, om end kun i de færreste Tilfælde bevisligt, er det dog, at samtlige Slægter, der bære dette Navn, have faaet det som stammende fra *Harsyssel* (oprindelig Harthe- eller Hardsyssel), d. e. den Del af Nørrejylland, som begrænses af Limfjorden, Vesterhavet, Skjern-Aa og Skive-Aa, altsaa i Hovedsagen det nuværende Ringkjøbing Amt. Dette Landskabs Beboere have fra gammel Tid deres eget Navn, og de have det endnu den Dag idag, idetmindste i den nordvestlige i Harboøre udløbende Del; da jeg for ikke ret lang Tid siden spurgte min Oppasser, en Bondesøn fra Thyholm, om, hvad de Folk hedde, der boe Syd for Oddesund, svarede Karlen med et forstaaende Smil: »Dem kalde vi for Harboer«. — Om det nu er Harboerne selv, der, naar de have forladt Hjemstavnen, have holdt saa fast ved deres Afstamning, eller de have havt noget Særegent ved sig, der har faaet deres nye Omgivelser til at bevare Mindet derom, skal jeg ikke kunne sige, men, idetmindste efter mit Skjøn, er der neppe noget andet af vore Landskaber, der saavel i ældre som i nyere Tid har givet Navn til saa mange Personer og Slægter i alle Samfundsklasser.

Allerede 1350 indstifter Biskop *Peder* af Ribe Sjælemesser for sin Fader *Thure Harthbo*, sin Moder Kristine og sin Søster Æse; de havde Arvegods i Ballum ved Møgeltønder¹⁾ — 1424 optræder *Hardbo*, Væbner, paa Harbo-Bything og 1433 nævnes *Iens Hardbo*, Væbner, Husfoged paa Hammershus²⁾. — 1448 tilskjøder *Peder Hardbo* Graabrødre-Kloster i Viborg den Gaard i St. Mogens Sogn, som hans »Alfader« og Navne i Agher havde skjænket Klosteret³⁾.

¹⁾ Ribe Stifts Breve 162 (Gehark.), jvf. Kinch: Ribe Byes Historie. S. 190.

²⁾ Topogr. Saml. p. Pergam., Ulvborg H. Nr. 28, Bornholm Nr. 16, jvf. D. Mag. 1. Række III. S. 230.

³⁾ Heise: Diplom. Vibergense. S. 37.

1492 forsegler *Jens Pedersen Harbo* i Lille Torup (se ndf.) med det Vaaben, som 52 Aar tilforn var tillagt *Knud Nielsen*, Stamfaderen til Familien *Harbou*, og hans Efterkommere, der i henved 200 Aar vare bosatte i Rinds Herred, holdt stadig fast ved Harbo-Navnet, hvad der ligeledes gjælder om to andre jydsk Slægter, der kunne forfølges gjennem samme Tidsrum, nemlig de Smaaadelsmænd, der eiede *Nielsbygaard* (Føvling Sogn, Malt Herred), og som maaske have faaet Navnet fra Knud Nielsens Slægt (hvorum mere ndf.), og en i Middelsom Herred meget udbredt og anset *Bondeslægt*, om hvilken det ligeledes er nævnt som en Mulighed, at den oprindelig var en Gren af den i det nærliggende Rinds Herred bosatte adelige Familie¹⁾.

Povl Harboe, Renteskriver 1570²⁾, er uden Tvivl den samme som senere kaldes kongelig Pensionarius paa Lammehave (Ringe Sogn, Gudme Herred, Fyen); fra ham stammer en endnu blomstrende Slægt, af hvilken talrige Medlemmer have tjent i geistlige og civile Embeder, i Hæren og i Flaaden. Slægtens bekendteste Mand er *Ludvig Harboe*, † 1783 som Biskop over Sjællands Stift; en Søster til denne havde i Ægteskab med en Præst *Qvedens* paa Føhr en Søn, der antog Moderens Slægtnavn, som hans Efterkommere endnu føre. — En anden gammel Slægt (eller er det en Gren af samme Slægt? Ringe ligger kun et Par Mil fra Nyborg) stammer fra *Niels Pedersen Harbo* fra Nyborg, der synes at være kommen til Norge i en dansk Adelsmands Tjeneste, 1633 nævnes som Føged og 1636 bliver Borger i Bergen, hvor han dør som Raadmand 1651; hans Slægt har navnlig været knyttet til Bergenegnen og tæller endel Præster blandt sine Medlemmer, af hvilke Andre have henhørt til den egentlige Borgerstand³⁾. I denne Stand bæres Navnet ogsaa i Danmark, f. Ex. i Skælskør, af forholdsvis gamle og udbredte Familier, der i nyere Tid tildels ere gaaede over i Embedsstanden. I Ringkjøbing Kirkebøger forekommer

¹⁾ Saml. t. jydsk Hist. og Top. II. (Heise, Hemmestrup). S. 325—26.

²⁾ Hübertz: Aarhus I, S. 150 og 157; Secher: Kongens Rettertings Domme, S. 157; Gjessing Jubellærere II, under Hersleb, Stamtavlen.

³⁾ Gjessing Jubellærere II, under Joh. Schrøder, Stamtavle IV (Peder Pedersen). Jvfr. Norske Mag. II; Nicolajsen: Norske Stiftelser III.

Navnet hyppigt omkring Aar 1700, men Livsstillingen er kun anført for en af de Paagjældende, en Fuldmægtig paa Amtstuen Niels Harboe, † 1727.

Faderen til de to bekendte Brødre *Jens* og *Andreas Harboe*, begge adlede 1684, var ligesom fornævnte Povl Harboe ansat under Reutekammeret; disse Brødre efterlod ikke Sønner, men beslægtet med dem er vistnok *Christian Frandsen Harboe*, der døde 1753 som Oberst og Chef for Nordenfjeldske Dragon-Regt., og som i F. Krogh: Dansk Adelskalender urigtig angives at nedstamme fra *Christian Harbou* til Nygaard paa Langeland; Efterkommerne af disse tvende saavel som af endnu en tredje *Christian Harboe*, der 1730 gik af som Major ved 1. Smaalenske Inf. Regt., have i forrige Aarhundrede været talrigt repræsenterede i den dansk-norske Hær; ialt kendes i dette Tidsrum 40—50 Officerer ved Navn Harbou eller Harboe.

Skjændt nu nogle af de anførte Slægter væsentlig maa regnes for danske, andre for norske (tiltrods for hvad der er sagt om deres formentlige Oprindelse), have de dog næsten alle været mere eller mindre knyttede til begge Riger. At de ofte ere blevne forvexlede og sammenblandede, er naturligt, saameget mere som Fornavnene tidt ere eens, og Medlemmer af forskellige Slægter paa flere Maader have været i Berøring med hinanden, ved Svogerskab, Fadderskab, Tjenestestilling o. l. Udførligere trykte Stamtavler foreligger kun for Efterkommerne af Povl Harboe paa Lammehave¹⁾; det turde imidlertid have sin Interesse ogsaa om andre af de i det Foregaaende nævnte Slægters Genealogi at erholde fyldigere Oplysninger, og det er da saadanne jeg til en Begyndelse har søgt at tilvejebringe for min egen Slægt.

Endnu et Par Ord om Navnets Stavemaade, der selvfølgelig indtil omtrent 1700 har været underkastet mangfoldige Variationer. Som man vil have set, har' der oprindeligt efter første Stavelse været indskudt en *d*-Lyd, og om den end ofte faldt bort, skrev dog endnu den nævnte Eier af Nygaard († 1687), hans Fader og

¹⁾ Gjæssing anf. St.; Lengnicks Stamtavle Frederik Carl Harboe (Biskoppens Broder).

Broder samt enkelte af deres jydsk Slægtninge sig altid *Hardebou*. Hermed ophører denne Skrivemaade, hvorimod Christian Hardebous Efterkommere beholdt *u*-et i sidste Stavelse, medens Harboe ellers er den almindelige Skrivemaade. Endebogstavet er saaledes i de sidste 200 Aar, naar det hidrører fra en Person selv eller hans Nærmeste, et efter min Erfaring sikkert Kjendetegn paa, om Vedkommende hører til den fra Knud Nielsen stammende adelige Familie eller ei. Det bør maaske nævnes, at ogsaa Navnet *Horrebou* kun er en Variant af Harbo, og at Stamfaderen til Slægten af dette Navn, en Fiskerson fra Løgstør, endnu 1711 skrev sig »Harboe«¹⁾.

Det Skjoldbrev, der tildeltes *Knud Nielsen*, Stamfaderen til Familien Harbou er udstedt Aar 1440 paa Ørekrog²⁾; i Brevet nævnes »Troskab og villig Tjeneste, han Riget hidtil gjort haver«, men den nærmere Anledning er ubekjendt. Vaabnet er i Hovedsagen det samme som Juelernes, nemlig en (sexoddet hvid) Stjerne over 3 Bølger i blaat Felt og paa Hjelman 2 (Jomfru-)Arme (en blaa og en grøn) holdende en lignende Stjerne. Samme Vaaben førtes fremdeles af Familien Rekhals, kun at Skjoldets Farve her er rød. At Stjernen er bleven betragtet som den væsentlige Del af Familiens Vaaben, synes at fremgaa af et Par ndf. anførte Exempler; den har forresten i næsten alle gamle Segl o. desl. 7 Spidser.

Det beroer paa en Forvexling med en anden samtidig Knud Nielsen (der førte Dyrenes Vaaben: 2 Vesselhorn), naar Harbouernes Stamfader fl. St. angives at have været gift med Fru Inger Bille og Eier af Vedfuglebjerg (nu Fuglebjerg, Ø. Flakkebjerg Herred paa Sjælland)³⁾; ligesom de andre Bærere af Stjerne- og Bølgevaabnet har han uden Tvivl hørt hjemme i Jylland, og særlig i Harsyssel, hvor vi idetmindste finde hans nærmeste Efterkommere,

¹⁾ Personalialia i Kongerigets Arkiv, jvf. Trinitatis Kirkebog (Univ. Bibl.); Stamtavle over Slægten (v. Kpt. Grandjean) findes i Personalhist. Tidsskr. II, Tillæg.

²⁾ Aftrykt i Mag. t. d. danske Adels Hist. I, S. 244 (efter en Kopi af Klevenfeldt).

³⁾ Jvf. F. Krogh: D. Adelskal. S. 478.

af hvilke flere staa i Tjeneste hos et Medlem af den mægtige Familie *Gyldenstjerne*, Rigshofmesteren Hr. Niels Eriksen til Tim og Langtind. Allerede 1444 optræder paa Harbo-Bything (d. e. Harsyssels Thing) en velbaaren Svend *Jens Knudsen*, Foged paa Langtind (Eising Sogn, Ginding H.) paa sin Herres, fornævnte Hr. Niels Eriksens Vegne¹). 1452 giver *Christen Knudsen* Hr. Niels Kvittering for sin tilgodehavende Løn og forseglar her, ligesom da han 1457 optræder paa Ginding Herredsting som Vidne for Hr. Niels, med Stjerne og Bolger²). 1468 tilskjøder *Peder Knudsen* sin Broder Jens en Trediepart af Engbjerggaard (Engbjerg S., Vandfuld H.), af hvilken Jens ligeledes eier en Trediepart og Thomas Krabbe til Herpinggaard en Fjerdepart. 1490 holder Jens Knudsen Skifte med Sidstnævnte, der altsaa er hans Slægtning³). 1499 sælger Marine Christensdatter, Jens Knudsens Efterleverske, Gods i Hjerm Herred, Veirum og Handbjerg Sogne, af hvilke det sidste i sin Tid var Annex til Eising⁴). Maaske er det Enken efter vor Jens Knudsen, som rigtignok andetsteds siges at have været gift med Karen Serlin.

Forinden jeg omtaler de Linier, der bevislig nedstammer henholdsvis fra Jens og Peder Knudsen, skal jeg kortelig nævne nogle Personer, hvis Plads paa Stamtavlen ei lader sig konstatere, men som, naar man ser hen til deres Vaaben og Hjemstavn, maaske dog henhøre til Slægten. 1471 forekommer *Christen Krabbe* Landsthingshører i Jylland, der ligesaavel som en senere *Christen Krabbe*, Præst i Husby (Ulvborg H.) 1526, bruger Bolge- og Stjerne-Vaabnet⁵); som ovf. omtalt vare Knud Nielsens Sønner beslægtede med Familien Krabbe (med 5 Ruder i Vaabnet) maaske gjennem deres Moder, og i saa Fald var det jo ikke utænkeligt, at den ældre Christen Krabbe kunde vare identisk med Christen Knudsen. — 1475 hænger Hr. *Lafredz* (Person?) Sognepræst til Eising

¹) Topogr. Saml. p. Perg. Hjerm H. Nr. 46.

²) Voss: Saml. t. Adelen, Gyldenstjerne; Topogr. Saml. p. Perg. Ginding H. Nr. 41.

³) Herredagsdombog 1547, fol. 128 ff.; jvf. Personahist. Tidsskr. III, S. 43.

⁴) Elline Gøyes Jordebog, jvf. Jydske Saml., 2. Række I, S. 187.

⁵) Top. Saml. p. Perg., Sønderhald H. Nr. 61, jvf. Barner: Familien Rosenkrantz, I, D. 133. Henry Petersen: Geistlige Sigiller. S. 947.

sit Segl (med Stjerne og Bølger) under et Sognevidne, Hr. Niels Eriksen lader læse, og 1486 besegler Hr. Lawris Winther, Sognepræst til Eising, Skiftet mellem Hr. Nielses Børn¹⁾; sidstnævnte Segl mangler desværre, men man tør vel antage, at de to Præster ere en og samme Person, hvis Fader saa maaske er Peder Knudsen, medens Moderen er af Familien Vinter (hjemmehørende paa Mors). — Fremdeles finde vi 1505 Mester *Jens Christensen*, Kannik i Ribe, formentlig en Søn af Christen Knudsen²⁾, og 1558 *Peder Christensen*, der faar den norske Sædegaard *Trosvig* i Mageskifte af Kongen for Kjærgaard og Tybogaard i Lomborg Sogn (Skodborg H.)³⁾; denne forseglers rigtignok her kun med en Stjerne i Vaabnet, men 1582 fører han baade Stjerne og Bølger⁴⁾, begge Gange med Bogstaverne P. C.; at han skulde være Søn af den ndf. omtalte Christen Harbou til Holris er ikke rimeligt, da denne Linie dengang alt i to Generationer havde brugt Slægtsnavnet; og lignende Grunde tale mod, at han skulde være en Juel; snarere turde han være en Sønesøn eller Sønesøns Søn af Jens eller Christen Knudsen. Ved Mageskiftet kalder Peder Christensen Christopher Mogensen (Handingmand) til Brandsthorp for sin Svoger; han har rimeligvis været gift med Beritte Mogensdatter (Handingmand), der 1589 sælger Gods til sin Søstersøn Thorben Thorbensen (Skaktavl) til Nordvie⁵⁾.

Ved fornævnte Leilighed 1547 omtales Jens Knudsen som Farfader til Jens Mogensen til *Sindinggaard* (Sinding S., Hammerum H.), med hvis Brodersøn og Navne den fra Jens Knudsen stammende Linie uddøde 1634. Den førte aldrig noget Slægtsnavn, men kaldes i Slægtbøger o. L. undertiden for »Hvide«⁶⁾. Det maa være tilladt her at indskyde den Bemærkning, at jeg ikke tør tilægge mig den Erik Mogensøn til Sedinge, som var gift med Anne

¹⁾ Geistl. Sigiller 940, jvf. Fam. Rosenkrantz I. D. 166.

²⁾ Geistl. Sigiller 890.

³⁾ Topogr. Saml. p. Perg. Mageskifter Nr. 114; jvf. Norske Rigsregistrarer I, S. 240, hvor der fejlagtig staaer »Lønborg« Sogn.

⁴⁾ Saml. af Hyldinger i Geh-ark.

⁵⁾ Meddelelse fra Hr. Huitfeldt-Kaas.

⁶⁾ Saaledes ogsaa i Stamtavlen Sparre-Kaas, Personalhist. Tidsskr. V, S. 15 og 16.

Ottesdatter (Huitfeldt) 1532; formentlig var han en Laalik af Familien Hardenberg¹⁾. Navnet Sæding (Sædding) forekommer iøvrigt saavel paa Laaland (Fuglse H.) som i Jylland (Bølling H. og V. Horne H.).

Peder Knudsens Efterkommere gik østerpaa til Rinds Herred og havde her i Løbet af de næste 200 Aar Besiddelser i næsten alle Herredets Sogne; Slægtens Vaaben m. m. findes ogsaa endnu anbragt paa forskjellig Maade i flere af Kirkerne. 1485 udmeldes *Jess Harbo af Tordrup* til at foretage en Granskningsforretning, ved hvis Besegling s. A. han dog kaldes *Niels Harbo*²⁾; om det er samme Person, tør jeg ikke sige, da Omskriften om Seglet er ulæselig; det viser ogsaa kun Stjernen; snarere turde det være Brødre, thi under 2 Skjøder, udstedte 1492 til Hr. Erik Ottosen (Rosenkrantz) til Bjørnholm, hænger Segl med det fuldstændige Vaaben og Omskriften: Jens Petersen Harbo; denne skrives i Dokumenterne til Lille Torup³⁾. En Landsby af dette Navn ligger i Ulbjerg Sogn, Rinds Herred, og det kan vel antages, at det er det i samme Sogn liggende Ulstrup, der er ment, naar Jens Harbo kaldes til Wolstrup, da han 1505 giver Viborg Bispestol Skjode paa Gaarden Tulstrup i Hvam Sogn og 3 Gaarde i Nabosognet Tostrup, hvilke 4 Gaarde han 1502 havde faaet i Mageskifte for Gods i Hald Herred af Hr. Prødbjorn Podebusk⁴⁾, der var Svigersøn af Hr. Erik Ottosen og forlenet med Rinds Herred. Da han 1507 sælger Gods i Hvam, Bjerregrav og Ulbjerg Sogne (bl. A. 3 Gaarde i Torup) til Niels Clementsen til Avnsbjerg, skrives han i Restrup⁵⁾, og da hans Hustru er Medudsteder af Skjødet, har han faaet Godset med hende. Hun kaldes i den ndf. trykte Ligtale over Christian Harbou for Anne Seefeld, hvorom dog Intet vides; derimod synes hun at have været nær i Slægt med, maaske Datter af Lars Skadeland til

¹⁾ Danmarks Adels Aarvog 1887, S. 219; jvf. Personalhist. Tidsskr. IV, Stamtavle I til S. 120.

²⁾ Aarhus Raadstueark.; jvf. Hübertz Aarhus I, S. 44 og 46. Jens Harboe forekommer ligeledes i Jydske Saml. VIII, S. 308.

³⁾ Top. Saml. p. Perg. Gjørlov H.; Arkivet paa Ravnholt.

⁴⁾ Ældste Arkivregistr. II, S. 234.

⁵⁾ Kolderup Rosenvinge: Gl. danske Domme, I, S. 79. Jfr. Jydske Saml. 2. R. I, S. 191 og 212. Sidstnævnte Sted syntes Korrup at være en Skrivfeil for Torrup.

Restrup¹⁾. Da Jens Harbou desuden som anført har eiet Gods længere østerpaa, ledes Tanken hen paa, at han kunde være den »Johannes Harthbo« der »cum consorte sua Marina« lod gjøre en Kalk, der endnu findes i Hem Kirke ved Mariager, og som efter Ornamenten m. v. maa henføres til de sidste Aar af det 15. Aarh.²⁾.

Jeg skal her kortelig omtale den i Indledningen nævnte *Nielsby-Slægt* eftersom det jo ligger nær at antage at den *Peer Harbo*, der 1510 var Slotsfoged paa Riberhus³⁾, hvor fornævnte Hr. Predbjørn Podebusk da var Lensmand, er Søn af Jens Pedersen i Torup, ligesom ogsaa, at det er den samme Peder Harbo, som 1533, da han rider Markeskjel i Holsted Enge, har erhvervet den nærliggende Nielsbygaard⁴⁾, hvor der levede Smaaadelsmænd af hans Navn indtil over Midten af det 17de Aarh. Hvilket Vaaben disse har brugt, er imidlertid ikke konstateret. Seglet under den omtalte Markeskjelforretning 1533 er meget utydeligt, men synes at vise et Vaaben med en halv Lillie. Hyldingen 1580 har en Peder Harbo til Nielsby forsegleet blandt Adelen, men med en Art Bomærke: 2 opreiste Løver holdende et Hjerte og derover P. H. Dr. O. Nielsen mener at have set, at en af dem har ført en Murtinde, altsaa samme Vaaben som bl. A. Familien Galskyt; Peder Galskyt, der 1586 skrives til Nielsby, kunde derfor være identisk med Peder Harbo til Nielsby 1588; sandsynligere forekommer det mig dog, at han har været gift med en Søster til Sidstnævnte. Murtindevaabnet i Forbindelse med oftnævnte Gaards Navn førtes iøvrigt allerede 1388 af Niels Lavesen (Rudbek), og saafremt det skulde bekræfte sig, at Nielsby-Harboerne have ført dette Vaaben, var der jo en Mulighed for, at de paa fædrene Side vare Ætlinge af Niels Lavesen, men paa mødrene Side nedstammede fra Slotsfogeden paa Riberhus, hvis Slægtsnavn de havde antaget⁵⁾. Idet jeg indtil videre lader dette staa hen, skal jeg dog som en Omstændighed, der tyder

¹⁾ Gl. d. Domme, anf. St.

²⁾ Meddelelse fra Dr. Henry Petersen, jvf. Danske Atlas IV, S. 544.

³⁾ O. Nielsen: Malt Herred, hvor denne Familie oftere omtales og hvorfra flere af de efterfølgende Notitser ere tagne.

⁴⁾ Topogr. Saml. p. Papir: Endrupholm. 1533 ²/₈.

⁵⁾ Mundtl. Meddelelser fra Dr. O. Nielsen og Hr. A. Thiset.

paa en Forbindelse med Knud Nielsens Slægt, nævne, at Hans Harbo til Nielsby 1658 beder Peder, Niels og Christian Harbou (saavidt skjønnes Mænd af denne Slægt) til Vitterlighed at besegle et Pantebrev; Beviset svækkes dog atter ved, at disse »danske gode Mænd af Adel« ei komme tilstede, saa at han i deres Sted maa tage tiltakke med Præster og Bønder¹⁾. — Navnet »Peder Harbo til Nielsby« forekommer i Tidsrummet 1533—1625 flere Gange, uden at det kan afgjøres, hvorvidt det er 2, 3 eller 4 forskellige Personer, eller hvorledes disse indbyrdes ere i Slægt. Den første eller anden i Rækken var gift med en Slægtning af Tyge Kalf og Fru Herlov — maaske en Søster eller Faster af Niels Krag til Kjellingbjerg²⁾. Som saa mange andre af de til den gamle Adél og navnlig dennes lavere Klasse hørende Slægter, forsvinder den her omtalte i sidste Halvdél af det 17de Aarh., efterat det i de senere Aar var gaaet mere og mere tilbage for den. Hvor ringe Nielsby-Slægtens Anseelse paa den senere Tid var, sees deraf, at Kong Christian IV 1642, da Hans og Niels Harbo havde svoret i den berygtede Niels Arenfeldtske Sag, benævner dem (tilligemed de andre Mededsmænd) »en Hoben Skrattinger og Skjælmer« og beordrer deres Adel noiere undersøgt³⁾. Om de sidste Led haves i genealogisk Henseende følgende Oplysninger:

Peder Harbo til Nielsby 1625, gift med Fru Sidsel Brun ⁴⁾	
Hans Harbo til Nielsby 1642, † 1660 ell. 1661; g. m. . . . ?	Niels Harbo til Nielsby 1642, sælger 1656 sin Anpart i Gaarden til Broderen.
Peder Harbo til Nielsby 1661, vistnok † kort efter.	en Datter g. m. Mikkel Pedersen til Nielsby 1662 og 1688, Herredsfoged i Malt Herred, (en ufri Mand).

Men tilbage til Rindsherred; her træffe vi paany Navnet sammen med Niels Clementsens⁵⁾, idet dennes Datter *Kirsten* var gift

¹⁾ Viborg Skjøde- og Pantebog.

²⁾ Tegn. o. a. L. 1550.

³⁾ Chr. IV's egenh. Breve 1641—44, S. 176.

⁴⁾ Viborg Skjøde- og Pantebog 1656.

⁵⁾ Da vel de Førreste kjende dette Navn uden i Forbindelse med mere eller mindre graverende Tillægsord, henvises til, at en Afhandling af d'Hrr. Dr. jur.

med Jens Harbous Søn *Christen*, som saaledes atter kom i Besiddelse af det af hans Forældre afhændede Gods bl. A. Sædegaarden *Restrup* i Hvam Sogn. Fru Kirsten Nielsdatter og hendes Søn Niels Harbou skjænkede 1558 en Klokke til Hvam Kirke; den er der endnu, men den skal daarlig kunne bruges længere¹⁾. Samme Niels var det, over hvem hans Hustru Fru *Berette Munk*, Datter af Niels Munk til Gjessinggaard og Anne Kruse lod sætte en Ligsten der endnu findes i Hvam Kirke med Begges Billeder i hel Figur samt deres fædrene og mødrene Vaabner¹⁾; hun synes at have været gift paany med Iver Grøn til Hvidbjerggaard²⁾. — Christen Harbous anden Søn *Jørgen Harbou* var gift 1° med *Dorthe Kruse*, Datter af Christopher Kruse til Balle og Anne Seefeld; 2° med *Else Munk*, Søster til hans Broderkone. Han angives sædvanlig kun at have havt to Sønner, *Otte* af første og *Christen* af andet Ægteskab; der maa imidlertid endnu tilføies en tredje Søn *Niels*; thi da Christen 1595 udgiver et Morgengavebrev til sin Hustru, sker det med Samtykke af efternævnte: *Otte* og *Niels Harbou*, *Claus Mund* (g. m. Søsteren *Kirsten*), *Povl Jacobsen* (der altsaa ligeledes maa være gift med en Søster, maaske *Gissel*?) og *Jomfru Margrethe Jørgensdatter*³⁾; endvidere er det af de ndf. anførte Data indlysende, at det ei kan være den samme *Niels Harbou*, der var gift med Fru *Mette Munk* og med Fru *Anne Lunov*⁴⁾. Idet det altsaa maa antages, at *Jørgen Harbou* har havt disse tre Sønner, bliver han nærmeste fælles Stamfader for de udover Midten af det 17de Aarh. levende Medlemmer af Slægten, hvad der ogsaa passer med en samtidig Optegnelse⁵⁾: at han var den eneste dalevende (adelige?) Efterkommer af *Niels Clementsen*.

Efter denne Redegjørelse for de ældre Leds Genealogi skal jeg

V. Secher og A. Thiset i Jydske Saml. 2. R. I, sætter *Niels Clemensens* Liv og Virksomhed i et langt fordelagtigere Lys, end tidligere er sket.

¹⁾ Meddelelse fra Hr. Evald Tang Kristensen. — Stenen er afbildet i Klevenfeldt: *Nobilitas Danica ex Monumentis*.

²⁾ Secher: *Kongens Rettertings Domme*, I, S. 531.

³⁾ Viborg Landthings Dombog 1630, 14/s.

⁴⁾ Som f. Ex. angivet i de Benzonske Stamtavler og i Krogh: *D. Adelskal* S. 183.

⁵⁾ Af Fru *Anne Krabbe*, jvf. Jydske Saml. 2. R. I, S. 134.

— forinden jeg gaar over til noget mere detailleret at omtale enkelte Personer i nyere Tid — endnu sige et Par Ord om Slægtens Besiddelser i det 17de Aarhundrede.

Da Niels Harbou 1560 var død uden Livsarvinger og hans Enke, som anført, giftede sig paany med Iver Grøn, var endel Gods særlig af Restrup gaaet ud af Familien, men den Afdødes Broder, Jørgen Harbou, beholdt dog stadig en Part i Gaarden; i *Hvam* By havde han desuden hele to Sædegaarde Østergaarden og Storgaarden (»Hvam-Gaard«), som dog neppe have været væsentlig bedre end Byens Bøndergaarde; endvidere *Holbris* i Hersom Sogn og *Vesterris* i Testrup Sogn alt i Rinds Herred; Strøgods havde han bl. A. i Vendsyssel¹⁾. Han synes saaledes at have været en ret velstaaende Mand og kunde da ogsaa anvende noget paa sine Sønners Opdragelse. Saaledes fik Otte 1581 en Anbefalingskrivelse fra Kong Frederik II til Pfalzgreve Johan Casimir, for at han kunde forsøge sig udenlands »sonderlich aber bey E. L. Hof«²⁾; Christen studerede i Wittenberg, hvor han dog neppe udelukkende har helliget sig til Videnskaben, thi 1592 maatte hans Fader betale endel Gjæld, han der havde efterladt³⁾.

Efter Jørgen Harbous Død skrives hans Svigersøn Niels Munk til Vesterris; af Sonnerne synes Otte og Niels at have faaet Godset i Hvam og Christen Holris, hvilket selvfølgelig ikke udelukker, at de efter Tidens Skik enten hver for sig eller i Fællesskab have havt Strøgods andetsteds. Exempelvis kan nævnes, at Niels's Søn Peder (til Slemstrup) 1656 til Borgemester og Raad i Mariager pantsætter en Part, han har i to Gaarde i Nørhald Herred, henholdsvis i V. Tørslev By og Sogn og i Ørrild, Faarup Sogn⁴⁾, og at Christens Søn Niels (til Egelykke) 1662 nævner en Anpart han har i samme Gods⁵⁾.

Jørgen Harbous 3 Sønner vare døde før 1630 efterladende en ret talrig Efterslægt, men desværre ikke et tilsvarende Hartkorn.

¹⁾ Wulff: Vendelbo Stifts Historia, S. 211, jvf. Nyt hist. Tidsskr. III, S. 545.

²⁾ Kopi af Brevet i Klevenfeldts Dokumentsaml.

³⁾ Jydske Tegnelser 1592, jvf. 1593.

⁴⁾ Viborg Skj. og P-bog.

⁵⁾ Jordebog over Egelykke (Gehark.).

Ved Skiftet efter Niels blev en Broderlod ansat til 12 Td. 1 Skp. Aabomaal, og Enken Fru Mette Munk angiver 1661 sin Eiendom Østergaard som »en ringe Bondegaard lige paa Ager og Eng med de andre Helgaarde i Hvam By uden aleneste et Stykke Eng til 10 Læs Hø, som jeg mere end de Andre haver«; af Gods eiede Fru Mette kun en Halvgaard, en jordløs Mølle og et Gadehus. — I Arven efter hendes Mands Broder Christen var en Søsterlod endog kun 3¹/₂ Td. Det lykkedes dog endnu at holde det gaaende i en Generation eller to: havde man selv lidt Gods og fik lidt til ved Giftermaal, kunde man et af Stederne købe sine Slægtninge ud, eller ogsaa solgte man begge Dele og købte sig an andetsteds. Paa denne Maade var Slægten ved det skjæbnesvangre Aar 1660 spredt i forskellige Egne af Jylland, paa Langeland og i Norge, og var ved nævnte Tidspunkt eller dog ikke længe forinden i Besiddelse af følgende Sædegaarde — for nogles Vedkommende dog kun delvis og i kort Tid:

i Viborg	Amt: <i>Holris</i> , Hersom S. og <i>Østergaard</i> , Hvam S., Rinds H.
- Aalborg	—: <i>Slemstrup</i> , Aars S., og <i>Mølgaard</i> , Havbro S. Aars H.; Andel i <i>Frebjerggaard</i> , Farsø S. Gislum H., og i <i>Vorgaard</i> , Bælum S. Hellum H.
- Hjørring	—: <i>Sludstrup</i> , Skjærum S. Vennebjerg H. og Andel i <i>Skaarupgaard</i> , Tolne S. Horns H.
- Thisted	—: <i>Nebel</i> , Vester Vandet S., og <i>Røgilgaard</i> , Hjardemaal S. Hillerslev H.
- Ringkjøbing	—: <i>Toustrup</i> , Meirup S. Hjerm H., og <i>Søgaard</i> , Holmsland Ny S. Hind H.
- Svendborg	—: <i>Nygaard</i> , Stoense S., <i>Egelykke</i> og <i>Hegnet</i> , Bødstrup S., Langelands Nørre H.; samt Andel i <i>Tidseholt</i> , Veistrup S. Gudme H.
- Bratsberg	—: <i>Jomfruland</i> , Sandekedals S., og <i>Bjerkevold</i> , Eidanger S. Bamble Fogderi.

At Familien skulde have eiet *Nedergaard*¹⁾ (Bødstrup S. Langeland Nørre H.) beroer paa en Feiltagelse; derimod ved jeg ei, hvad

¹⁾ Traps Beskrivelse af Danmark, 2. Udgave. VI, S 298.

jeg skal sige om *Kleitrupgaard* (Kleitrup S. Rinds H.) »som endnu har været til i det 17de Aarhundrede og har været beboet af de Harbouer og Urner, hvis Vaabener findes i Kirken«¹⁾. Det samme gjælder om *Viffertsholm* (Solbjerg S. Hellum H.) og om *Balle* (Falslev S. Onsild H.); om disse to se ndf. ved Christen (Nielsen) Harbou til Holris.

Som man kan sige sig selv, og som det ogsaa fremgaar af de i Anledning af den ny Matrikuls Indførelse (1664) indsendte Jordebøger, var det ikke store Herregaarde her er Tale om, hverken hvad Hovedgaardene eller hvad Bøndergodset angaar; af det sidstnævnte stod tilmed en stor Del, navnlig i Rinds Herred og Lange-land, øde som Følge af Krigsbegivenhederne, og da fremdeles Antallet af Arvinger som oftest stod i omvendt Forhold til Arvens Størrelse, kan man ei undre sig over, at samtlige Eiendomme under de daværende uheldige Konjunkturer, navnlig for Smaa-adelen, inden Aarhundredets Udgang vare gaaede over i fremmede Hænder. Længst holdt den langelandske Linie sine Besiddelser (Egelykke blev solgt c. 1687, Nygaard 1695, Hegnet maaske først 1700), og det er da ogsaa den eneste, hvis senere Skjæbne kan forfølges. De andre Linier antages at være uddøde senest i første Halvdel af forrige Aarhundrede, men, da de — om jeg saa tør udtrykke mig — »ende blindt«, er den Mulighed jo ikke udelukket, at de kunne gjenfindes, hvor man mindst venter det.

Generation VII.

Otte Harbous og Ingeborg Skades Børn.

Jørgen Harbou. Som rimelig var opkaldte hver af Jørgen Harbou d. Æ.s Sønner en Søn efter Farfaderen, og det er derfor ikke altid let at se, til hvem af disse man skal henføre de Optegnelser fra Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, hvor Navnet forekommer. Rimeligvis var det dog den ældste Broder Ottes Søn, der 1618 fulgte med Rigens Admiral Hr. Ove Gjedde til Ostindien, da Handelen der blev oprettet²⁾, og maaske det ogsaa var ham

¹⁾ Danske Atlas IV S. 655.

²⁾ Kaasbølls Registre Tome II.

som 1629 deltog i nogle Stridigheder ved et Præstevalg i Undal (Raabygdelaget)¹⁾; han var sikkert den eneste, der levede saa længe, at der var Anledning til at omtale ham som »en vel studeret Mand«²⁾; thi hans Navnefættene døde begge ikke længe efter deres respektive Fædre. 1654 og senere forekommer Jørgen Ottesen flere Gange som Vitterlighedsvidne stadig i Forbindelse med Viffert Seefeld til Viffertsholm og Refsnæs. I November 1660 gjør denne Indberetning om, at Jørgen er død paa Viffertsholm, hvor han har opholdt sig i nogle Aar, og hvor hans Gods, Formue og Løsøre befinder sig; Jordegods har han neppe eiet dengang. Christen Harbou til Holris og Peder Seefeld til Dalsgaard beskikkes til Skiftekommissærer i hans Bo³⁾. Han døde ugift ligesom Broderen

Christen Harbou, der 1632, som nærmere Frænde end Viffert Seefeld, beskikkedes til Værge for sin Mosters Søn, Niels Frebjerg, og Datterdatter Jomfru Anne Brun; de vare dog ikke fornøiede med ham og fik ham 1635 afløst af deres Broder og Morbroder Povl Frebjerg⁴⁾. Maaske det ogsaa var ham, der 1642 var Værge for Jomfru Maren Seefeld ved Skiftet efter hendes Moder.

Niels Harbou var gift med *Anne Lunov*, Datter af Laurids Lunov til Restrup og Fru Else Krag, vistnok omtrent 1624, da Svigermoderen under 1. Oktober tilskjæder ham Halvparten af *Restrup* Hovedgaard og af Horsvad Kro mod en Gaard i Skals By og Sogn (Rinds H.)⁵⁾. 1626 nævnes en Niels Harbou til *Blodvad* (en ellers ubekjendt Lokalitet) med andre af Adel paa en Udeskningsforretning hos Erik Lykke⁶⁾; er det den samme Mand? 1632 holdes Skifte efter Fru Else⁷⁾; Niels Harbou faar noget Bondergods, som han tilligemed sin Halvpart af Restrup under

¹⁾ Faye Christianssands Stifts Hist. S. 233.

²⁾ Kaasbølls Registre Tome II.

³⁾ Jydske Tegnelser og Indlæg.

⁴⁾ Jydske Tegn.

⁵⁾ Viborg Landstings Skjøde og Pantebog, der naar ikke anden Hjemmel er anført, ligeledes er Kilden til de i det efterfølgende omhandlende Eiendoms-Transaktioner i Jylland.

⁶⁾ Klevenfeldt, der angiver Herredagsdombogen som Kilde.

⁷⁾ Jydske Tegn.

20. Oktober 1633 skjøder til sin Svoger Jesper Lunov, vistnok mod Bøndergods i Thy; den 20. Januar næstefter faar han desuden af Gunde Lange Skjøde paa Gaardene *Vester- og Øster Nebel*, hvortil hans Hustrus Broder Erik Lunov forstrækker ham 400 Rdl. 1648 tilsiges han til Kroningen, men skal være død Aaret efter¹⁾ og begravet i V. Vandet Kirke²⁾.

Fru Anne Lunov overlevede ham og var endnu 1655 saa velhavende, at hun kunde forøge sit Gods med et Bol i V. Vandet (Skjøde af 15. September), som Søren Terkildsen havde faaet af Kronen. 1662 indsender hun sammen med *Johan Adlesen von Buchfelt*, der var gift med hendes Datter *Ingeborg Harbou*, Jordebog over Nebel; Hovedgaarden sættes da til 18 Td. Byg og 1 Td. Aal, Aalegaarden har dog i de senere Aar været tilsandet; Bøndergodset, henved 50 Td. Hartkorn, bestaar af 6 Gaarde og 5 Bol i V. og Ø. Vandet, Nors og Tved Sogne, samt 9 Husmandslodder i Klitmøller (V. Vandet S.). Det var da imidlertid begyndt at gaa tilbage for dem, thi fra 1661 af pantsætte de hyppig større eller mindre Dele af Godset navnlig til en Povl Salmondsen i V. Vandet. Endnu den 22. April 1667 udsteder Fru Anne et Pantebrev til denne; det medundertegnes af hendes Datter i Mandens Fraværelse. Den 16. Januar 1668 udsteder Fru Ingeborg Harbou selv et lignende for 100 Rdl., som Povl Salmondsen har laant hende i hendes høie Nød og Trang til Moderens Begravelse. Den 26. Marts s. A. pantsætter hun til sin Nabo Jørgen Lykke til Søgaard 10 Td. Hartkorn af V. Nebelgaard og Ø. Nebel for 228 Rd.; dersom Pantet ei bliver indløst i rette Tid, og Panthaveren vil overtage det, skal han betale de resterende 12 (sic.) Td. med 28 Rdl. Tønden. Den 6. Mai næstefter er Buchfelt kommen hjem og bekræfter sin Hustrus Transaktioner, og den 26. s. M. udstede de i Fællesskab et nyt Pantebrev til deres Forpagter Michel Langballe; den samlede Gjæld var da voxet til 500 Rdl. 1675 skal Buchfelt have solgt Gaarden³⁾ formodentlig til Langballe, hvis Slægt siden eiede den.

¹⁾ Adelsmandtal i Gehark.

²⁾ Danske Atlas V, S. 445.

³⁾ Danske Atlas V, S. 488.

Buchfelt forseglers 1662 med et Vaaben, hvori to korslagte Standarter saavel i Skjoldet som paa Hjelmen¹⁾, og tituleres i Dokumenterne »ærlig og velbyrdig«; altsaa har han idetmindste været anset for Adelsmand, men hans Slægt er ubekjendt. Han angives at være fra Flensborg og at have tjent som Kornet²⁾. Foruden denne Datter skulle Niels Harbou og Anne Lunov have havt tre Børn, der dog maa være døde unge.

Elsabeth, Kirsten og Anne Harbou anføres i de Benzonske Stamtavler, men ere vistnok ellers ubekjendte.

Birgitte Harbou havde 1636 som Enke efter en Selveierbonde i *Vester-Stræt* (Vilsted Sogn, Slet Hrd.) Trætte om Arv efter sin Svigerfader Jens Nielsen sammesteds³⁾.

Generation VII.

Niels Harbous og Mette Munks Børn.

Jørgen Harbou døde ugift efter Faderen, men før d. 14. April 1636, under hvilken Dato

Enevold Harbou gav sin Broder Christen Skjøde paa en fuld Broderlod i Arven efter deres salig Fader og Broder Niels og Jørgen Harbou; 1647 boede Enevold med sin Moder paa Østergaard og var da formodentlig alt Enkemand efter *Anne Krag*, Datter af Niels Krag til Gjessingholm, der var gift 1° med Johanne Kaas (Sparre) og 2° med Maren Mund. Han nævnes i et Adelsmandtal af 1655⁴⁾, men synes at være død før 19. Februar s. A., efterladende en Søn Niels (se ndf.).

Peder Harbou »til Hvam« fik 1628 Bestalling som Lieutenant og var baade 1629 og 1632 udkommanderet til Orlogs⁵⁾. Den 10. Marts 1633 fik han og hans senere Hustru Jomfru *Maren Mund* af hendes Søster Jomfru Sidsel Mund Skjøde paa den Anpart i en Gaard, hende var udlagt for, hvad Fru Anne Vind var

1) Jordebog over Nebel.

2) Møllers Stamtavler, hvor han ligesom i Danske Atlas kaldes »Buchwald«.

3) Viborg Landsting Dombog 1636 ²⁰/₇, (tilligemed de senere Oplysninger fra samme Kilde meddelt af Hr. Godseier Mansa).

4) Suhms Samlinger II.

5) Sjæll. Reg.

hende skyldig. De vare Døttre af Niels Mund til Bjerkevold og Fru Inger Prosdatter (Hørby). Kort efter er han uden Tvivl som Følge af sit Giftermaal flyttet til Norge, thi i en Række af Aar nævnes han kun her, ikke i Jylland. 1638 fik han og hans Hustru Aabygaard og Gods i Baahuslen samt Stangenes Kongetiende i Forpagtning af Kronen og han skrives da til *Jomfruland*¹⁾. Denne Gaard, der var skyldsæt for 8 Huder, tilhørte 1647 Gabriel Marselis, der havde kjøbt den af Hannibal Sehested, og ved samme Tid skrives Peder Harbou til *Bjerkerold* (Birkidsvold). Begge Gaarde havde i sin Tid tilhørt hans Svigerfædre, den sidstnævnte tillige hans Svoger Admiral Pros Mund, efter hvis Død (1644) Peder Brockenhus til Nørholm (Nordskov?) skal have faaet (Part i?) den. Peder Harbou eiede den endnu 1666²⁾.

Han benævnes i disse Aar Skibshøvedsmand og var gjen-tagende udkommanderet; saaledes deltog han som Chef for Orlogsskibet »Phønix« i Slaget i Listerdyb den 16. Mai 1644, og fik dernæst Ordre til at slutte sig til Ove Gieddes Eskadre, der skulde krydse i »Passet« mellem Norge og Jylland forat forhindre det megen »Lurendreieri«, der her gik i Svang, idet Skibe der angive at skulle til Øresund og Belterne, med en »durchstaaende« Vind løbe ind til Gøteborg³⁾. 1648 var han Medundertegner af den »norske Adels« Andragende om at faa lige Rettigheder med den danske⁴⁾. Fra Begyndelsen af 1654 forekommer han atter i sin Hjemstavn, som Vitterlighedsvidne o. l. og faar 24. November s. A. Skjøde paa *Slemstrup* af Jørgen Marsvin, hvem han samtidig overdrager *Storgaarden i Hvam*. Slemstrup angiver han 1661 til en Skyld af 3 Ørte Rug, 3 Skp. Byg, 2 Td. Smør og 2 Skovsvin; der kan saas 11 Td. Rug $2\frac{1}{2}$ Td. Byg og 13 Td. Havre og haves Eng til 12 Læs Hø. 1667 sælger han Slemstrup til Valdemar Daa til Bonderup. 1670 var han død.

Af hans Børn kjendes egentlig kun 2 Sønner *Claus* og *Peder*; 1672 omtaler imidlertid Sidstnævnte som sine »kjære Søstre og

¹⁾ Norske Rigsreg. VII S. 392, 397 og 631.

²⁾ Kraft: Norges Beskrivelse III S. 75 og 95.

³⁾ D. Saml. 1 R. VI S. 265 og N. Rigsregistr. VIII S. 329.

⁴⁾ Budstikken IV S. 768 og 807.

Slægt« *Claus, Niels og Christen Harbou* samt Jomfru *Mette, Inger og Cathrine Harbou*. Skjondt nu Ordenen, hvori Personerne nævnes, synes at modsige det, er det efter den øvrige Sammenhæng (se ndf.) ikke umuligt, at der ved Niels og Christen er tænkt henholdsvis paa Fætteren (til Sogaard) og Farbroderen (til Holris). Paa den anden Side synes den Omstændighed, at Bjerkevold, der tidligere havde været skyldsæt for 12 Huder, 1670 forekommer som ufri Gaard til Skyld af 6 Huder¹⁾, at tale for, at der foruden Claus og Peder, der stadig opholde sig i Jylland, endnu har været to Sønner, der have delt det norske Gods. I en enkelt Slægtbog²⁾ nævnes ogsaa endnu en Søn *Niels*, der skal være falden ugift, som Kapitain paa den hollandske Flaade. Jeg kunde ellers være tilbøielig til at fremsætte som en rigtignok meget svagt begrundet Gisning, at Niels var den ndf. omtalte Vagtmesterlieutenant i Christianstad, og at det saa maaske var Christen, der blev skudt i hollandsk Tjeneste.

Christen Harbou var den sidste der nogenlunde formaade at holde sammen paa Familiens gamle Besiddelser i Rinds Herred. Som tidligere nævnt fik han den 14. April 1636 af sin Broder Enevold Skjøde paa en fuld Broderlod i Arven efter Faderen og Broderen Jørgen Gaard og Gods, Mark og Skov«. Maaske dette var i Anledning af hans Bryllup, thi ikke længe efter var han gift med *Murgrethe Isaksdutter*, Datter af Isak Pedersen (Maaneskjold) og Fru Karen Urne, hvilken Sidste omtrent samtidig ægtede Christens Fætter Niels Harbou til Holris. Fættrene holdt da den 13. Oktober 1637 et Skifte, hvorved Christen som sin Hustrues Fædrearv fik udlagt, foruden en Gaard i Roum Sogn og By endel Gods paa Fyen og Lavind, men dette sidste afstod han strax (d. 31. Oktober) igjen til Niels, der i Mageskifte overlader ham sin Hovedgaard *Holris* med Tilliggende (Christen havde alt den 4. August faaet Skjøde paa Gaarden). 1646 tilskjæder Niels ham en Gaard i Jørsby paa Mors. 1652 overdrager Christen til Niels's Søn af 1. Ægteskab, Christian Harbou (til Nygaard) 4

¹⁾ Kraft: Norges Beskrivelse III S. 75 og 95.

²⁾ Eies af Hofjægermester Baron Düring-Rosenkrantz.

Gaarde paa Langeland¹⁾, sikkert hans Hustrus Mødrenearv. 1655 faar han af sin Broderson Niels Harbou Enevoldsen Skjøde paa den Lod, der tilkommer Niels i Arv efter hans sl. Fader og (endnu levende) Farmoder i Østergaard i Hvam samt Hvam Mølle med alt tilliggende Jordegods, hvilken fornævnte hans Anpart Gods for en Broder kan beløbe sig efter underskreven Jordebogs og Lodseddels Indhold til 12 Td. 1 Skp. Hrtk. Aabomaal. Forholdet mellem denne Afstaaelse og Faderen Enevolds af 1636 synes ikke ganske klart. — Det Gods Christen Harbou ved disse forskjellige Transaktioner havde samlet i Rinds Herred angiver han i en c. 1659 indsendt Jordebog saaledes: i Bjerregrav Sogn en større Bondegaard, Hovgaard, (13 Td. Hrtk.), en Gaard og en Mølle i Navndrup, et Skovhus og 2 Gadehuse; i Roum Sogn en Gaard, og i Hvam Sogn en Gaard og en Halvgaard; det er skyldsats for ialt 36 Td. Hrtk., men paa Møllen og Skovhuset nær har det alt Vedtegning om, at »Bonden er øde og ganske forarmet«. I en 1661 indsendt Jordebog er Hartkornet derfor nedsat til 25 Td. Holris Hovedgaard er i Søkendeskitte sat til 12 Td. Hrtk.; der kan saas 6½ Td. Byg, 10 Td. Rug og 12 Td. Havre, avles 16 Læs Hø og haves Skov til 48 Svin; Bygningerne ere afbrændte af Brandenborgerne.

Den 7. Januar 1662 blev der beskikket Kommissærer i Skiftet efter Fru Margrethe Isaksdatter²⁾. Hendes fædrene og mødrene Vaabener saavel som hendes Mands fandtes i sin Tid paa de øverste Stolestader i Bjerregrav Kirke³⁾. Anden Gang giftede Christen Harbou sig med Fru *Margrethe Steensen* (Stenov.) der var Datter af Vincents Steensen til Steensgaard og Fru Anne Holck, og 1650 var bleven Enke efter Tyge Kruse til Balle. 1670 anføres Christen og Fru Margrethe som Eiere af Balle⁴⁾ og det er jo ikke urimeligt, at hun ved Skiftet efter sin første Husbond har faaet Part i denne Gaard; den gik siden over til Tyge Kruses 2 Sønner, i hvis Fædreneslægts Eie den i flere Hundrebaar havde været. I

¹⁾ Jordbog o. Nygaard.

²⁾ Jydske Tegnelser.

³⁾ Abildgaards Dagbøger (Oldnordisk Musæum).

⁴⁾ Adelsmandtal i d. Kall'ske Manuskriptsaml. fol. Nr. 128 (vgl. Bibliothek).

1660 angiver Fru Margrethe Hovedgaardens Hartkorn til 11¹/₂ Td., Godsets til 38 Td. 7 Skp., nemlig 5 Gaarde i Falslev By, 1 Gaard og 2 Bol i Assens By, alt i Falslev Sogn. Tilstanden var her ikke bedre end paa Holris; ved Godset i Assens tilføier hun: »Hvad der kan saas, det ved jeg ikke, af Aarsagen det af de Brandenborgere [er] ganske øde og ruineret«, og ved det i Falslev: »og skal derhos eragtes, at det er for høie Skylder Gods og har sandelig fæged¹⁾ ikke givet deres Hosbond Skilling eller Skillings Værd, siden at Svensken indkom, og kan endnu ikke give iaar, men [man] maa forstrække dem til deres Rytterskat, om man ellers vil have dem ved Husene«, hvornæst hun ender saaledes: »Hvo som ikke vil tro dette sandfærdigen at være opskreven, kan de desbedre det lade bese, og hverken Adelen eller Bonden her paa Steden kan give Skat, eftersom Skylden er paa Gaarden, for her er en slet Egn og skarp, som de selv videre kan bese.« Fru Margrethe havde ogsaa Gods andetsteds f. Ex. 7 Td. Hrtk. i Søgaard paa Holmsland, hvilke hun 1662 sælger til Niels Harbou Enevoldsen. Muligen har hun ogsaa eiet *Toustrup*, eller ogsaa er den kjøbt istedetfor Gods, hun har bragt ind i Boet, thi hun er Medudsteder, da hendes Mand i Januar 1669 giver Christen Christensen Linde, Borger i Holstebro, Pant i Gaarden med dens Gods i lille Toustrup, Kobberup og Mosby, Alt i Meirup Sogn. Denne Pantsættelse synes tildels at være sket forat hjælpe Niels Enevoldsen, af hvem Farbroderen i Februar s. A. faar Pant i Søgaard for 835 Rd. Endelig nævnes Christen Harbou i det anførte Adelsmandtal af 1670 ogsaa som Eier af *Viffertsholm*, som var tilfalden Jomfru *Maren Seefeld* efter hendes Broder Viffert. Da hun imidlertid var »vankundig og skrøbelig« og »ikke kunde regjere sig selv«, synes Fru Mette Munk, der som Seefeldernes Fasters Datter angiver sig at være deres eneste og næste Arving, tilligemed sine Sønner at have faaet Tilladelse til at overtage Godsets Bestyrelse²⁾.

Den 10. April 1676 beskikkes Palle Dyre til Trinderup og Ove Rosenkrantz til Rødkilde til Skiftekommissærer efter Christen

¹⁾ »Fæge«, jydsk og fynsk = snart, (Molbechs Dialect-Ordbog).

²⁾ Jfr. Nyt hist. Tidsskrift VI S. 220; Jydske Tegnelser ¹⁰/₈ 1663.

Harbou¹⁾); begge hans Ægteskaber vare barnløse, og, da Fru Margrethe Steensen overlevede ham († d. 13 Februar 1678), er vel Størstedelen af Arven gaaet til Stifsonnerne; men selv om ogsaa endel af Godset er tilfalden Christen Harbous Brodersønner og deres Børn, have disse neppe beholdt det ret længe.

Generation VIII.

Enevold Harbou og Anne Krag's Søn.

Niels Harbou, der, som vi have set, d. 19. Februar 1655 solgte sin Farbroder Christen sit Fædrenegods, var endnu ugift, da han s. A. forsegledede Hyldingen, men kort efter maa han være bleven gift. Med sin Hustru *Kirsten Orning*, Datter af Jørgen Orning til Skaarupgaard og Fru Sophie Basse (Jægerhorn), fik han Andel i Skaarupgaard og Gods og oprettede sig her af to Bøndergaarde sin egen Sædegaard, *Sludstrup*, som han den 27. Januar 1657 stillede som Sikkerhed til Mogens Krag; denne skulde nemlig i Vendsyssel m. m. hverve et Regiment Fodfolk, hvortil Niels Harbou havde forpligtet sig til for 200 Rdl. at stille 50 gode »munsterhafte« Soldater. Disse har han muligen selv kommanderet, thi d. 29. Marts s. A. nedlægges Forbud imod, at Nogen maa paaføre ham nogen Trætte i hans Fraværelse »eftersom han er udi Vores og Rigens Krigstjeneste:²⁾. I den ndf. omtalte Beretning fra Darum siges, at han har været Ritmester i dansk Tjeneste.

Den 8. Mai 1658 beskikkes Jens Bildt og Preben Banner til Skiftekommissærer, idet Fru Kirstens Broder Vill Orning er død, og Niels Harbou paa sin Hustrus, og dennes (og Vills) Stifmoder Fru Elisabeth Rodsten paa sine to Døttres Vegne ønske at skifte Godset³⁾. Ifølge en af Niels Harbou d. 30. August s. A. indgiven Jordebog havde Skaarupgaard et Tilliggende af 409 $\frac{1}{4}$ Td. Hrtk.; han havde hele Godset i Forpagtning. Den 5. Marts 1661 er hans eget Gods efter hans Lodseddels Indhold 63 $\frac{1}{2}$ Td. Hrtk. 1662—63 køber han *Søgaard paa Holmsland* af forskellige Part-

¹⁾ Jydske Tegnelser.

²⁾ Jydske Registre.

³⁾ Jydske Tegnelser.

havere bl. A. Fru Margrethe Stenov og Fru Malene Holck og sælger sit Gods i Vendsyssel. 1666 maa han tage Penge op i Søgaard Gods, senere mere, indtil han 1674 pantsætter Gaarden med alt dens Tilliggende for 4,900 Rdl. til Laurids Jensen i Østertoft (Stadil S.), bl. A. for at indløse tidligere Panter navnlig Farbroderen Christens (se ovf.); 1671 angiver han Gaarden (uden Gods?) til 36 Td. Hrtk.

Efter hans Død 1675 maatte Enken og Børnene vistnok strax gaa fra Gaarden; hun flyttede med 3 Døttte til *Kastbjerg*, en Bondegaard i Bolling S. og H., hvor hun døde 1718 (begravet d. 6. Februar) 90 Aar gammel »meget jammerligen falden«¹⁾.

Den væsentligste Efterretning om deres Børn haves fra en Indberetning, indsendt 1739 af Præsten i *Darum*²⁾, ifølge hvilken *Mette* og *Birthe Marie* levede ugift i Darum (Gjording H.), *Anne Kirstine* og *Christense* som Enker i Haderslev(?), medens en femte Søster *Vibekke Sophie* og 3 *Brødre* (Navnene anføres ikke) vare døde. »Der er endnu nogle af deres Familie i Laaland paa fædrene Side«, tilføies der, hvilket sikkert er en Reminiscent fra de gamle Jomfruers Ungdom om de langelandske Slægtninge. Efter vedkommende Kirkebøger kan endnu tilføies, at Vibekke Sophie er død i Bolling, 76 Aar gammel, 1736 (begravet 1. Januar 1737), Birthe Marie og Mette begge i Darum 1746 (begravede henholdsvis d. 22. Mai og d. 14. Juni). Bagest i Darums ældste Kirkebog findes uden Datum men efter d. 9. April 1723 en Forloverattest for Berthe Marie Nielsdatter Harboe og *Michel Storm* »barnfød i Norge, som har tjent ved Krigen og 1716 faaet Afsked fra Oberst Scholtens Inf. Regt.«; Forlovere ere to af Sognets Bønder; videre Oplysninger savnes. Om Sønnerne vides aldeles Intet; blandt de ved samme Tid i Ringkjøbing levende Personer af Navnet Harboe (se Indledningen), findes ifølge Ministerialbogen ganske vist Navnene Christen, Niels, Peter, Mette og Kirsten, men deraf kan jo Intet udledes. En *Claus Nielsen Hardebou* fik 1702 af sin Svigerfader *Morten Jensen Schierum*, Stykjunker paa Korsør Slot, Skjøde paa en Bonde-

¹⁾ Kirkebogen.

²⁾ Klevenfeldt.

gaard i Stoense Sogn, Vesten paa Langelands Hov, og pantsatte 1708 samme Gaard for 188 Rdl til Mag. Niels Holgersen, Sognepræst til Ørslev (V. Flakkebjerg H.); han kaldes 1708 »nu Trompeter ved Oberst Lepels Kompagni i Sjælland«¹⁾; maaske det er en af Sønnenne.

Generation VIII.

Peder Harbou og Maren Munds Børn.

Claus Harbou var Forpagter paa Slemstrup, da Faderen 1667 solgte Gaarden; han benævnes forøvrigt endnu langt senere »til Slemstrup«, men skrives til andre Tider »residerende udi *Støttrup*« (1670) eller »sitzhaftig udi *Frebjerg*« (1678) begge i Farsø Sogn, hvor han havde faaet Gods med sin Hustru *Anne Pors* (o: Børialsen), Datter af Jørgen Pors til Frebjerggaard og Fru Else Frebjerg. Da Svigerfaderen 1660—62 paa egne og Børns Vegne indgiver Jordebøger, er Godset noget over 50 Td. Hrtk., men deraf svares 15¹/₂ Td. aarlig til hans Hustrus Moder Fru Maren Krag, sl. Bagge Griis's. I Februar 1667 fik Claus Harbou Skjøde paa *Mølgaard* af Christen Munk til Hvandstrup, men allerede en Maaned efter sælger han atter Gaarden til sin Medsvoger Anders Skjønning, gift med Else Pors. Hans Navn forekommer senere flere Gange, senest 1687, ved Kommissarie- og Indførselsforretninger, som Vitterlighedsvidne o. l., i Reglen sammen med Porser og Munker²⁾. En Søn, *Peder Harbou*, kjendes kun fra Slægtebøger.

Peder Harbou skrives ligesom Broderen sædvanlig til Slemstrup, undertiden ogsaa til *Vorgaard* eller til *Røgilgaard*, i hvilke Eiendomme hans Hustru *Anne Bille* havde Part, henholdsvis paa fædrene og paa mødrene Side. Hun var Datter af Peder Bille til Lindved og Fru Kirsten Skeel. 1656 pantsætter Peder Harbou og hans Hustru Gods i Bælum, altsaa henhørende til Vorgaard; 1664 sælge de Gods i Veilby Sogn, Vends Herred paa Fyen³⁾. I September 1671 pantsætter han, hvad der maatte tilfalde ham i Arv,

¹⁾ Fynbo Landstings Skjøde- og Pantebog.

²⁾ Hans Segl og Underskrift findes i topogr. Saml. p Papir, Skjersø Nr. 12.

³⁾ Fynbo Landstings Skjøde- og Pantebog.

Jordegods eller Løsøre, efter hans Farmoder Fru Mette Munk og gennem hende efter Jomfru Maren Seefeld til Reffs og Viffertsholm. Kort efter synes Fru Mette at være død og Gjælden klareret med Arven efter hende, thi i Juni 1672 pantsætter han paany, hvad der »i Anpart med hans kjære Søstre og Slægt« (af hvilke Claus allerede har solgt sin Arvelod) kan tilfalde ham i Arv efter Jomfru Maren Seefeld »heller og den første Arvelod som jeg arveligen enten fædrene eller mødrene kan tilfalde herudi Rigen« (altsaa ikke Norge?). Han kalder sig her »kongl. Mayts Lif-Guardie under Oberst Arenstorff«. 1664 faar Peder Harbou, Livgarde, istedetfor en Afregning paa 1119 Rdl., som er tilfalden ham i Arv efter hans Forældre, en Boeslod, som ved Christianshavns Raadstueret var fradømt en Tyvehæler¹⁾.

Hans Ægteskab var barnløst; ifølge en enkelt, iøvrigt tvivlsom Optegnelse²⁾, skal hans Enke senere have ægtet en Johan Barnekow.

Niels Harbou var som anført Navnet paa en tredie Broder og en Person af dette Navn blev efterat have tjent i Livgarden i 10 Aar (samtidig med Peder Harbou), 1676 Vagtmester-Lieutenant i Christiansstad og forblev i denne Stilling, indtil Staden atter blev overgivet til de Svenske. Af et Andragende, som han d. 6. April 1678 ingiver til Stadens Guvernør v. d. Osten, ses, at han har Hustru og Børn hos sig i Fæstningen³⁾. Efter dennes Overgivelse kom han til Kjøbenhavn, og var da som Følge af den under Stadens tvende Beleiringer »udstandne store Travallie och huusleje och dyere fortæring« ikke blot geraadet i stor »wydtløftighed og skyldt«, men Strabadser og Bekymringer kastede ham paa Sygeleiet, saa at han Natten mellem d. 7. og 8. November 1679 i Vildelse druknede sig i Christianshavns Kanal. Hans Boeslod var nu som en Selvmorders hjemfalden til Kronen, men i Betragtning af de foranferte Omstændigheder fik hans Enke *Helvig Groot* atter Boet udleveret. Dets Aktiver ansloges til ialt 941 Rd., herunder 2 Huse i St. Sophie-gade paa Christianshavn, købte af Maren sl. Erik Munks for 550

1) Sjæll. Tegnelser.

2) Af afd. Kmhr. Oberst du Plat.

3) Kommissarieregnskab for Christiansstad.

Rd.; hans tilgodehavende Afregning var 225 Rd., Boets Gjæld 806 Rd. Blandt Papirerne fandtes, uden at Enken kunde forklare, hvorfra det skrev sig, et Kjøbebrev udstedt Ous d. 8. August 1664 og læst ved Haldens Thing d. 25. Oktober s. A., hvori velb. Peder Bagge til Jens Jensen, Foged over Ide og Marker, sælger en Arvetomt paa Østerøens Grund, hvor Fogdens Hus staar, og som tidligere havde været beboet af Ole Holk¹⁾. Den Afdøde synes altsaa at have været i Norge og der at have staaet i Forhold til Peder Bagge til Holmegaard, med hvis Slægt Peder Harbou til Jomfruland paa flere Maader ses at have staaet i Forbindelse²⁾. Det er imidlertid alt indrømmet, at den her omhandlede Niels Harbous Tilknytning til Slægten er høist usikker.

Om de ovennævnte Børn vides Intet; de nævnes ei i Akterne om Faderens Død m. m. Muligen kunde dog den under Niels Harbou til Søgaard omtalte Claus Nielsen Hardebou være en Søn.

Den 4. April 1704 lod en Monsr. Lindemand (sin Svigermoder?) »sl. Fru Leut. Harbos« Lig begrave paa den til Vor Frelsers Kirke paa Christianshavn hørende store Kirkegaard og betalte deror 4 Rd.³⁾. Dette er formodentlig Helvig Groot, jeg kjender da ingen Anden, paa hvem det kunde passe.

Generation VII.

Christen Harbous og Birgitte Munds Børn.

Søren Harbous Plads paa Stamtavlen har ikke kunnet bestemmes efter samtidige Kilder. I de Benzonske Stamtavler anføres han imidlertid som Søn af Ovennævnte og hans Fornavn peger jo ogsaa hen paa, at han er Dattersøn af Søren Mund. At han, som det synes, er død i Vinteren 1629—30 (se ndf.), altsaa ved samme Tid som Faderen, kan saa forklare, at han ved forskjellige Rets-trætter, der opstaa efter dennes Død⁴⁾, ikke forekommer blandt Arvingerne.

¹⁾ Sjæll. Tegnelser og Indlæg 1680.

²⁾ Jfr. Norske Rigsregistrarer VII, S. 397 og 541.

³⁾ Kirkebogen.

⁴⁾ Viborg Landstings Dombøger (for Aarhus og en Del af Viborg Stift) 1680^{4/12} og 1633^{3/3}.

Han synes at have været en i sin Tid ret bekendt Mand, da han omtales i flere Beretninger, der ikke kjende noget til hans samtidige Slægtninge¹⁾; det omtales at han har været Kapitain i Ostindien uden at Tiden nærmere er angivet²⁾; imidlertid er det rimeligt, at han nylig var kommen hjem den 28. April 1626, da Rentemesteren Christopher Urne fik Ordre til at lade ham faa hans resterende Besoldning fra den Tid han uddrog fra Kjøbenhavn, til han ankom til Dannisborg i Ostindien³⁾. Under 7. August næstefter fik Forvalteren ved det ostindiske Kompagni Paalæg om at lade ham faa, hvad der tilkom ham; han havde nemlig klaget over, at der paa den ostindiske Reise var tilsagt ham 24 Gylden maanedlig Lønning, der siden var forbedret med 4 Gylden, medens Kompagniet nu vilde knappe ham af med 20 Gylden⁴⁾. Den 9. April s. A. havde han faaet Bestalling som Kapitain tillands og tilvands med en aarlig Løn af 200 Rdl. kurant og »sædvanlig Hofklædning paa sig selvanden«⁴⁾ og den 1. Mai Søpas paa kgl. Maj.s Skib »Fides«, der i en Eskadre under Henrik Vinds Kommando skulde konvojere det islandske Kompagnis Skibe til Halvveien mellem Færøerne og Island og derefter krydse langs Norges Skjær samt mellem Næsset og Skagen og holde Søen ren for Fribyttere⁴⁾. 1627 var han om Foraaret Chef for Fregatten »Flensborg« i den ved Weser-Mundingen stationerede Eskadre⁴⁾ og fik den 25. November Ordre til at udtage Søfolk i Norge⁵⁾. Den 5. Februar 1628 fik han en ny Bestalling med en aarlig Løn af 300 Rdl. I 1628 var han Chef for Orlogsskibet »Raphaël«, men senere forekommer han ikke; 1630 kommanderes »Raphaël« af Underadmiral Børge Juel⁶⁾ — rimeligvis er Søren Harbou død i Mellemtiden (se ndf. ved Søsteren Mette).

Niels Harbou forekommer første Gang den 12. Juli 1622 ved sin Moders Mosters Jomfru Else Glambeks Begravelse i Horsens⁷⁾,

¹⁾ Allerede Adelslexiconet finder Anledning til udtrykkelig at dementere, at han skulde have været den sidste Mand af Slægten.

²⁾ Kaasbølls Register Tome II, Kalls Haandskriftsaml., fol. Nr. 122 (der dog synes at have øst af samme Kilde).

³⁾ Sjæll. Tegnelser.

⁴⁾ Sjæll. Register.

⁵⁾ Norske Rigsregistr. V, S. 639.

⁶⁾ Garde: den D.-n. Sømagts Historie I.

⁷⁾ Personalhist. Tidsskr. III, S. 54 ff.

men har vel dengang været meget ung. Ogsaa han har været Kapitain i Ostindien¹⁾ formodentlig samtidig med eller kort efter Søren, saa at det altsaa var efter Hjemkomsten derfra, at han den 1. Januar 1628 fik Bestalling som Lieutenant »tilskibs og ellers tillands og tilvands.²⁾; i Sommeren 1630 var han Næstkommanderende paa Orlogsskibet »Neldebladet (Underadmiral Jørgen Orning)²⁾. Formodentlig har han ogsaa senere været til Orlogs, thi i Ligtalen over hans Son (se ndf.) kaldes han kgl. Maj's Skibskapitain«.

Omr. 1629 blev han gift med *Birgitte Galt*, Datter af Axel Galt til Tyrrestrup og Fru Mette Rantzau. Det Barn, der fødtes i dette Ægteskab, og som kostede Moderen Livet, kom til Verden den 30. September 1630 i Horsens, og det kan være saameget rimeligere, at Niels Harbou har taget Bolig i denne By, som han her var saa at sige Dør om Dør saavel med sine Svigerforældre som med sin egen mødrene Slægt Munderne til Serridslevgaard. Et halvt Aarstid før hans Hustru var imidlertid hans Fader død (før 17. Marts³⁾) og der opstod nu en Trætte om Arven, idet Enken Fru Birgitte Mund i Henhold til et Morgengavebrev (dateret Horsens, St. Martini Aften 1595) fra hendes afdøde Husbond mente sig berettiget til at sidde i uskiftet Bo for Livstid, medens de to Sønner, Niels og Jørgen, paastod, at denne Disposition af sig selv maatte være bortfalden, da der var Livsarvinger. Skiftekommissærerne Iver Lykke til Bigum og Bagge Griis til Trinderup turde ikke afgjøre Sagen, da den angik »en Adelspersons Haand og Segl«. »Da det dog ikke nogen Adelspersons Ære er gjældendes«, fik under 1. December 1630 Rigsraaderne Hr. Jørgen Skeel til Sostrup og Otte Skeel til Hammelse Brev om at skille Trætten³⁾, og deres Afgjørelse maa hurtig være falden ud til Fordel for Sonnerne, thi allerede den 27. Januar 1631 faar Niels af Jørgen Skjøde paa hans Halvpart af Holris Hovedgaard. Den 26. September s. A. faar Niels af sin Svoger Erik Orning Skjøde paa en dennes Hustru tilfalden Søsterlod (3^{1/2} Td. Hrtk.) i det til Holris hørende Bøndergods.

¹⁾ Kaasbøll, Kall, anf. St.

²⁾ Sjæll. Registre.

³⁾ Jydske Tegnelser, Viborg Landstings Dombog 1630 ¹⁴/₆.

Om Fru Birgitte Mund kan endnu meldes, at hun 1631 solgte Gods i Hornborg S. Nim H., 1633 i Idum S. Ulvborg H. og 1636 i Veirse S. Hind H., samt i Tandrup S. Nim H. Hun er død før 1647 og begravet i Bjerregrav Kirke, hvor hendes og hendes Mands Vaabenskjolde endnu findes paa begge Sider af Alteret¹⁾.

1631 ansøger Fru Dorte Friis, Mogens Godskes om, at Christopher Blik og Niels Harbou maa skifte mellem hende og hendes afdøde Mands Søster²⁾. I Marts 1634 føre to af hans Søstre Klage over ham (se ndf.). I Januar 1636 køber han af Enevold og Erik Lunov en Gaard i Roum, men sælger i Juli s. A. og i Januar 1637 et Par Gaarde i Hvilsom til Hr. Mogens Kaas. Ved samme Tid falder hans andet Giftermaal med Fru *Karen Urne*, Datter af Hans Urne til Dræbygaard og Fru Inger Baad til Tidselholt. Fru Karen havde af 1ste Ægteskab med Normanden Isak Pedersen (Maane-skjold) en Datter Margrethe, der omtrent samtidig blev gift med Christen Harbou, og det er da tidligere omtalt, hvorledes de to Fætttere arrangerede sig paa den Maade, at Christen fik Holris med tilliggende Gods i Rinds Herred (bl. A. den feromtalt Gaard i Roum) medens Niels fik Gods paa Langeland og Fyen. Af dette var oprindelig udlagt til Stifdatteren: en Fjerdepart af Nygaard Hovedgaard med ubetydeligt Gods, samt i Tidselholt Hovedgaard 12 Td. 4 Skp. med en Fæstegaard i Espe, en i Kværndrup og en Gaardpart i Oure, hvorhos var bestemt, at hun efter Moderens Død endnu skulde have 13 Td. 3¹/₂ Skp. Bøndergods paa Langeland eller Fyen samt en halv Gaard i »Kiereby«(?). Det Gods Fru Karen Urne selv medbragte, saavel som det hun arvede efter sin Søster Fru Margrethe Urne, gift med Jørgen Mund til Tidselholt³⁾, har vel paa lignende Maade ligget spredt paa Langeland og Fyen, men i saa Fald har Manden forstaaet efterhaanden at tilvejebringe et samlet Komplex paa førstnævnte Ø, hvor hans Besiddelser c. 1650 kunne antages at have været følgende: Hovedgaardene *Nygaard* (c. 26¹/₂ Td. Hrtk.) og *Egelykke* (c. 24¹/₂ Td.), en Vandmølle paa dennes Grund, samt 3 Bøndergaarde i Bødstrup, 5 i Snøde og 8

¹⁾ Klevenfeldt; Meddelelse fra Hr. Evald Tang Kristensen.

²⁾ Viborg Landstings Dombog, 1631 ²⁵/₄.

³⁾ Jydske Tegnelser.

i Stoense Sogn, alt i alt 130—140 Td. Hrtk. Egelykke havde han da først nylig erhvervet; noget senere fødte han dertil *Hegnet* (c. 8³/₄ Td.), der 1646 tilhørte Johan Hoben¹⁾, 1651 Christopher Kremmer²⁾ (Cremohn?), begge Adelsmænd, men vistnok iøvrigt ubekjendte.

1651 døde Fru Karen Urne, og det er vel det Gods, Fru Margrethe Isaksdatter havde arvet efter hende, som Christen Harbou til Holris i Januar 1652 solgte den Afdødes Stifsøn *Christian Harbou*, der nu var bleven voxen og Aaret efter fik Nygaard overdraget af Faderen.

Kort efter (d. 2. Marts 1653) giftede denne sig 3die Gang med *Elisabeth Thermo*, Datter af *Otto Thermo* og Fru *Berthe Vind*, hvilken Sidste under 20. Februar s. A. havde erholdt Bevilling til at lade dem vie hjemme paa sin Gaard³⁾ (Ottestrup, Ørslev S., Ringsted H.). Bruden var af en gammel adelig Slægt, der ligesom de med den besvogrede Familier, Barleben, Schapellau og Barfus (se Otto Harbous Testamente) hører hjemme i Mark Brandenburg og specielt i Kredsen Ober-Barnim, hvor den her omhandlede Linies Stamgods *Hohen Finow* er beliggende; en nulevende Linie er 1804 bleven optaget i Rigsfriherrestanden⁴⁾. En Bartholomæus von Thermouw var 1571—72 Hofsinde hos Frederik II og (hans Søn?) Otto von Thermo blev 1627 ansat i samme Egenskab ved Christian IV's Hof; 1630 blev han Jægermester og som saadan afgiftsfrit forlenet med Lyse-Kloster (i Sdr. Bergenhus Amt); 1632 ægtede han Berthe Vind, Datter af Jacob Vind til Grundet og Fru Else Hæg, og døde 1640 efterladende 2 Døttre. S. A. købte hans Enke Ottestrup⁵⁾; 1656 købte hun af sin Svigersøn for 1700 slette Daler den lille Sædegaard *Hegnet* og fik Aaret efter sin anden Datter Else gift med den førstes Stifsøn Christian Harbou

¹⁾ Herredagsdombog 1646 ³⁰/₄.

²⁾ Nævnes som Vitterlighedsvidne i et Skjøde (dat. Egelykke d. 26. Oktober 1651), der, tilligemed 23 andre Originaldokumenter vedrørende Gods paa Langeland, endnu er Familien Harbous Besiddelse.

³⁾ Sjøll. Reg.

⁴⁾ Frh. v. Ledebur: Neues preuss. Adelslex.

⁵⁾ Medd. fra Rentekammerark. 1872, S. 127 og 147; 1873, S. 158. Erslev: Len og Lensmænd 1596—1660, S. 84. Danm. Adelsaarbog 1887, S. 485.

til Nygaard. — 1662 eiede hun af Ottestrups Gods endnu kun 1 $\frac{1}{2}$ Td. Hrtk., derimod c. 48 Td. i Refs Hørrød (Thy). Hun levede endnu den 26. Februar 1665, men var død den 1. April 1668, paa hvilken Dag Fru Elisabeth Thermo angiver at have arvet Hegnet efter hende¹⁾. Skiftet efter hende holdtes dog først 1669²⁾.

Hvad nu Niels Harbous øvrige Liv paa Langeland angaar, da vil han neppe kunne siges fri for at have været noget trættekjær, thi ikke blot laa han jevnlig i Strid med sin Nabo Vincents Steensen til Steensgaard angaaende Markeskjel, Jagtrettigheder o. l., men ogsaa de offentlige Ombud, der til forskjellige Tider tilfaldt ham, gavede hyppigt Anledning til Processer, der atter affødte andre lignende; det er saaledes ikke sjældent, at han har 2—3 Processer om Aaret for Kongens Retterthing.

Af de omhandlede Ombud kan nævnes følgende: 1641 gjør han tilligemed Henrik Jespersen (Mylting) til Holmegaard og Mandrup Abildgaard til Skodborg Indførsel i noget Claus Buchwald til Pronsdorf tilhørende Kjøbstadgods paa Fyen³⁾.

1643 er han ved Skiftet efter ovennævnte Henrik Jespersen Værgø for dennes Søn Peder Henriksen, hvilket Værgemaal han beholder til 1651⁴⁾.

1645 er han Værgø for Fru Karen Pors, Bernt von Dedens Enke, ved Skiftet efter hendes Broder Sti Pors⁵⁾.

S. A. udmeldes han tilligemed Erik Kaas til Hjortholm til at gjøre Indførsel hos Jørgen Marsvin til Avnsbjerg og Fru Margrethe Mormand, Steen Billes Enke⁶⁾.

1647 beskikkes han til Værgø for Jørgen Ascherslebens efterladte Døtre under deres Broder Anders's Fraværelse⁷⁾.

S. A. gjør han tilligemed Jokum Buchwald til Langesø Indførsel hos afgangne Claus Brockenhus's Arvinger⁸⁾; 1649 skal han m Fl. mægø Forlig mellem Vincents Steensen paa den ene og Jørgen Hartvig samt Fru Elisabeth Hartvig, afg. Korfits Mormands paa den anden Side⁹⁾. (Fortsættes).

¹⁾ Jordebog.

²⁾ Fynske Tegnelser.

³⁾ Herredagsdombog 1646.

⁴⁾ Fynske Tegnelser, jfr. Herredagsdombog 1649.

⁵⁾ Herredagsdombog 1649.

⁶⁾ Jydske Tegnelser.

Spørgsmaal og Svar.

Spørgsmaal.

12.

1. De af Hr. Arkivfuldmægtig Thomle ovenfor S. 64 ff. meddelte interessante Oplysninger vedrørende den norske Familie Gram have aabnet en Mulighed for at paavise en Forbindelse mellem den norske og danske Slægt af dette Navn. Det siges her, at *Mads Pedersen Gram*, 1587 Sognepræst i Froen, ialtfald har haft 2 Sønner: *Peder Madsen Gram*, Præst i Øjer, og *Lars Madsen Gram*, Foged i Gudbrandsdalen fra 1610—1614, † c. 1628. Det er jo muligt, at Hr. Mads Gram endnu har haft en Søn *Niels Madsen Gram*, der saa kunde være Fader til Brødrene *Lars Nielsen Gram*, f. 1600, † 1661, Præst i Kallundborg, og *Hans Nielsen Gram*, c. 1650 Borgmester i Sæby, hvilket efter Tiden vilde passe særdeles godt. Skulde det ikke kunne oplyses, hvem disse Brødrers Fader var, og om han hed *Niels Madsen Gram*? Hr. Thomle, med hvem jeg har brevvexlet om Sagen, har opstillet som en *Mulighed*, at Faderen kunde være den *Niels Madsen*, der fra 1602—1622 var Præst i Valloby.
2. I Tidsskriftets 2. Bind S. 363 f. fremsatte jeg forskjellige Spørgsmaal vedrørende Familien Gram. I denne Anledning modtog jeg fra flere Sider forskjellige Oplysninger, som bleve benyttede i den i 1882 udgivne Stamtavle over Familien Gram. Senere har jeg imidlertid ved Hr. Provst I. Barfods Velvilje modtaget nogle Oplysninger vedrørende Hr. *Mogens Gram* i Erindlev og Olstrup. Hans 1ste Hustru Anna Birgitte Zimmer, f. c. 1696, døde 1728. Hans 2den Hustru var Margrethe Pedersdatter Rud, der døde $\frac{1}{6}$ 1765.

Af Børnene af 2det Ægteskab levede følgende ved Moderens Død i 1765:

1, Anna Kirstine Gram, f. c. 1730, † 1786 (ugift); 2, Anna Margrethe Gram, f. c. 1731, † 1758, gift 1755 med Kristoffer Bertelsen, Forpagter paa Lungholm og Aalstrup, f. c. 1718

† 1790 (hvilke havde Børnene: a, Johanne Sofie Bertelsen, f. $^{29}/_1$ 1756, og b, Christian Ditlev Bertelsen, f. $^1/_1$ 1756); 3, Sofie Gram, f. c. 1732, † 1767, gift $^{17}/_{10}$ 1758 med Peder Bering Gjørup, Sognepræst til Ulslev; 4, Peder Gram, f. c. 1734 (var ved Moderens Død i København); 5, Sofie Amalie Gram, f. c. 1737; 6, Johanne Frederikke Gram, f. c. 1742; 7, Povl Gram, f. c. 1746, Toldbetjent i Nakskov, † 1796, gift 1ste Gang $^{20}/_6$ 1781 med Anna Birgitte Holm, f. $^{12}/_4$ 1750, begr. $^{15}/_6$ 1784; gift 2den Gang $^{23}/_7$ 1788 med Birte Madsdatter; de havde 6 Børn (3 + 3): a, Sofie Amalie Gram, døbt $^{21}/_{10}$ 1781, † $^{15}/_8$ 1820 (ugift); b, Andreas Larsen Gram, d. $^1/_11$ 1782, var 1820 Handskemager i Nakskov; c, Maren Kirstine Gram, d. $^{23}/_5$ 1784, var 1820 ugift i København; d, en Datter, f. og død 1791; e, Karen Margrethe Gram, d. $^{12}/_4$ 1792, begr. $^{29}/_{10}$ s. A.; f, Peder Nielsen Gram, d. $^{28}/_6$ 1793, var 1820 Skomagemester i Sakkjøbing.

Nærmere Oplysninger om disse Personer og deres Afkom modtages med Taknemlighed.

Cand. juris H. Gram,
Nørrevold Nr. 38, 3. Sal. København K.

Svar paa Spørgsmaal.

VII.

I Anledning af Hr. Archivfuldmægtig Thomles Spørgsmaal i dette Tidsskrift VI, 88—89 om Major *Jens Kraft* og hans Arvinger skal jeg, da det mulig kan have Interesse, anføre, at der i Viborg Landstings Skjøde- og Pantebog for 1745—52 fol. 805 findes en Kjøbecontract, dat. 20 Aug. 1751, ifølge hvilken Majoren bortsælger Raastrup Hovedgaard med Gods og Tiender til Sr Søren Sørensen (Fuldmægtig hos Etatsraad, Amtmand Rosenkrantz), som i samme Contract lover, naar han tiltræder Raastrup til Beboelse, at indlade sig i Ægteskab med Majorens »Sl. Frues Broder Daatter, Jomfrue Johanne Justine Seltøft.«

Den 1. Mai 1752 optager Søren Sørensen »til Raastrup« et Laan med Pant i Gaarden, hvori han nævner Velbørne nu »Sl.« Hr Major Jens Kraft.

Den 24. April 1775 sælger Johanne Justine Seltøft, Sal. Ove

Dalsgaards, sin iboende Gaard Raastrup til sin Søstersøn Lorentz Chr. Schiønning, Borger og Vinhandler i Kjøbenhavn.

Skiftet efter Major Jens Kraft maa sikkert findes i Amtmandens Skiftebog for Thisted (Ørum) Amt, der vistnok beroer i Thisted Amtsarchiv.

G. L. Grove,
Cand. juris, Ass. i Kongerigets Archiv.

VIII.

Povel Juul blev viet i Fane ved Bergen 6. November 1716 til Cecilia Cathrine Schrøder. Hendes Forældre: Generaltoldforvalter, Kammerraad Hans Samuelsen Schrøder til Lungegaarden og Beata Christine Burennæa. Hendes Farfader: Præsten til Domkirken i Bergen Hr. Samuel Hansen Schrøder; Farmoder: Cecilie Ovesdatter; Morfader: formentlig Landsdommer Johan Rudolph Burennæus; Mormoder: Catharina Bayer.

Cecilie Ovesdatter var en Datter af Borgermester Ove Jensen, om hvem se Personahist. Tidsskr. IV, 233.

Cecilie Cathrine Schreuder eller Schrøder havde mindst een Søster, Christine, der siges gift med Capitain Kraft.

C. Delgobe.

IX.

Til yderligere Oplysning af Spørgsmaalet i II. Bind S. 88 meddeles følgende:

Oberst *Jørgen Hjorth Friederichsen* er født den 17 Marts 1804 i Nordlandene i Norge, i Næsne Præstegaard, hvor Faderen Jacob Friederichsen var Præst, Moderen var Susanne Behrenhoff.

5 Aar gammel blev han i Aaret 1809 sendt til sin Farsøster Conferentsraadinde Hjorth i Kjøbenhavn. — I sit 9de Aar kom han paa Landcadet-Academiet, hvor han i sit 16de Aar tog Officeers Examen og blev udnævnt til Officeer den 28 December 1820, men afgik først til sit Regiment »Prinds Frederik Ferdinands Regiment lette Dragoner« i Aarhus i 1823. — Ved dette Regiment var han flere Aar Regiments Adjudant, indtil det ved Armeeforandringen i 1842 omdannedes til det 3^{die} Dragon Regiment, ved hvilket han da ansattes som Forstander for Exercerskolen. I denne Stilling var

han, da Krigen udbrød i 1848. — Ved Felttogets Begyndelse fungerede han en kort Tid som Forpostcommandeur og fik efter Affairen ved Bau som Ritmester en Escadron i det 4de Dragon Regiment, med hvilken han deeltog i Affairen ved Midsunde og Slaget ved Slesvig den 23 April 1848. Kort efter maatte han afgive sin Escadron, da han commanderedes som Adjudant til Generalmajor Baron Wedell, for ogsaa en kort Tid derefter at overtage Commandoen over den 3^{die} Escadron af det 3^{die} Dragon Regiment, som han førte indtil Foraaret 1849, da han erholdt Commandoen over Regimentets Exerceerskole og vedblev i denne Commando indtil Juli 1850, da han med Depot Escadronen afmarscherede fra Aarhus til Kolding, for der at modtage det gamle slesvigske Mandskab, som meldte sig til Fanerne. Med denne forøgede Styrke blev han underlagt Geheimeraad Tillisch, for at opretholde Ordenen i Hertugdømmet Slesvig, hvor der viste sig Modstand mod den lovlige Regjering.

Efter Fredens Slutning marscherede han med Escadronen til Aarhus, hvor den opløstes, og han erholdt nu atter Commandoen over sin tidligere Escadron af 3^{die} Dragon Regiment. I 1856 udnævntes han til Major ved Regimentet, og i Marts 1860 til Oberstlieutenant og Commandeur for det 4de Dragon Regiment i Slesvig. Her svækkedes hans Syn; han fik den graa Stær og maatte af den Grund nedlægge Commandoen i 1863 og flyttede derefter til Aarhus, hvor han eiede en Gaard. Den 30 Juli 1864 erholdt han sin Afskeed med Charakter af Oberst. Han var decoreret med Ridderkorset af Dannebrog og Dannebrogsmænd. Den 23 Januar 1882 døde han i Aarhus som fuldstændig blind.

Jørgen Hjorth Friederichsen blev den 31 August 1836 gift med Elise Jacobine Køster, f. 16 August 1808, † 2 Juni 1882, Datter af Apotheker Køster i Aarhus.

Deres Born vare:

- 1, *Marie Antoinette Julie* Friederichsen, f. 20 October 1838, † 26 Juli 1864, gift 28 Mai 1862 med Jernstøberieier Søren Frich i Aarhus.
- 2, *Carl Anton Behrenhoff* Friederichsen, f. 12 November 1840, † 21 April 1879 ugift.

- 3, *Elisabeth* Helene Jacobine Behrenhoff Friederichsen, f. 25 September 1846, gift 24 Mai 1867 med Jernstøberieier Søren Frich i Aarhus, Enkemand efter hendes Søster Marie Antoinette Julie.

Capitain Theodor Friederichsen, † 18 Januar 1872, havde i sit Ægteskab med Sophie Auguste Modest, † 21 Juni 1859, 3 efterlevende Børn og 1 død:

- 1, August Theodor Hjorth Friederichsen, Isenkræmmer i København, Firma Friis & Comp.
- 2, Alfred, ansat ved en Jernbane i Amerika.
- 3, Jacobine, gift med Graver Winberg ved St. Pauls Kirken i København. E. Düring-Rosenkrantz.

X.

Om Tøjhusskriver *Jacob Nielsen* (se ovenfor S. 149) vides ikke meget; 1713 søgte han sin Afsked, der dog ikke kunde bevilges ham, eftersom han var fortrolig med alle de vedkommende Tjenestegæster¹⁾; i Aaret 1719 omtales han som død²⁾. Hans 1ste Hustru hed Maria Holst; 26. Oct. 1705 fik J. N. Bevilling paa, at hendes Lig maatte begraves om Aftenen og at Sangklokkerne maatte lyde en Time over den ordinære Tid³⁾; 15. Juli 1707 fik han Bevilling til at skifte med Samfrænder efter hende⁴⁾.

Hans Fader, Niels Andersen, blev ved kongelig Ordre af 26. Januar 1661 forfremmet fra Tøjhus-Underskriver til Tøjhusskriver⁵⁾, hvilken Stilling han beklædte til sin Død 1684⁶⁾; han var gift med Anne Jacobsdatter, der døde 1688⁷⁾. Med hende havde han flere Børn; tre døde smaa, som det sees af Bevillinger Faderen

¹⁾ Rentekammer-Resol. 31. Decb. 1713.

²⁾ Sjøll. Tegnelser 15. Septb. 1719.

³⁾ Sjøll. Registre.

⁴⁾ Anf. St.

⁵⁾ Sjøll. Tegnelser. Copi af Kongens Skjøde af 21. Oct. 1659 til ham paa en Vaaning; Rentekammer-Resol. 31. Oct. 1693.

⁶⁾ Tøjhusskriver Niels Andersen maa begraves om Aftenen; Sjøll. Registre 23. Juni 1684.

⁷⁾ Anne Jacobsdatter, afg. Tøjhusskriver N. A.s, Lig maa formodelst indfalden Forhindring nogle Dage over den ordinaire Tid opstaa; anf. St. 10. Febr. 1688.

fik til at lade dem begrave om Aftenen¹⁾; foruden Jacob Nielsen havde han en Søn Jørgen, og da han fandt, at de havde Inclination til at studere, ansøgte han 6. April 1674 Kongen om til deres Studerings Fortsættelse at forunde dem Education i Sorø Skole, hvilket Andragende dog ikke sees at være bleven bevilget²⁾.

Niels Andersen ejede et Hus paa Slotsholmen, hvori han boede; da det ved hans Død viste sig, at han var i betydelig Gjæld, blev Huset solgt; i hans Regnskab fattedes 5000 Kr., der bleve Arvingerne eftergivne, da Mangelen hidrørte fra de vanskelige Aar 1675—79³⁾.

G. L. Wad.

XI.

I Anledning af Hr. Assistent Fr. Grønvalds Spørgsmaal S. 62 skal jeg oplyse, at Pastor *Knud Grønvald* efterlod ved sin Død 1804 2 Døttre og 1 Søn, af hvilke Trine i Sønderse Kirkebog forekommer som Fadder 1792, og Caroline, som confirmeredes i Skamby 1801. Sønnen Jørgen G. døde $11/3$ 1843, begr. $20/3$, som Sogndegn for Allesø og Næsbyhovedbroby Menigheder i 63 Aar, $86^{3/12}$ Aar gl. Han er født i Allesø, Student, samt gift, men efterlod ingen Børn. Ifølge Kirkebogen døde Caroline Nørregaard, Enke efter Forvalter N. paa Sjælland, $8/11$ 1849, 45 Aar gl., hos sin Onkel Degnen Grønvald i Næsbyhovedbroby. Denne maa altsaa som født c. 1785 være Datter af en af Præstens Børn, som vare døde før han selv 1804.

C. E. A. Schøller, Margaard.

XII.

Til yderligere Oplysning om den ældste Gren af Familjen Olrik meddeles Følgende:

Mikal Olrich, Handelsmand paa østre Bagholmen i Sunds Præstegjeld, døde i Januar 1710 — altsaa ikke som antaget 1713. 22de Januar holdtes Skifte efter ham mellem hans efterladte Enke Maren Bentsdatter og deres Børn: 1. Bent, 22 Aar gammel. 2. Mikal, 13 Aar. 3. Maren, 18 Aar. 4. Agnete, 11 Aar. 5. Anne

¹⁾ Sjæll. Register 10. Marts 1669, 21. Juni s. A., 20. Juli 1675.

²⁾ Sjæll. Indlæg 1674, A.

³⁾ Rentekammer-Resol. af 25. Marts og 31. Oct. 1693.

Malene, 9 Aar. Den under Nr. 1 anførte Søn Bent Olrich, f. omtr. 1688, † 1733, var Handelsmand i vestre Bagholmen og var 2 Gange gift: 1) med Kirsten Poulsdatter, † 1718; 2) ^{10/10} 1721 med Anna Maria Magnus, der synes at have været fra Stavangerkanten; hun døde 1750 i Stordø Prestegjeld, begr. ^{30/5}, 57 A., 3 Uger og 6 Dage. I det 1ste Ægteskab havde han Børnene Mikal, Paul Andreas og Benjamin; Mikal O., f. 1714, deponerede 1735 fra Bergens Skole, tog theol. Examen og blev 1746 Magister; var i mange Aar Hører ved Bergens Skole, † ugift ^{22/5} 1788. Paul Andreas, f. 1715, † før 1788, var Handelsmand i østre Bagholmen, gift med sit Sødskendebarn Catrine Olrich, Datter af den under Nr. 2 ovenfor nævnte Mikal O., Handelsmand paa Hidsken i Findaas Præstegjeld; han havde 5 Døttre. Benjamin O., f. 1717, deponerede 1738 fra Bergens Skole, tog theol. Exam. ^{20/7} 1740, blev ^{27/11} 1742 personel Kapellan i Lyster i Sogn, ^{19/8} 1746 i samme Stilling i Hammer, ^{5/12} 1749 Sognepr. i Hosanger og ^{14/3} 1760 i Askevold, hvor han døde 1763; gift med Elisabet Margrete Brix, † ^{19/11} 1801. Af deres 7 Børn kan nævnes: Bent O., f. 1748, deponerede 1768 fra Bergens Skole, blev siden Inspektør ved Handelen i Grønland og Ole Tønder O., f. 1758, om ham se dette Tidsskrift 2. Bind, Tillæg S. 25. I sit 2det Ægteskab med den oventor nævnte Anna Maria Magnus havde Bent O. 5 Børn og iblandt dem Christian Magnus O., f. ^{16/7} 1728; depon. 1746 fra Bergens Skole; om ham se dette Tidsskrift 2. Bind, Tillæg S. 14. Den under Nr. 2 ovenfor nævnte Mikal O., f. omtr. 1697, døde som Handelsmand paa Hidsken i Findaas; blev gift med Beate Jacobsdatter Hasse, Enke efter Nathanael Jokumsen Hynnemor, Handelsmand i Gjedung, i Nærheden af Hidsken, der omkom paa Søen 1718. Hans Hustru var Datter af Sognepr. til Suldal Jakob Andersen Hasse og Elisabeth Eliasdatter, Præstedatter fra Skaanevik, hvis Moder var Elisabeth Galtung. Af deres 5 Børn kan nævnes Nathanael O., f. . ., † 1785 som Handelsmand paa Hisken; var 2 Gange gift: 1) med Elen Grandorph, f. 1724, † 1774, D. af den nedenfor anførte Henrik Grandorph og Agnete Olrich, 2) med Karen Hasse Taarmark, og Mikal O., f. 1728, † ^{5/6} 1811 som Kjøbmand i Bergen; gift ^{11/4} 1758 med Lucie Didechen, † 1799 uden Børn. Den under Nr. 3 nævnte Maren

O., f. omtr. 1692, † før 1720, gift 1) med Peder Møller, † 1716.
 2) ^{11/10} 1719 med Adolf Neuper fra Bornstorf i Grevskabet Diepholtz, tog Borgerskab i Bergen som Kjøbmand ^{30/9} 1720. Den under Nr. 4 anførte Agnete Olrich, f. omtr. 1699, blev 1) gift med Henrik Grandorph, † 1727 og 2^{den} Gang ^{10/1} 1732 med en Daniel Morup fra Korsør, der tog Borgerskab i Bergen som Kjøbmand ^{18/9} 1732. Den under Nr. 5 anførte Anne Malene Olrich, f. omtr. 1701, blev gift med Jens Hansen Meyer, Handelsmand i Findaas.

J. F. Lampe, Sognepræst i Bamble.

Gaver.

Samfundet har modtaget:

fra Hr. C. V. *Langkilde* hans:

Stamtavle over Familien Gotzsche, Kbhvn. 1886, 8vo;

fra Hr. Archivfuldmægtig *E. A. Thomle*:

Norske Rigsregistrarer, 10. Binds 1ste Hefte, ved Yngvar Nielsen og E. A. Thomle, Christiania 1886, 8vo;

fra Hr. Jernbane-Assistent *G. J. A. Gravenhorst* hans:

Stamtavle over den danske Linie af Slægten Gravenhorst, Kjøbenhavn 1887, 1 Blad;

fra Hr. Capitain *Fr. Rist*:

Stamtavle over Simon Carstensen Schjotts og Anna Kierstine Harboes Efterkommere, Kbhvn. 1887, 4to.

Hos Alb. Cammermeyer i Christiania er udkommet:

Norske Døbenavne af Bernt Støylen;

Herrn. M. Schirmer, Femti daterede norske bygninger fra middelalderen, med en planche;

Norges Læger i det nittende Aarhundrede, ved F. C. Kiær;
2den Udgave, Hefte 1—2;

Mandal, lokalhistoriske Optegnelser af J. Ø. Bugge og Chr. A. Bugge.

Indhold.

	Side.
Tvende Testamenter, ved Archivfuldmægtig <i>E. A. Thomle</i>	161
Forskjellige Slægttbogsoptegnelser, ved <i>Samme</i> :	
I. Familien <i>Schnitler</i>	169
Af Justitsraad <i>Jacob Gudes</i> Optegnelser, ved <i>Red.</i> (sluttet)	180
Optegnelser om Slægten <i>Harbou</i> eller <i>Hardebou</i> , ved Capitain <i>H. W. Harbou</i> (forts.)	202
Spørgsmaal:	
12. Om Slægten <i>Gram</i> , af cand. juris <i>H. Gram</i>	233
Svar paa Spørgsmaal:	
VII. Om Major <i>Jens Kraft</i> , af cand. juris <i>G. L. Grove</i>	234
VIII. Om Amtmand <i>Povl Juel</i> , af Directeur <i>C. Delygbe</i>	235
IX. Om Oberst <i>J. H. Friederichsen</i> og Capitain <i>F. Friederichsen</i> , af Hofjægermester <i>E. Baron Düring-Rosenkrantz</i>	237
X. Om Tøjhuskriver <i>Jacob Nielsen</i> , af <i>Red.</i>	237
XI. Om Præsten <i>Knud Grønvald</i> , af Jægermester <i>C. E. A. Scholler</i>	238
XII. Om Slægten <i>Olrik</i> , af Sognepræst <i>J. F. Lampe</i>	238
Gaver	240

Skriftlige Henvendelser bedes sendte til Samfundets Secretairer: for Norge Bureauchef *Alf Collett* i Christiania, for Danmark Cand. polit. *G. L. Wad*, Tidsskriftets Redacteur, Ørstedesvej Nr. 18, Kjøbenhavn V.

Enkelte Hefter sælges ikke særskilt. Til Kjøbs kunne faas de efterhaanden udkommende fuldstændige Bind for 1½ Gange Medlemsbidraget.